

Onderzoeksrapport

Jeugd en Alcohol. 'Nuchter, een beetje raar, wel vet!'

Dit onderzoek is uitgevoerd vanuit de gemeente Heerenveen

Begeleiders vanuit de NHL:

Lia van Vliet

Samira Zoudri

Begeleider vanuit de gemeente Heerenveen:

Rutger Kuipers

Baukje Aalbers en Inge van Dalen

Voorwoord

Dit onderzoek hebben wij uitgevoerd vanuit Pedagogiek, met als minor Begeleiden in Problematische Opvoedingssituaties en Maatschappelijk Werk en Dienstverlening, met als minor Outreachend Werken. Deze studies vallen onder de gezamenlijke naam Social Work.

Wij willen alle professionals die zijn ingezet aan de hand van het beleidsplan van de gemeente Heerenveen, de scholen en de jongeren die de enquêtes hebben ingevuld bedanken voor hun medewerking. Ook bedanken wij onze opdrachtgever Rutger Kuipers voor de begeleiding die hij heeft geboden vanuit de gemeente Heerenveen. Ook zijn collega's die hebben meegedacht in dit onderzoek bedanken wij.

Binnen de NHL hebben wij van verschillende docenten en medestudenten feedback en tips gekregen om ons onderzoek vorm te geven. Onze medestudenten en onze integraal docenten Lia van Vliet en Samira Zoundri willen wij daarom ook bedanken.

Wij hebben met plezier aan dit onderzoek gewerkt. Op deze manier hebben wij een bijdrage kunnen leveren het vervolg van het beleidsplan 'Jeugd en Alcohol, Nuchter, een beetje raar, wel vet!' van de gemeente Heerenveen.

Heerenveen, mei 2012

Baukje Aalbers

Inge van Dalen

Inhoud

Voorwoord.....	1
Inhoudsopgave.....	2
Hoofdstuk 1 Inleiding.....	3
1.1 Probleemanalyse en context.....	3
1.2 Doelstelling.....	4
1.3 Onderzoeksvraag.....	5
1.4 Vooruitblik op de onderdelen van het rapport.....	5
Hoofdstuk 2 Literatuuronderzoek.....	6
Hoofdstuk 3 Methode.....	17
3.1 Onderzoeksopzet.....	17
3.2 Procedure gegevensverzameling.....	18
3.3 Analyse.....	23
Hoofdstuk 4 Onderzoekresultaten.....	24
4.1 Respons enquêtes.....	24
4.2 Interviews.....	24
4.3 Resultaten.....	25
Hoofdstuk 5 Conclusies.....	34
5.1 Conclusies interventies.....	34
Hoofdstuk 6 Aanbevelingen.....	37
6.1 Aanbevelingen enquête jongeren.....	37
6.2 Aanbevelingen uitgevoerde interventies.....	38
6.3 Inzet van studenten op het beleidsplan Jeugd en Alcohol.....	40
6.4 Antwoord op de onderzoeksvraag.....	41
Bronnenlijst.....	42
Bijlagen.....	44
Bijlage 1 Bronnenlijst literatuuronderzoek.....	45
Bijlage 2 Brief aan de jongeren binnen de gemeente Heerenveen.....	46
Bijlage 3 Brief aan de scholen binnen de gemeente Heerenveen.....	47
Bijlage 4 Brief aan de sportverenigingen binnen de gemeente Heerenveen.....	49
Bijlage 5 Flyer/Poster.....	50
Bijlage 6 Artikel van de online enquête voor jongeren.....	51
Bijlage 7 1-meting.....	52
Bijlage 8 Enquête voorlichtingsbijeenkomst, Stichting Voorkom.....	88
Bijlage 9 Interview Stichting Voorkom.....	91
Bijlage 10 Interview Outreachend Jongerenwerk VNN.....	92
Bijlage 11 Interview theatergroep Smoar.....	94
Bijlage 12 Enquête Gezonde School Methode, GGD.....	96
Bijlage 13 Interview GGD.....	98
Bijlage 14 Interview jongerenwerk, jongerencentrum 'Casa'.....	99
Bijlage 15 Interview Keten- Caravanbeleid.....	102
Bijlage 16 Interview JGZ.....	103

Hoofdstuk 1 Inleiding

Dit onderzoeksrapport geeft weer wat voor onderzoek heeft plaatsgevonden vanuit de gemeente Heerenveen gericht op het beleidsplan Jeugd en Alcohol uit 2009. Het doel van het onderzoek naar het beleidsplan is om tot conclusies en aanbevelingen te komen waarmee de gemeente kan bepalen wel of niet verder te gaan met het huidige beleid.

Het gehele onderzoek bestaat uit acht verschillende onderzoeken die gezamenlijk antwoord geven op de onderzoeksvraag.

- De 1-meting waar wij in het rapport over schrijven, is een onderzoek apart. Deze 1-meting komt voort uit de 0-meting die in 2009 is gedaan.
- Door het literatuuronderzoek hebben wij voor onszelf verdieping kunnen aanbrengen op het onderwerp Jeugd en Alcohol.
- In de overige zes onderzoeken richten wij ons op de interventies die zijn uitgevoerd in opdracht van de gemeente Heerenveen.

Het onderzoek is gedaan vanuit de opleiding Social Work aan de Noordelijke Hogeschool Leeuwarden.

In het eerste hoofdstuk zullen wij de onderzoeksvraag en de daarbij horende deelvragen benoemen. Daarnaast beschrijven wij de context van het onderzoek; waar heeft het plaatsgevonden en welke onderdelen bevat dit rapport.

1.1 Probleemanalyse en context

Het onderzoek hebben wij uitgevoerd binnen de gemeente Heerenveen. Het gemeentehuis waar wij aan het onderzoek hebben gewerkt staat gevestigd op de Crackstraat 2 te Heerenveen. Binnen de gemeente zijn er veel verschillende afdelingen. Onze opdrachtgever Rutger Kuipers is Regisseur Jeugd, Jongeren en Sport op de afdeling Dienst Regie en Realisatie.

1.1.1 Doelstellingen gemeente Heerenveen

‘Wij streven naar een krachtige gemeente Heerenveen, nu en in de toekomst. Een sterke gemeente Heerenveen biedt de beste kansen voor Heerenveen als bloeiende centrumplaats en voor aantrekkelijke en goed functionerende dorpen. Gemeentelijke herindeling is een middel om te zorgen voor een kwalitatief goed ambtelijk apparaat. Dit komt de dienstverlening aan burgers en bedrijven ten goede. Vormen van gemeentelijke samenwerking kunnen daaraan een bijdrage leveren maar vormen lang niet op elk terrein een oplossing voor de toekomst. Wij streven naar een schaalgrootte waarbij de gemeente haar taken zelf goed kan blijven uitvoeren’ (gemeente Heerenveen, 2010).

1.1.2 Aanleiding onderzoek.

Er is een toenemende aandacht voor de omvang van het alcoholgebruik onder jongeren. Dit komt voort uit een aantal zaken. Ten eerste is er in de afgelopen jaren door ontwikkelingen in het wetenschappelijk onderzoek beter inzicht in de schadelijke gevolgen van drank- en drugsgebruik op jonge leeftijd verkregen. Momenteel wordt er gewerkt aan een wetsvoorstel dat op 30 juni 2011 is aangenomen door de Tweede Kamer (macroniveau) (Schipper, 2011). Ten tweede is er een beter inzicht verkregen in het zogenoemde coma zuipen. Actuele cijfers, waarin Friesland geen uitzondering is, laten een negatief beeld zien. Tenslotte drinken jongeren meer en vaker alcohol dan zo’n 20 jaar geleden. Dit alles heeft negatieve gevolgen voor de gezondheid van jongeren zelf, maar ook voor de mensen in de nabije omgeving (microniveau). De gemeente Heerenveen wil het schadelijk gebruik van alcohol en drugs terugdringen, voorkomen en inzetten op verantwoord gebruik van deze middelen. Om deze reden is aansluiting gezocht bij de provinciale aanpak en is het provinciaal convenant Jeugd en Alcohol in 2008 ondertekend (gemeente Heerenveen, 2009). De gemeente zet hiervoor verschillende hulpverleningsinstanties, scholen en instellingen in om interventies in te zetten waardoor het overmatige alcoholgebruik verminderd zal moeten worden (mesoniveau).

In 2009 is er door de gemeente Heerenveen een beleidsplan geschreven over het gebruik van alcohol door jongeren. Hier is onderzoek naar geweest en een 0-meting (gemeente Heerenveen, 2009) opgesteld.

Het probleem van de gemeente Heerenveen is het overmatig alcoholgebruik van jongeren en de gevolgen daarvan. In 2009 heeft de gemeente Heerenveen besloten om onderzoek te doen naar het nuttigen van alcohol onder jongeren, omdat de gemeente dit als een probleem ervaart. Het probleem van de jongeren in de gemeente Heerenveen is een algemeen probleem in de Nederlandse samenleving. Echter draagt de gemeente Heerenveen zorg voor de jongeren in de regio. Trends zoals 'comazuipen', 'drankspellen', 'het gevoel van aangeschoten zijn' en 'erbij willen horen' zijn anno 2012 nog steeds aan de orde.

1.2 Doelstelling

In 2009 is er een 0-meting gedaan. De 0-meting bestond uit een enquête die verspreidt is onder de jongeren binnen de gemeente Heerenveen in de leeftijd van 12 tot en met 18 jaar over het nuttigen van alcohol. De resultaten van deze enquête zijn verwerkt in grafieken. Aan de hand van de 0-meting heeft de gemeente Heerenveen een beleidsplan opgesteld die zich richt op het verminderen van alcoholgebruik onder jongeren. In het beleidsplan zijn interventies opgesteld die door andere instellingen uitgevoerd worden. Deze interventies zijn verschillend maar richten zich allemaal op de preventie en de vermindering van overmatig alcoholgebruik onder jongeren. Er is een bepaald budget vrijgesteld door de gemeente dat deze interventies subsidieert.

In 2012 loopt het beleidsplan af. Daarom zijn wij ingezet om te onderzoeken wat de waarde en de ervaringen zijn geweest van de interventies die zijn uitgevoerd. Door dit te onderzoeken kan de gemeente opnieuw in overleg en op basis van onze bevindingen, conclusies en aanbevelingen een keuze maken over het vervolg van het beleidsplan.

Wij hebben een literatuurstudie gedaan naar de gevolgen van overmatig alcoholgebruik. Hierin zijn wij op zoek gegaan naar feiten en cijfers over het alcoholgebruik onder jongeren in Nederland en wanneer je kunt spreken over overmatig alcoholgebruik. Voor ons is het literatuuronderzoek een verdieping op het onderwerp zodat wij weten waar wij over praten. Eventueel kunnen wij hierop terugkomen in onze conclusies.

Als eerst hebben wij dezelfde enquête als in 2009 ontworpen en verspreid onder de jongeren. Hiervoor hebben wij elke jongere tussen den 12 en de 18 jaar in de gemeente Heerenveen, alle basisscholen, Voortgezet Onderwijs en het MBO brieven gestuurd met daarbij een flyer waarop de link te vinden is voor het invullen van de enquête. Ook hebben wij de Caledoscoop ingeschakeld voor de verspreiding van promotiemateriaal. Dit promotiemateriaal hebben we zelf ontworpen.

Het verwerken van de resultaten die voortkomen uit de enquête hebben we vergeleken met de resultaten uit 2009. Hieruit volgt de 1-meting.

Vervolgens hebben wij met de professionals van de instellingen die, in opdracht van de gemeente Heerenveen, een interventie hebben uitgevoerd een interview afgenomen. Door het interview wilden wij erachter komen wat de interventie tot nu toe heeft opgeleverd en of er bijvoorbeeld aanpassingen nodig zijn. Ook hebben wij de scholen, die de interventies hebben ondergaan, een enquête opgestuurd om op die manier achter de ervaringen van de scholen te komen.

De uitkomsten van de enquêtes en de interviews hebben we geanalyseerd. Hieruit konden wij onze bevindingen, conclusies en onze aanbevelingen weergeven in dit adviesrapport.

De doelgroep van ons onderzoek is indirect alle jongeren van de gemeente Heerenveen. Door middel van gesprekken met professionals die in aanraking komen met (alcohol drinkende) jongeren hebben wij de interventies op waarde weten te schatten. Vanuit het kader van onze opleiding zullen hebben wij deze interventie benadert. Daarnaast hebben wij indirect contact met jongeren doordat zij de enquête hebben ingevuld.

1.3 Onderzoeksvraag

De onderstaande onderzoeksvraag is geformuleerd in samenwerking met Rutger Kuipers en na het lezen van het beleidsplan;

- **Wat is het resultaat van het beleidsplan Jeugd & Alcohol Nuchter: “een beetje raar, wel vet” van de gemeente Heerenveen, kijkend naar de betrokken partijen en aan de hand van de 0-meting?**

Deze onderzoeksvraag is de rode draad geweest voor het schrijven van dit adviesrapport.

De deelvragen die voort komen uit de onderzoeksvraag hebben wij opgedeeld in twee delen; het *literatuuronderzoek* en het *veldonderzoek*.

Literatuuronderzoek:

- Wanneer spreken we van overmatig alcoholgebruik onder jongeren?
- Wat zijn de gevolgen van overmatig alcoholgebruik onder jongeren?
- Wat kan de overheid, de instellingen, de gemeente Heerenveen, scholen, de ouders en de jongeren er zelf aan doen om alcoholgebruik onder jongeren te verminderen?
- Wat zijn landelijke ontwikkelingen van overmatig alcoholgebruik onder jongeren?
- Wat zijn de cijfers van het alcoholgebruik onder jongeren in Nederland?

Veldonderzoek:

- In hoeverre hebben de verschillende betrokken partijen de interventies uitgevoerd? (d.m.v. open interview)
- Wat is de waarde van de gepleegde interventies geweest? (d.m.v. enquêtes en open interview)
- Wat zijn de ervaringen van de betrokken partijen tijdens en na de inzet van de interventies? (d.m.v. open interview en groeps gesprekken)

Begripsafbakening:

0-meting:	Startpunt van een inventarisatie door middel van een enquête om te kunnen bepalen hoe het alcoholgebruik onder jongeren in de gemeente Heerenveen is.
1-meting:	Vormgegeven op dezelfde manier als de 0-meting met nu als doel het vergelijken van de resultaten uit 2009 en 2012 om hieruit conclusies te kunnen trekken.
Interventie:	geheel van activiteiten waarmee hulpverleners voor en met cliënten(groepen) problemen voorkomen of oplossen om zo een bijdrage te leveren aan het bevorderen en in stand houden van gezondheid en welzijn.

1.4 Vooruitblik op de onderdelen van het rapport

In *hoofdstuk 2* wordt het literatuuronderzoek weergegeven waarin we ons hebben verdiept in het onderwerp van ons onderzoek.

In *hoofdstuk 3* komt de methode aan bod die we hebben gebruikt om informatie te verzamelen. De onderzoeksoptzet, de procedure van de gegevensverzameling, onderzoeksinstrumenten en de analyse worden beschreven.

In *hoofdstuk 4* zullen de resultaten van de onderzoeksmethoden worden weergegeven.

In *hoofdstuk 5* worden de conclusies beschreven die uit het onderzoek naar voren zijn gekomen.

In *hoofdstuk 6* worden de aanbevelingen gedaan die voortkomen uit de resultaten van de onderzoeksmethoden.

Hoofdstuk 2 Literatuuronderzoek

In dit hoofdstuk geven we het literatuuronderzoek weer dat wij hebben uitgevoerd met betrekking tot het onderzoek Jeugd en Alcohol. Wij hebben een literatuuronderzoek gedaan om onder andere inzicht te krijgen in de gevolgen van alcohol, de feiten en cijfer en de landelijke ontwikkelingen op dat gebied. Hierdoor verdiepen wij ons in het onderwerp, waardoor we gedegen aanbevelingen kunnen doen aan het einde van dit rapport.

De titel van het literatuuronderzoek is '*Overmatig alcoholgebruik door jongeren*'. Door middel van het literatuuronderzoek hebben wij antwoord gekregen op de volgende vragen:

- Wanneer spreken we van overmatig alcoholgebruik onder jongeren?
- Wat zijn de gevolgen van overmatig alcoholgebruik onder jongeren?
- Wat kan de overheid, de instellingen, de gemeente Heerenveen, scholen, de ouders en de jongeren er zelf aan doen om alcoholgebruik onder jongeren te verminderen?
- Wat zijn landelijke ontwikkelingen van overmatig alcoholgebruik onder jongeren?
- Wat zijn de cijfers van het alcoholgebruik onder jongeren in Nederland?

2.1 Procedure gegevensverzameling en analyse

Voor het beantwoorden van onze deelvragen hebben we zowel kwalitatief als kwantitatief onderzoek gedaan. We zijn opzoek gegaan naar wetenschappelijk onderbouwde stukken op internet. Hier hebben we verschillende sites voor geraadpleegd waardoor we onderzoeken en verslagen tegen kwamen. Voor het vinden van kwantitatieve gegevens die betrouwbaar zijn, hebben we gekeken op sites van de overheid en hulpverleningsinstanties.

Daarnaast hebben wij gebruik gemaakt van de volgende boeken:

- Ridder, H. de (2001) *Jongeren ouders en drugs*. Antwerpen/Apeldoorn: Garant uitgevers
- Broekhoven, T. van (2001). *Alcoholverslaving, praktijkreeks gedragstherapie*. Houten/Diegem: Bohn Stafleu Van Loghum

Deze boeken hebben wij opgezocht in de mediatheek van de NHL. Bij de boeken zijn wij nagegaan of het een antwoord kan geven op de deelvragen die wij hebben gesteld.

Voor het beantwoorden van de deelvragen gebruiken we zowel de uitgekozen boeken als de internetsites en stukken.

In de beantwoording van de vragen verwijzen wij naar de bron die wij hebben gebruikt om een antwoord te kunnen geven op de deelvragen. Sommige informatie kwam met elkaar overeen. In het ene stuk stonden soms wat meer dingen duidelijker uitgelegd of was met meer informatie aangevuld. Dit hebben we samengevoegd en gekeken wat voor ons het duidelijkst over zou komen.

In *bijlage 1* vindt u de bronnenlijst van het literatuuronderzoek.

Overmatig alcoholgebruik door jongeren

Wanneer spreken we van overmatig alcoholgebruik onder jongeren?

Problematisch alcoholgebruik kunnen we in verschillende groepen indelen:

- Overmatig of excessief drinken
 - Meer dan verantwoord is voor je gezondheid
 - Gaat soms samen met bepaalde omstandigheden of gebeurtenissen
 - Dit overmatig drinken dooft vanzelf weer uit, omdat je andere dingen wilt doen, of de nadelen ervan ervaart.
 - Aanhoudend drinkgedrag kan vroeg of laat zorgen voor problemen op sociaal, lichamelijk of psychisch gebied.
 - Kan ook zeer beperkt of slechts eenmalig voorkomen, maar in totaal onaangepaste omstandigheden (*situationeel riskant gebruik*). Bijvoorbeeld: Dronken achter het stuur kruipen, in dronken toestand op kinderen passen of gevaarlijke machines bedienen terwijl je onder invloed bent.
- Probleemdrinken of alcoholmisbruik
 - Evolutie van overmatig drinken
 - Er ontstaan lichamelijke, psychische en sociale problemen die waarneembaar worden, maar waarbij je toch blijft drinken
 - Wordt ook wel 'drinken als reactie op problemen' genoemd. Dit kan tijdelijk zijn of het kan uitgroeien tot een vast patroon.
 - Er kan een vicieuze cirkel ontstaan. Het drinken veroorzaakt problemen, waardoor je opnieuw gaat drinken.
 - Uiteindelijk kan het zover komen dat je dagelijks alcohol moet gebruiken om 'normaal' te kunnen functioneren (afhankelijkheid).
- 'Binge drinken'
 - Binge betekent in het Engels 'Braspartij'.
 - Op bepaalde gelegenheden zeer veel alcohol op korte termijn tot je nemen
 - Mannen minstens 6 glazen binnen 2 uur, vrouwen minstens 5 glazen binnen 2 uur.
 - Niet of matig gedurende de week om dan zeer veel 'gulzig' te drinken tijdens het weekend.
 - Je drinkt niets overdag, om 's avonds los te gaan
 - Kan geleidelijk overgaan in afhankelijkheid
 - Kun je ook zien als 'pre-drinking'. Voordat de jongeren de kroeg ingaan, wordt er eerst voor-gedronken. Dit is een oplossing voor de dure drankprijzen in kroegen en discotheken.
 - Kan voor jongeren heel gevaarlijk zijn, zeker wat betreft het 'comadrinken'.
- Alcoholafhankelijkheid of alcoholverslaving
 - Geestelijke en/of lichamelijke afhankelijkheid van alcohol
 - Niet meer kunnen functioneren zonder alcohol
 - Er is geen vrijheid om al dan niet te drinken. Het moet!
 - Slechts gedeeltelijk of totaal geen plezier meer ervaart bij het drinken van alcohol
 - Bij een gedeelte van de mensen treedt lichamelijke afhankelijkheid op, dit betekend dat mensen ontwenningsverschijnselen krijgen. Je voelt je dan gedwongen om te drinken, omdat je lichaam hierom vraagt.
 - Spreekt men soms van alcoholisme

'Zwaar drinken verwijst naar het drinken van minstens zes glazen alcoholhoudende drank op minimaal één dag in de week'. (internet, z.d.)

Tabel:**Zwaar drinken (12 jaar en ouder)**

	2001	2006	2007	2008	2009
Zwaar drinken	13,6%	11,3%	10,7%	10%	10,4%
12-24 jaar	18,5%	14,5%	15,5%	14,3%	13,2%
25-44 jaar	14,7%	12,5%	11,1%	10,2%	12,5%
45-64 jaar	14,0%	11,9%	11,1%	10,2%	10,4%
65+	4,3%	4,5%	4,35	5,2%	4,6%

Bron: CBS

Als we kijken naar de bovenstaande tabel kunnen we zeggen dat de grootste groep drinkers jongeren in de leeftijd van 12 tot en met 24 jaar is.

Het is lastig om een aantal glazen alcohol als grens aan te geven. Uit de praktijk blijkt dat mensen met een ernstig alcoholprobleem meestal meer dan gemiddeld 6 à 7 glazen per dag drinken. Het maakt daarbij niet uit wat je drinkt, omdat de glazen zijn aangepast aan de sterkte van de drank.

Je kunt wel zeggen waar je op moet letten om problemen met alcohol, zoals overmatig alcoholgebruik, afhankelijkheid of verslaving te voorkomen. In het algemeen gaat het om drie zaken die je in de gaten moet houden:

1. De hoeveelheid die je drinkt. Drink je als man meer dan 14 glazen per week en als vrouw meer dan 7 glazen per week dan kan het lichaam daar op den duur niet tegen; je krijgt allerlei klachten; dat kun je dan misbruik noemen. Aanvaardbaar alcoholgebruik is: als man niet meer dan 2 glazen per dag en als vrouw niet meer dan 1 glas per dag (en niet elke dag). Niet drinken kan natuurlijk ook.
2. De reden waarom je drinkt. Als je drinkt om de smaak of voor de gezelligheid (en het blijft ook gezellig) is het gebruik; drink je om spanningen kwijt te raken, angst weg te nemen of om je verlegenheid kwijt te raken (en je doet dat regelmatig), dan is het misbruik (het kan namelijk tot afhankelijkheid leiden).
3. De situatie waarin je drinkt. Als je drinkt als je nog moet studeren, werken, autorijden en als je zwanger bent of wilt worden zou je dat ook misbruik kunnen noemen.

Kortom: alcohol is bij grotere hoeveelheden schadelijk voor je lichaam, als je het om de verkeerde redenen drinkt gaan de verslavende kenmerken van alcohol een rol spelen en als je drinkt terwijl je belangrijke dingen moet doen wordt duidelijk dat alcohol de hersenfunctie op een gevaarlijke manier kan verstoren. Als je hiermee geen rekening houdt kan gebruik gemakkelijk misbruik worden (internet, z.d.)

Naast de verschillende groepen kunnen we het gebruik van alcohol ook indelen in vijf verschillende stadia:

- Eerste contact
 - Ja of nee zeggen
- Experimenteren
 - Proberen, zonder dat er een belangrijke reden is
- Geïntegreerd of sociaal gebruik
 - Af en toe gebruiken voor het effect, de sfeer
- Overmatig gebruik of gewenning
 - Het hoort er altijd bij, het is een gewoonte
- Verslaving, afhankelijkheid
 - Ik zit eraan vast, ik kan niet meer zonder

De meeste jongeren in Nederland kunnen zich rekenen tot de groep sociale drinkers (de Ridder, 2001)

Conclusie

Er is sprake van een ernstig alcoholprobleem wanneer jongeren meer dan gemiddeld 6 à 7 glazen alcohol drinken per dag. Drink je als man meer dan 14 glazen per week en als vrouw meer dan 7 glazen per week dan kan het lichaam daar op den duur niet tegen. Aanvaardbaar alcoholgebruik is: wanneer de man niet meer dan 2 glazen alcohol per dag en als vrouw niet meer dan 1 glas alcohol per dag (en niet elke dag) drinkt. Voor jongeren kan deze hoeveelheid schadelijker zijn dan bij volwassenen.

Korte termijn gevolgen overmatig alcoholgebruik

Alcoholgebruik is drempelverlagend. De werkzame stof (ethanol) stoort signalen tussen hersencellen. Situaties beoordelen en kritisch nadenken wordt lastig: sombere mensen schatten hun situatie positiever in en opgewekte mensen worden minder kritisch over de kwaliteit van humor. De hersencellen moeten continue inspringen op nieuwe situaties, en deze krijgen het dan ook zwaar. Een dubbele tong, waggelende loop en een vage zweverige blik wijzen erop dat het motorische deel van de hersens moeite heeft om alle spierbewegingen te coördineren. (de Vries, 2007)

Na een flinke inname van alcohol is een kater haast onvermijdelijk. De kern van de kater is het onvermogen van je lichaam om grote hoeveelheden alcohol af te breken. Met 10 ml. alcohol (de gemiddelde hoeveelheid in een glas), is je lever ongeveer anderhalf uur bezig. De afbraaksnelheid wordt niet hoger bij meer consumptie, dus je lijf doet er zes uur over om vier glazen te verwerken. Bij stevig drinken is het bijna onmogelijk om de volgende ochtend weer nuchter te zijn.

Bovendien raakt het afbraaksysteem bij snelle alcoholinname overbelast. Afvalstoffen hopen zich op en de kater is een feit. Ook haalt het afbraakproces veel water uit je lichaam. Watertekort is een van de belangrijke oorzaken voor hoofdpijn-na-het-stappen en een paar glazen water voor het slapengaan maken dat deel van de kater iets minder erg (de Vries, 2007). Daarnaast kan alcoholgebruik verkeersongelukken veroorzaken door roekeloos en agressief gedrag.

Korte termijn gevolgen alcoholvergiftiging

Jongeren die een alcoholvergiftiging hebben, kunnen last hebben van onderkoeling, verlaagde bloedsuikers, een onregelmatige hartslag, een shock of black out of ander opgelopen letsel. We spreken van een alcoholvergiftiging als de concentratie alcohol in het bloed, en daarmee ook in de hersenen, zo hoog is dat de jongeren bewusteloos of in coma kunnen raken. Ze kunnen zich naderhand vaak niets meer van het incident herinneren. In het ziekenhuis worden de "vitale functies", zoals de ademhaling, temperatuur en de bloeddruk van de jongere in de gaten gehouden.

Bij overmatig alcoholgebruik kan alcohol op korte termijn ernstige schade toebrengen. Bij alcoholvergiftiging wordt de concentratie alcohol in het bloed, en daarmee ook in de hersenen, zo hoog dat je bewusteloos of in coma kan raken. Uiteindelijk kan het zenuwstelsel zo sterk worden verdoofd dat het ademhalingscentrum verlamd raakt. In dit geval is er sprake van levensgevaar. Echter, in feite is een kater als gevolg van veel drinken al een vorm van alcoholvergiftiging.

Lange termijn overmatig alcoholgebruik

De ontwikkeling van persoonlijke en sociale aspecten kunnen negatief beïnvloed worden doordat de hersenen tijdens de jeugd nog in ontwikkeling zijn. Later zou zich dit kunnen uiten in huiselijk geweld, relatieproblemen, maar kan in die tijd ook al problemen opleveren op school en op het werk. Het intelligentieniveau daalt door het gebruik van alcohol, en ook het geheugen lijdt onder het gebruik van alcohol.

Het gevolg van een laag intelligentie niveau en een slecht geheugen is dat jongeren op een lager niveau afstuderen, en daardoor een minder betaalde baan krijgen. Dit zou kunnen betekenen dat deze jongeren onderaan de maatschappelijke komen en veel meer moeite moeten doen om zich omhoog te werken.

Wanneer we het hebben over maatschappelijke overlast, kan (overmatig) alcoholgebruik leiden tot vernieling, mishandeling en vechtpartijen. Dit kan tot gevolg hebben dat mensen en materiaal schade ondervinden, maar ook het veilig voelen van mensen kan in het geding komen. Dronken jongeren worden als bedreiging gezien op straat. De inzet en aandacht van politie en justitie lijkt hierbij noodzakelijk.

Alcoholgebruik kan ook veel lichamelijke gevolgen hebben. Wanneer er sprake is van alcoholgebruik op langere termijn, kan dat de oorzaak zijn van verschillende soorten kanker, maag- en leveraandoeningen en hart- en vaatziekten. Een levenslange verslaving kan ook een gevolg zijn van het drinken van alcohol op jongere leeftijd.

Toch geeft alcohol ook een positieve ervaring, doordat het de aanmaak van het hormoon dopamine kunstmatig hoog houdt. Dat hormoon speelt uiteindelijk een sleutelrol in het beloningssysteem van de hersenen en het in stand houden van verslavingen. (de Vries, 2007)

Onder de jongeren die opgenomen zijn geweest in het ziekenhuis blijkt uit de gemeten bloedalcoholgehalten dat er meestal veel alcohol is gedronken. Het gemiddelde promillage bedraagt 1,8. Bij jongeren van 11 jaar kan dat promillage al bereikt worden na het in korte tijd drinken van 6 standaardglazen alcohol of meer. Bij jongeren van 15 jaar en ouder kan dat promillage worden bereikt na het drinken in korte tijd van 10 glazen of meer. Het bloedalcoholgehalte (promillage) hangt af van de hoeveelheid alcohol, de snelheid van drinken en het lichaamsgewicht. Gemiddeld zijn de jongeren 3 uur buiten bewustzijn (alcohol coma). Dit kan oplopen tot 48 uur. De intoxicaties zijn dermate ernstig dat 90% van de jongeren een dag of langer in het ziekenhuis moet blijven. Bij ruim 85% van de jongeren is het noodzakelijk om een infuus aan te leggen. De gemiddelde duur van het verminderd bewustzijn ligt rond de 3 uur na overmatig alcoholgebruik. (universiteit Twente, 2010)

Lange termijn gevolgen alcoholvergiftiging

Alcoholvergiftiging kan een hersenbeschadiging veroorzaken. Dit kan zich onder andere uiten in verminderde leerprestaties en in gedragsveranderingen van de jongere. Ook wanneer de jongere nooit eerder alcohol heeft gedronken. Omdat alcohol een bijtende en toxische stof is, kan het drinken van veel alcohol het slijmvlies zodanig irriteren dat het ontstoken raakt (Maagslijmvliesontsteking (gastritis)). De volgende klachten kunnen ontstaan: brandend maagzuur, braken, buikpijn en maagbloedingen. Ook kan de lever ernstig beschadigd raken. Door de te snelle inname van alcohol, kan de lever dit niet verwerken. Een alcoholvergiftiging kan in het ergste geval een dodelijke afloop hebben (de Hoop, 2012).

Conclusie

Het overmatig alcoholgebruik bij jongeren heeft nogal wat gevolgen. Zowel op korte als op lange termijn is het schadelijk voor de gezondheid. Er kan kans zijn op hersenbeschadiging, door het drinken van teveel alcohol. De hersenen zijn nog in ontwikkeling en de ontwikkeling kan door overmatig alcoholgebruik minder goed verlopen dat zonder het drinken van alcohol. Jongeren die een hersenbeschadiging oplopen kunnen ook moeite krijgen met schoolwerk. Ze kunnen hun concentratie niet lang genoeg vasthouden. En dit kan zelfs lijden tot verzuim. Als we kijken naar de lange en korte termijn gevolgen van alcoholvergiftiging kunnen we stellen dat dit gevaarlijk is voor de gezondheid van jongeren en het ontwikkelen van de hersenen. Een alcoholvergiftiging kan in het ergste geval een dodelijke afloop hebben. Door de toxische stof van alcohol kunnen er ontstekingen optreden bij het maagslijmvlies. Daarnaast kan de lever ook ernstig beschadigd raken door het teveel drinken van alcohol in een korte tijd. Als we alleen al kijken naar de lichamelijke gevolgen voor jongeren dan is dit zeer zorgwekkend.

Wat kunnen de overheid, de instellingen, de gemeente Heerenveen, scholen, de ouders en de jongeren er zelf aan doen om alcoholgebruik onder jongeren te verminderen?

De overheid heeft, als het gaat om alcoholgebruik onder jongeren, een belangrijke rol. Dit zie je terug in de wet- en regelgeving en het inzetten van beleids- en stimuleringsmaatregelen op landelijk niveau. Het kabinet wil de samenhang van alcohol, tabak en drugs met het oog op verslavingsproblematiek gezamenlijk aanpakken. In juni 2011 heeft er een wijziging plaatsgevonden in de Drank- en Horecawet. Als jongeren onder de zestien in het bezit zijn van alcohol in publieke ruimtes of horeca gelegenheden, kunnen ze een boete krijgen.

Kamerlid van de PVDA Lea Bouwmeester zegt op 1 maart 2012 het volgende:

“Kinderen en hun ouders moeten verplicht voorlichting krijgen over alcohol en drugs. Dat vindt althans de PvdA, omdat de partij van mening is dat het op jonge leeftijd gebruiken van deze verslavende middelen, de belangrijkste oorzaak is van schooluitval.”

Lea Bouwmeester gaat dit voorstel dan ook presenteren tijdens het komende Kamerdebat over het drugsbeleid (de telegraaf, 2012).

Gemeenten vinden het niet altijd makkelijk om hun regierol op te pakken, terwijl de betrokken partijen in veel gevallen aangeven dat ze die rol wel van gemeenten verwachten of op prijs zouden stellen. Zonder regie slagen de verschillende partijen er niet in vanuit één visie aan een gemeenschappelijk doel te werken: het terugdringen van alcoholgebruik onder jongeren. In de huidige situatie is het onduidelijk welke resultaten bereikt worden en is er geen partij die stuurt op een integrale aanpak van alcoholgebruik waarbij afstemming en samenhang tussen de activiteiten centraal staan: de aanpak van overlast door drinkende jongeren, het verzorgen van educatie en voorlichtingsactiviteiten over alcoholgebruik, het signaleren van jeugdige en overmatige drinkers, het bestrijden van schooluitval of het verlies van werk door drinkgedrag en regelgeving en handhaving (ministerie van volksgezondheid, 2011)

Ook gemeenten (gemeente Heerenveen) hebben een verantwoordelijkheid als het gaat om jongeren en (overmatig) alcoholgebruik. Dit valt onder de volgende gebieden; openbare orde, volksgezondheid en jeugdbeleid. Om ondersteuning te bieden aan gemeenten, is de *Handreiking Gezonde Gemeente* ontwikkeld, in opdracht van het ministerie. Hierin staan handvatten omschreven om het alcoholgebruik onder jongeren te verminderen.

Ook ouders hebben wel degelijk een rol in het verminderen van alcoholgebruik bij hun eigen kinderen. Op dit moment zien ouders het nuttigen van alcohol door hun kinderen niet als probleem. Ouders drinken zelf ook in het bijzijn van hun kind. Het verbieden van alcoholgebruik is daardoor niet van toepassing.

Van de jongeren, die in de eerste klas zitten van het Middelbaar Onderwijs, drinkt het merendeel thuis of bij vrienden. Ook wordt er alcohol genuttigd in uitgaansgelegenheden of in een keet, schuur of garage. Hier schenken de jongeren voor zichzelf. Uit onderzoek blijkt dat ouders onderschatten hoeveel hun kind daadwerkelijk drinkt. Het gaat dan om het aantal wekelijkse glazen alcohol en het 'binge drinken'. Deze onderschatting begint al op de leeftijd van 13 jaar. Ook dit is een reden voor ouders om jongeren minder aan te spreken op hun drinkgedrag. Thuis is alcohol aanwezig en wordt er niet altijd op toegezien waar deze alcohol blijft. De controle daarop, en dit zou de rol van ouders moeten zijn, kan scherper.

Vaak lijkt het alsof in deze leeftijdsfase de invloed van leeftijdgenoten allesoverheersend is, maar niets is minder waar. De terreinen waarop ze invloed hebben, verschillen wel. Conformerend aan leeftijdgenoten speelt vooral een belangrijke rol bij allerlei dagelijkse zaken zoals uiterlijk, vormen van vrijetijdsbesteding en omgang met leeftijdgenoten van het eigen of andere geslacht. Ook ten aanzien van omgang met alcohol en drugs, attitude ten opzichte van schoolprestaties en politieke meningsvorming, spelen leeftijdgenoten geen onbelangrijke rol.

Ouders hebben vanuit hun rol, vooral invloed op beslissingen die van belang zijn voor de toekomst: studie- of beroepskeuze, houding ten opzichte van morele waarden en normen. Daarboven zijn ouders belangrijke rolmodellen: de manier waarop zij omgaan met conflicten, met keuzen, met gevoelens én met bewustzijns veranderende producten (alcohol, medicijnen of andere drugs), zal grote invloed hebben op de manier waarop hun kinderen met al deze zaken zullen omgaan.

In die zin is ook het thuisfront belangrijk oefenterrein: hoe neem je bepaalde beslissingen, hoe worden meningsverschillen of ruzies opgelost, hoe gaat een slecht gevoel over, hoe komt je gedrag over op anderen etc. Ouders zijn onmisbare bronnen van informatie. Jongeren die op zoek zijn naar een eigenheid gaan immers vaak volwassenen als voorbeeld, als imitatiefiguur of als rolmodel nemen.

Hoezeer meningen over het verloop van de adolescentie ook kunnen verschillen, over één zaak zijn onderzoekers het eens: een goede verstandhouding binnen het gezin is essentieel voor het emotioneel welbevinden van jongeren. Een goede verstandhouding is hier niet hetzelfde als conflictvrij met elkaar samenleven. Wederzijdse betrokkenheid is een belangrijk bestanddeel. Jongeren die zich dicht bij hun ouders voelen staan, lopen minder kans om te evolueren van experimenteel naar problematisch drankgebruik (de Ridder, 2001).

Jongeren hebben tegenwoordig aardig wat geld te besteden en het kopen van alcohol in supermarkten gaat ze gemakkelijk af. Daarnaast is alcohol vrij goedkoop in de aanschaf. Minderjarigen die opdracht krijgen alcohol te kopen krijgen dit meestal mee.

Ouders en politie zouden hier een rol in kunnen spelen door hier zicht op te houden. Over het toelaten van minderjarigen in horecagelegenheden valt ook wat te zeggen. Ook hier worden regels niet altijd nageleefd.

Toch zijn er in de periode 2002 - 2010 door Nederlandse verstrekkers van alcohol diverse campagnes gevoerd om de wettelijk verplichte naleving van leeftijdsgrenzen te optimaliseren en daarmee de beschikbaarheid van alcohol voor kinderen te beperken. Onder meer wordt het verkopend personeel sinds enkele jaren speciaal opgeleid voor deze nalevingstaak, is twee jaar geleden door supermarkten verplicht gesteld dat jongeren zich bij aankoop legitimeren, zijn er allerlei hulpmiddelen verstrekt om de geboortedatum beter te kunnen omrekenen naar leeftijd, geven kassa's een signaal wanneer alcohol wordt gescand en wordt sinds enige tijd door sommige verstrekkers zelf toezicht georganiseerd op de naleving van leeftijdsgrenzen binnen eigen geledingen.

Ook scholen zouden meer kunnen doen aan het alcoholgebruik van de jongeren die bij hun op school zitten. Zo moeten scholen een duidelijke regelgeving hebben. Dat wil zeggen dat leerlingen weten wat wel en niet kan. Als er zich problemen voordoen, moeten leerlingen de mogelijke consequenties kennen en weten welke procedures gevolgd zullen worden. Elke school zal hierbij vanzelfsprekend rekening houden met hun eigen cultuur. Daarnaast zal educatie ook een bijdrage kunnen leveren binnen het onderwijs. Eenmalige campagnes die uitsluitend angst willen aanjagen of die enkel productinformatie geven zonder over normen en waarden te spreken, hebben geen effect of kunnen zelfs averechts werken. Naast normen en waarden kan ook aandacht gegeven worden aan het aanleren van vaardigheden en het eventueel organiseren van gerichte activiteiten voor risicogroepen. Ook aandacht voor het schoolklimaat in het algemeen is van belang. Uit onderzoek is gebleken dat het schoolklimaat van groot belang is bij verantwoord leren omgaan met alcohol en andere drugs. Wanneer jongeren zich niet thuis voelen op school, brengt dit een verhoogd risico met zich mee voor alcohol- en ander drugsmisbruik. Een positief schoolklimaat wordt bepaald door diverse factoren, zoals: het contact tussen leerkrachten en leerlingen, tussen directie en leerlingen, de leerlingenbegeleiding, de vrijetijdsactiviteiten, en de mogelijkheid tot participatie aan het schoolbeleid door leerlingen. Naast de leerlingen die aangesproken worden zullen ook alle andere betrokken partijen aangesproken moeten worden. Leerkrachten, leerlingenbegeleiders en ouders. In sommige gevallen kan het ook nuttig en nodig zijn overleg te hebben met lokale overheden en politie.

Op het moment dat er zich problemen voordoen, zal de school hulp moeten bieden. Hetzij rechtstreeks via leerlingenbegeleiders. Wanneer dit niet voldoende blijkt te zijn kan er verwezen worden naar meer professionele hulpverlening (internet, zd)

Professionals van hulpverlenende instellingen signaleren veel verschillende jongeren met alcoholproblematiek. Dit kan op scholen zijn, maar ook bij VNN, het Maatschappelijk Werk, GGD etc. Toch zouden de jongeren die door alcohol in de problemen komen of zijn geweest, beter in beeld kunnen worden gebracht om de aandacht en de hulpverlening op deze jongeren te richten zodat het alcoholgebruik onder jongeren vermindert. 'Professionals delen deze informatie nog onvoldoende en bespreken het nauwelijks met elkaar'. Wat hier ook bij komt kijken is dat het niet duidelijk is wanneer het nuttigen van alcohol als probleem wordt gezien. Wat is dan normaal drankgebruik en wanneer wordt het gezien als probleem. Dit is een interpretatie van de verschillende betrokken partijen. Hierdoor staat het onduidelijk en staat het niet vast wanneer gemeenten en andere partijen in actie zouden moeten komen. Gemeenten en partijen treden vaak pas op als het al uit de hand is gelopen. Dit kunnen situaties zijn waarbij sprake is van overlast, zichtbare problemen door reactie vanuit de samenleving of in het geval van comazuipen waardoor jongeren in het ziekenhuis belanden. Deze gegevens, van zulke gevallen, zouden geregistreerd kunnen worden en gecommuniceerd met de betrokken partijen. Daardoor zou er actie kunnen worden genomen.

Afstemming tussen de partijen onderling is dus van wezenlijk belang wil het bijdragen aan het verminderen van alcoholgebruik onder jongeren.

Jongeren betrekken bij het beleidsplan van de gemeente of betrekken in (preventie)activiteiten op het gebied van alcoholgebruik zou kunnen helpen om het alcoholgebruik te verminderen. Niet alleen door de jongeren die meewerken, maar ook door jongeren die zien dat andere jongeren daar actief mee bezig zijn. Het opzetten van een adviesraad door jongeren zou een mooie vorm kunnen zijn.

Vanuit de organisaties zouden professionals met jongeren én hun ouders in gesprek kunnen gaan over het gebruik van alcohol. Jongeren zelf kunnen ook oplossingen vinden en door de jongere daar zelf over na te laten denken sluit je op hun leefgebied aan. Mensen/professionals die gemakkelijk met jongeren in contact komen (bijvoorbeeld op de sportvereniging of op school) zouden hier goed voor in kunnen worden gezet.

Ouders zijn nog lastig bereikbaar. Wanneer er duidelijke signalen zijn van een kind dat veel alcohol drinkt, is dat een reden om met ouders in gesprek te gaan.

Ouders kunnen informatie en ondersteuning gebruiken, leren om regels te stellen en deze door hun kind na te laten leven. Een ander punt dat onder de aandacht kan komen te staan is het eigen drinkgedrag van ouders wanneer daar sprake van is.

Wat een ander punt van aandacht is, is de vraag of de leeftijdsgrens van het verkopen en mogen nuttigen van alcohol verhoogd moet worden naar 18 jaar. 'Onderzoeken laten zien dat het verhogen van de minimumleeftijd om alcohol te kopen leidt tot een afname in het alcoholgebruik onder jongeren. De verhoging van de leeftijdsgrens is een effectieve maatregel om juist het alcoholgebruik van de grote groep regelmatige (binge)drinkers tussen de 15 en 18 terug te dringen. Deze maatregel kan ook rekenen op een groot draagvlak in de maatschappij (Ministerie van volksgezondheid, 2011).

Conclusie

Als we kijken naar de verschillende partijen kunnen we met uitzondering van de jongeren zeggen dat iedereen het eens is over het feit dat er in Nederland door jongeren teveel alcohol gedronken wordt. De meeste partijen willen hier ook wel wat aan doen, maar dit komt moeilijk van de grond. Het wijzigen van de Drank- en Horecawet is al een grote verbetering als we bekijken wat de overheid kan doen om het alcoholgebruik onder jongeren te verminderen.

Gemeenten vinden het niet altijd gemakkelijk om hun regierol op te pakken, terwijl de betrokken partijen in veel gevallen aangeven dat ze die rol wel van gemeenten verwachten of op prijs zouden stellen. Wat de gemeente kan doen is de regie meer op zich nemen en meer verantwoordelijkheid dragen als het gaat om jongeren en overmatig alcoholgebruik. Op dit moment onderschatten ouders hoeveel hun kind werkelijk drinkt. Ouders hebben vaak zelf alcohol in huis, en laten het dan ook toe dat jongeren binnenshuis alcohol nuttigen. Dit zorgt voor een lagere drempel als het gaat om alcohol nuttigen buitenshuis. Ouders zouden meer invloed uit kunnen oefenen op beslissingen die van belang zijn voor de toekomst. Daarmee moeten we denken aan studie- of beroepskeuze, maar ook de houding ten opzichte van morele waarden en normen. Scholen zouden meer in kunnen zetten op strenge regels en het verbinden van consequenties bij het overtreden van deze regels. Daarnaast is het signaleren van probleemgedrag van jongeren (overmatig alcoholgebruik) binnen school ook van belang. Leerkrachten moeten op de hoogte zijn van de zaken waar leerlingen zich mee bezig houden. Er moet een veilig schoolklimaat aanwezig zijn, zodat jongeren optimaal kunnen functioneren. Het onderwerp Alcohol en Drugs zou bespreekbaar moeten zijn.

Wat zijn landelijke ontwikkelingen van overmatig alcoholgebruik onder jongeren?

Landelijk blijkt dat het drinken van alcohol algemeen geaccepteerd is. Ook in elke gemeente zie je dit terug. Drinken wordt gezien als sociale functie; het verbindt en verbreedt. Er zijn veel gelegenheden waar alcohol op tafel verschijnt of een reden vormt om er een drankje bij te pakken. Ook het einde van de werkweek wordt afgesloten met een drankje. Er bestaat geen evenement waar alcohol niet aanwezig is. Cultuur en drinken zit met elkaar verweven zo lijkt het.

Het gebruik van alcohol is na een kleine daling in de jaren tachtig, sinds het midden van de jaren negentig weer licht gestegen. In 2001 is zo'n 85% van de bevolking van 16 jaar en ouder dat drinkt, waarbij het gemiddelde gebruik per hoofd van de bevolking in Nederland op 8,1 liter pure alcohol per jaar ligt (van Broekhoven, 2001).

In 2007 tot en met 2010 zijn in totaal 1818 jongeren met een alcohol-gerelateerd probleem door kinderartsen behandeld in een ziekenhuis. De opgenomen jongeren komen uit heel Nederland. Jongeren die met een alcohol-gerelateerd probleem in een ziekenhuis worden behandeld (er is dan bijna altijd sprake van een alcoholvergiftiging) zijn geen „probleemjongeren“, maar zijn een afspiegeling van de gemiddelde Nederlandse jongeren. Het zijn even vaak (ongeveer) jongens als meisjes, in leeftijd variërend van 11 tot en met 17 jaar. Gemiddeld zijn ze iets ouder dan 15 jaar.

Alcohol wordt meestal verkregen via vrienden; in een derde van de gevallen is dit gebeurd via een commerciële verstrekker (horeca, supermarkt, slijterij).

Het alcoholpromillage van de opgenomen jongeren is gemiddeld 1,8‰. De meeste jongeren die in het ziekenhuis komen zijn buiten bewustzijn (zogenoemde „alcoholcoma“), gemiddeld voor ongeveer 3 uur, oplopend tot gevallen van 48 uur. Ongeveer 10% van de jongeren wordt op de Intensive care behandeld, de

overige op een reguliere afdeling. Het is veelal noodzakelijk om 1 of meer dagen in het ziekenhuis te blijven. Bij ruim 85% van de jongeren wordt een infuus aangelegd.'

In 2006 is er een 'mysteryshop' onderzoek geweest wat opgezet is door de universiteit van Twente. Ze hebben in 236 verkooppunten voor alcohol meerdere tests gedaan om te kijken hoe gemakkelijk jongeren onder de 16 aan alcohol kunnen komen. In twee derde van alle aankoop pogingen werd door het verkopend personeel geen enkele interventie gepleegd en werd alcohol dus zonder enige vorm van controle verkocht. In het geval dat de leeftijd wél werd vastgesteld aan de hand van een legitimatiebewijs leidde dit in een kwart van de gevallen alsnog tot verkoop (van Hoof, 2011).

In 2011 is door de universiteit van Twente op 10 evenementen in de Food Valley regio een 'mysteryshop' onderzoek geweest. Om ook hier de naleving van de 16 jaar voor alcoholgebruik te beoordelen. Per evenement zijn er twee aankoop pogingen gedaan. Dus er zijn in totaal 20 aankoop pogingen gedaan. Uit dit onderzoek is gebleken dat de naleving tijdens evenementen in de Food Valley regio 0% is. Bij alle aankoop pogingen konden de jongeren van 15 jaar alcohol kopen. Alle interventies (onder andere polsbandjes) bleken niet effectief.

Bij vijf evenementen werd gebruik gemaakt van een leeftijdscontrole middel. Bij deze vijf evenementen werden 10 aankoop pogingen gedaan. Bij vijf bezoeken werden de 15-jarigen ingedeeld in de goede categorie (onder de 16 jaar). Vijf keer werden zij verkeerd gecategoriseerd. Bij 1 evenement werd de verkoop van alcohol aan de bar geweigerd zonder polsbandje. Dit polsbandje werd vervolgens zonder problemen aan de 15-jarige verstrekt. Daardoor komt het totaal alsnog op 20 gelukte aankoop pogingen uit.

In Nederland is het Partnership Vroeg signalering Alcohol met behulp van het ministerie van VWS (volksgezondheid, welzijn en sport) bezig met het opzetten van alcohol-poliklinieken. Deze fase is gericht op de uitrol van de activiteiten over het land. In 2012 zullen volgens de planning poliklinieken in Zeeland, Limburg, Drenthe, Friesland, Noord-Brabant, Noord-Holland en Zuid-Holland operationeel zijn. Het doel is om eind 2013 het netwerk van alcoholpoliklinieken in het land te hebben uitgebreid naar rond de 20.

Conclusie

Wat duidelijk is, is dat het drinken van alcohol in z'n algemeenheid geaccepteerd is in Nederland. Drinken wordt gezien als sociale functie, en dit maakt dat dit geaccepteerd wordt. Er zijn veel gelegenheden waar alcohol op de tafel verschijnt of een reden vormt om er een drankje bij te pakken. Er bestaat geen evenement waar alcohol niet aanwezig is. Cultuur en drinken zit in elkaar verweven zo lijkt het. Tussen 2007 en 2010 zijn in totaal 1818 jongeren met een alcohol-gerelateerd probleem door kinderartsen behandeld in een ziekenhuis (in bijna alle gevallen ging het om alcoholvergiftiging). De universiteit van Twente stelt zelfs dat het aantal jongeren die een alcoholintoxicatie of alcoholvergiftiging oplopen nog steeds stijgt. Partnership Vroeg signalering Alcohol is met behulp van het ministerie van VWS bezig met het opzetten van alcohol-poliklinieken in Nederland. Het doel is om eind 2013 20 alcohol-poliklinieken te hebben in Nederland. Ook bij het verstrekken van alcohol zijn er vraagtekens. Er wordt op veel punten in Nederland nog veel alcohol verkocht aan jongeren onder de 16 jaar. Zelfs op evenementen waar controle wordt uitgevoerd, wordt er alcohol geschonken en verkocht aan jongeren onder de 16 jaar. Er wordt duidelijk nog een hoop alcohol geschonken aan jongeren onder de 16 jaar, daarbij is het voor jongeren dan gemakkelijk om alcohol te drinken, omdat het wordt toegestaan door de betreffende verstrekker. Ondanks de regels van de wetgeving.

(2011) 'Bijna een derde van de leerlingen uit groep 8 heeft al alcohol gedronken, jongens vaker dan meisjes. Tot en met hun zestiende gaat het zelfs om ruim twee van de drie jongeren. Gemeten over de hele periode van het Voortgezet Onderwijs (12-18 jaar) is het aantal jongeren dat ooit heeft gedronken, gegroeid tot 79% van het totaal aantal leerlingen, ongeveer evenveel meisjes als jongens.

Een deel van de Nederlandse jongeren drinkt niet alleen op jonge leeftijd, maar ook veel. Ruim een op de drie (36%) scholieren van het voortgezet onderwijs drinkt wel eens vijf glazen of meer bij één gelegenheid ('binge drinken'). In 2010 werden 684 jongeren in het ziekenhuis opgenomen met een acute alcoholvergiftiging; een toename van 37 procent ten opzichte van 2009. In 2009 was de situatie al 48 procent verslechterd vergeleken met het jaar daarvoor. Ook drinken Nederlandse jongeren vaak meerdere keren per week. Hierbij vallen vooral de oudere jongens op. Van de zestienjarige jongens die de afgelopen maand hadden gedronken, had 23 procent dit in deze maand vaker dan tien keer gedaan, tegenover tien procent van de meisjes (Ministerie van Volksgezondheid, 2011).'

Conclusies van onderzoeksrapport STAP:

1. Van de VO scholieren drinkt 79% wel eens alcohol
2. Jongeren drinken gemiddeld 7 glazen per week
3. Binge drinken komt voor onder bijna 70% van de 15- jarige drinkende jongeren
4. Een derde van de jongeren begint tussen 11 en 13 jaar met alcohol
5. Meisjes drinken vooral mixdrankjes en jongens bier
6. Nederlandse jongeren drinken relatief vaak alcohol ten opzichte van hun Europese leeftijdsgenoten
7. In 2010 zijn 684 jongeren opgenomen met een alcoholvergiftiging, in 2007 waren dat er 297

Het aantal drinkers (ooit en recent) in de groep scholieren van 12 tot en met 14 jaar is gedaald met circa 20%. Onder de 12-jarigen daalt het aantal jongeren dat ooit gebruikt heeft tussen 2003 en 2009 sterk met 30% (HBSC, 2010). In 2009 heeft 41% van de 12 jarigen ooit alcohol gedronken, in 2003 was dat 71%. In 2009 heeft 10% van de 12-jarigen recent alcohol gedronken; in 2003 was dat 31%. Van de 14-jarigen heeft 39% in 2009 recent alcohol gedronken. In 2003 was dat 63%. Dat is een significante afname van 24% (Stap,2011).

Meisjes drinken vooral pre-mixen 46%, zelf gemaakte mixdrankjes 28%, shooters 25% en likeur 26%. Jongens drinken vooral bier 55% en pre-mixen 33%.

'De laatste jaren is er meer aandacht in de vakliteratuur, politiek en media voor het toenemende alcoholgebruik onder jongeren. Dit toenemende alcoholgebruik resulteert in een stijgend aantal eerste hulp bezoeken en opnames op de kinderafdelingen van Nederlandse ziekenhuizen van jongeren met een alcoholintoxicatie. In 2007, 2008, 2009 en 2010 bleken in de Nederlandse ziekenhuizen resp. 297, 337, 500 en 684 jongeren opgenomen met een alcoholintoxicatie, een onrustbarende stijging.'

'Het aantal jongeren dat met een alcoholintoxicatie of alcoholvergiftiging door een kinderarts in een ziekenhuis is behandeld stijgt nog steeds. In 2007 zijn er 297 intoxicaties gemeld, in 2008 waren dat er 337, in 2009 betrof het 500 kinderen en in 2010 is het aantal meldingen opnieuw gestegen tot 684. Dit een stijging van 37% t.o.v. 2009. Deze aantallen zijn een onderschatting van het werkelijke aantal alcoholintoxicaties bij jongeren omdat niet alle gevallen in het onderzoek worden betrokken. Jongeren die buiten het ziekenhuis door een huisarts worden behandeld of in het ziekenhuis door een reguliere arts worden niet meegeteld.'

De verdeling jongens en meisjes is ongeveer 50-50. Er zijn ongeveer evenveel jongen als meisjes met een alcoholintoxicatie in het ziekenhuis behandeld. De gemiddelde leeftijd van de kinderen is iets hoger dan 15 jaar, de jongsten zijn 12 jaar (in 2008 is er zelfs een kind van 11 jaar opgenomen) oud.

Qua opleidingsniveau zijn de opgenomen jongeren een redelijke afspiegeling van de Nederlandse populatie (CBS, 2007). Ongeveer 80% van de jongeren gaat naar school (sommigen deeltijd, of zijn werkzaam) met een verdeling van HAVO en VWO voor ongeveer 20% elk en 40% à 45% VMBO (zie ook tabel 3). De leerprestaties van de opgenomen jongeren zijn in lijn met het Nederlands gemiddelde: 15% van de jongeren is ooit blijven zitten, nagenoeg niemand is meervoudig doublerend en een enkeling (2% - 4%) is drop-out.

De jongeren komen veelal uit traditionele gezinnen (twee ouders), met veelal een Nederlandse achtergrond. Dit wijkt enigszins af van de Nederlandse situatie, waarin veel meer diversiteit voorkomt.

De jongeren hebben in 90% van de gevallen één of meerdere broers en/of zussen. De positie in het gezin ten opzichte van deze broers en/of zussen waarbij het wel opvalt dat relatief vaak melding is gemaakt van „het jongste kind“ (ministerie van volksgezondheid, 2011).

Conclusie

Op het voortgezet onderwijs is een groot gedeelte (79%) van de leerlingen die wel eens alcohol drinkt. Ze drinken daarbij gemiddeld zeven glazen alcohol per week. Het aantal binge-drinkers is 70% onder de 15-jarige drinkende jongeren, wat een groot aantal is. Een derde van de jongeren begint tussen de 11 en 13 jaar met het drinken van alcohol. In 2007 zijn er 297 jongeren opgenomen met een alcoholvergiftiging, in 2010 zijn dit er al 684. We zien dus een enorme stijging van de ziekenhuisopnames. Wat verontrustend is als we kijken naar het probleem, alcoholvergiftiging wat levensgevaarlijk kan zijn. Dat het alcoholgebruik van jongeren problematisch is, kunnen we wel stellen.

Hoofdstuk 3 Methode

In dit hoofdstuk beschrijven we hoe we de deelvragen van het veldonderzoek hebben beantwoord. Verder zullen we beschrijven hoe we aan informatie en contactpersonen zijn gekomen, welke onderzoeksinstrumenten we hebben gebruikt en hoe we de analyses hebben uitgevoerd en verwerkt.

3.1 Onderzoeksopzet

De volgende deelvragen hebben we als leidraad gebruikt om uiteindelijk te komen tot een antwoord op de onderzoeksvraag:

- In hoeverre hebben de verschillende betrokken partijen de interventies uitgevoerd?
 - Om deze deelvraag te kunnen beantwoorden hebben het jaarverslag gelezen. Hieruit konden we de nodige informatie halen om vervolgens een open interview af te nemen met de professionals die de interventies uitvoerden.
- Wat is de waarde van de gepleegde interventies geweest?
 - Om deze deelvraag te kunnen beantwoorden hebben we voor verschillende interventies enquêtes ontwikkeld. Deze enquêtes hebben we online gezet en verstuurd naar de desbetreffende scholen, die deze interventies konden beoordelen.
Van één interventie waren er feedbackformulieren, ingevuld door leerkrachten. Deze hebben we meegenomen in ons onderzoek.
Met de professionals die voor de uitvoering hebben gezorgd, hebben we een open interview afgenomen. Doordat we ons per interventie hebben ingelezen, konden we gerichte vragen stellen en hierop ingaan tijdens het interview om de juiste informatie te verkrijgen.
- Wat zijn de ervaringen van de betrokken partijen tijdens en na de inzet van de interventies?
 - Om deze deelvraag te kunnen beantwoorden hebben we, net als het meten van de waarde, enquêtes en open interviews afgenomen. De laatste twee deelvragen noemen we apart, maar konden we tegelijk meenemen in de interviews die we afnamen.

Bij één interventie waren al acht basisscholen betrokken. Daarom hebben wij ervoor gekozen om een enquête te ontwikkelen en deze digitaal te versturen naar de scholen. Wij hebben te weinig tijd gehad om alle scholen bij langs te gaan. In de enquête hebben we open vragen gesteld, zodat de leerkracht die het in heeft gevuld de ruimte kreeg te vertellen over de waarde en de ervaringen van de interventie die bij hun op school heeft plaatsgevonden.

Aan het eind van elk interview en van elke enquête hebben we drie vragen gesteld; wat ging er goed, wat kan er beter en wat zou eventueel achterwege kan worden gelaten in de uitvoering van de interventie.

Voor elke interventie hebben wij een aparte onderzoeksvraag geformuleerd die terug zijn te vinden in *paragraaf 3.2*. Vanuit elke onderzoeksvraag hebben wij aparte deelvragen opgesteld, die in *hoofdstuk 4* terug komen.

3.2 Procedure gegevensverzameling

De gegevens die we hebben verzameld zijn in te delen in verschillende onderdelen. Daarom hebben we gebruik gemaakt van verschillende instrumenten.

Hieronder staat een opsomming van de instrumenten die we hebben gebruikt voor het onderzoeken van de verschillende interventies.

- Enquête: Jongeren in de gemeente Heerenveen
- Open interview: Stichting Voorkom
- Enquête: 8 basisscholen n.a.v. de interventie van Stichting Voorkom
- Open interview: Outreachend Jongerenwerker VNN
- Open interview: Theatergroep Smoar
 - Tevens hebben wij gebruikt gemaakt van een feedbackformulier die is ontwikkeld door theatergroep Smoar.
- Open interview: GGD
- Enquête: Voortgezet Onderwijs scholen n.a.v. de interventie van de GGD
- Open interview: Jongerenwerker Casa (jongerencentrum)
- Open interview: afdeling preventie VNN
- Open interview: JGZ

Hieronder zullen we de verschillende interventies en onderzoeksinstrumenten nader toelichten.

3.2.1 Enquête jongeren in de gemeente Heerenveen

In 2009 is een soortgelijke enquête verspreidt onder de jongeren van 12 tot en met 18 jaar in de gemeente Heerenveen. Om te kijken hoe het alcoholgebruik onder jongeren er op dit moment voor staat, en om vergelijkingen te kunnen maken na de uitvoering van de verschillende interventies, wordt de enquête nogmaals verspreidt. Op deze manier kunnen we de 1-meting realiseren.

De enquête wordt nu door andere jongeren ingevuld dan in 2009. Kinderen van 12 jaar waren toen 9 jaar en mogen de enquête nu wel invullen. Jongeren van 18 jaar zijn nu 21 jaar en hebben de enquête niet meer ingevuld.

Als voorbereiding hebben wij de enquête van 2009 opgevraagd en de 0-meting doorgenomen. Hierin staan conclusies en aanbevelingen beschreven.

Als aanvulling op de enquête hebben wij nog een aantal vragen toegevoegd. Hiermee maken we een verdieping op andere vragen. Deze uitkomsten kunnen wij niet vergelijken, maar leveren misschien wel extra informatie op die wij mee kunnen nemen in de conclusies en de aanbevelingen.

Om zoveel mogelijk respons te krijgen hebben wij verschillende acties ondernomen. Als eerste hebben wij brieven opgesteld voor elke jongere van de gemeente Heerenveen tussen de 12 en de 18 jaar. Ook hebben we brieven opgesteld voor scholen en sportverenigingen in de gemeente Heerenveen. Bij elke brief die is verstuurd, is een flyer of poster (die hetzelfde uiterlijk heeft als de flyer) toegevoegd met daarop het onderwerp en de link van de enquête. De brieven en de flyer/poster zijn te vinden in *bijlage 2, 3, 4 en 5*.

Om de enquête online te zetten hadden we een website nodig. Na overleg met de Caleidoscoop mochten wij gebruik maken van de website www.ondertusseninheerenveen.nl. Deze site is gericht op jongeren en wordt gevuld met nieuws uit de gemeente Heerenveen. Een mooie en goede manier om gebruik van te maken. De link is voor ons op de site gezet en er is een artikel bij geplaatst over het onderzoek dat wij doen. Het artikel is te vinden in *bijlage 6*.

De respons die de enquête heeft opgeleverd niet hetzelfde als in 2009. Dit kan te maken hebben gehad met meerdere redenen. Zelf hadden wij meer professionals, die met jongeren in aanraking komen, op de hoogte kunnen stellen van deze enquête. Ook hadden wij gebruik kunnen maken van meerdere websites waar de link naar de enquête op zou kunnen staan. Het promotiemateriaal voor het invullen van de enquête is een week blijven liggen bij de Caleidoscoop. Een ander punt waardoor het invullen van de enquête niet ging zoals gehoopt, is de onduidelijkheid die ontstond doordat er meerdere enquêtes tegelijk werden aangeboden op de door ons gebruikte website. Het was voor de jongeren niet duidelijk welke enquête ze in moesten vullen.

De enquête is 30 maart online gegaan. We hebben besloten de enquête drie weken in de lucht te houden. Dit stond tevens vermeld op de flyers, de posters en werd aangegeven in de brieven. Door de lage respons hebben we de toegang tot de enquête nog een week extra online laten staan, maar dit heeft niet veel meer opgeleverd.

De hebben is kwantitatief geanalyseerd. De gegevens zijn zowel in tabellen als in grafieken weergegeven. Aan de hand hiervan hebben we conclusies en aanbevelingen kunnen doen, die in hoofdstuk 5 en 6 zijn weergegeven. In *bijlage 7* vindt u de 1 meting.

3.2.2 Open interview met Stichting Voorkom

Stichting Voorkom is een instelling dat voorlichtingsbijeenkomsten over genotmiddelen realiseert op basisscholen. Het doel van Stichting Voorkom is kinderen weerbaar maken tegen verslaving door preventieve voorlichting te geven over de onderwerpen roken, blowen, alcohol en andere drugs. Een ervaringsdeskundige wordt hier onder andere voor ingezet.

Tijdens het onderzoeken van deze interventie hebben we te maken gehad met twee verschillende partijen; de uitvoerende instelling (Stichting Voorkom) en de basisscholen die de interventie aangeboden kregen. Stichting Voorkom heeft een budget gekregen van de gemeente Heerenveen voor het inzetten van de interventie. In totaal zijn ze bij acht basisscholen geweest. Om de ervaringen van beide partijen te inventariseren, hebben we gebruik gemaakt van twee onderzoeksinstrumenten. We willen beide partijen benaderen om op deze manier te voorkomen dat wij afgaan op één mening en ervaring.

Als voorbereiding op het interview en de enquête hebben we de website van Stichting Voorkom, het beleidsplan en het jaarverslag bekeken. Vervolgens hebben we ons afgevraagd wat we willen weten en hebben we vragen opgesteld. Hierbij hebben we gekeken naar de deelvragen die we hebben gesteld voor het veldonderzoek. De enquête en het interview zijn terug te vinden in *bijlage 8 en 9*.

- De onderzoeksvraag voor deze interventie is:

Wat zijn de ervaringen van Stichting Voorkom en de basisscholen met betrekking tot de voorlichtingsbijeenkomsten?

Open interview

We hebben gekozen voor een open interview met de professional van Stichting Voorkom. Deze instelling zit gevestigd in Houten. Omdat we hier veel reistijd aan kwijt zouden zijn, hebben we ervoor gekozen om het interview via de mail te versturen. We hebben hier van tevoren contact over gehad met de professional. Zij heeft het interview ingevuld en teruggestuurd. Hierna hebben wij telefonisch contact gehad met haar om het interview te bespreken zodat wij nog aanvullende vragen konden stellen. Het interview bestaat uit tien vragen. Aan de hand van de vragen willen we te weten komen wat het doel is van de interventie, wat de ervaringen zijn van de professionals en hebben we de drie vragen gesteld die wij in elk interview terug laten komen: Wat gaat er goed, wat kan beter en wat zou er eventueel achterwege kunnen worden gelaten. Nadat het interview compleet was hebben we antwoord kunnen geven op de deelvragen die we voor deze interventie hebben gesteld. We hebben het interview kwalitatief geanalyseerd. De conclusie van deze analyse wordt in *onderdeel 5.1.2* weergegeven.

3.2.2.1 Enquête basisscholen, Voorlichtingsbijeenkomsten van Stichting Voorkom Enquête

Omdat het om acht basisscholen ging waar de voorlichtingen zijn gegeven, hebben we een enquête opgesteld. Deze hebben we online gezet. De link van de enquête hebben we in een mail naar de school verstuurd. Voordat we de mail verstuurden, hebben we telefonisch contact gehad met de school en hebben we een uitleg geven wie wij zijn, wat we doen en wat we van de school vragen. Elke school stemde in met het invullen van de enquête. Ook de enquête bestaat uit tien vragen. De vragen zijn gericht op de ervaringen van de basisscholen. De ervaringen zijn belangrijk omdat dit invloed zou kunnen hebben op het vervolg van deze interventie. Ook aan de scholen hebben we de drie vragen gesteld; wat vond u goed gaan, wat kan er volgens u beter en is er een gedeelte dat achterwege kan worden gelaten. De uitkomsten van de enquête hebben we op een rijtje gezet. Dit kunt u terug vinden in *onderdeel 4.3.2*. Door het uitzetten van de enquête en het interview hebben we een antwoord kunnen geven op de deelvragen. Dit hebben we gedaan door middel van een kwalitatieve analyse.

3.2.3 Open interview outreachend jongerenwerk VNN

De outreachend jongerenwerker richt zich op (probleem) jongeren die hij op straat, bij het jongerencentrum en op scholen tegenkomt. Met name jongeren zonder dag invulling worden geholpen hun dagen weer in te vullen door middel van bijvoorbeeld vrijwilligerswerk of een baan. De outreachend jongerenwerker werkt, in opdracht van de gemeente, acht uren per week.

Voor deze interventie hebben we gekozen voor een open interview met de jongerenwerker van VNN. Wij wilden graag weten wat voor interventies hij uitvoert en wat zijn ervaringen daarin zijn. Wij hebben telefonisch contact opgenomen met de jongerenwerker en een afspraak met hem gemaakt. De jongerenwerker staat erg open voor een interview en wil zijn ervaringen graag met ons delen.

Als voorbereiding op het interview hebben wij het beleidsplan en het jaarverslag doorgelezen. Hierin konden we niet duidelijk een beschrijving vinden van de werkzaamheden die de jongerenwerker uitvoert. Dit was voor ons een reden om aan het begin van het interview eerst te vragen wat de jongerenwerker precies doet. Het interview is terug te vinden in *bijlage 10*.

- De onderzoeksvraag voor deze interventie is:

Wat zijn de ervaringen van de outreachend jongerenwerker geweest met betrekking tot de uitgevoerde interventies?

Open interview

De jongerenwerker komt zelf niet uit Friesland. Wel is hij werkzaam in de gemeente Heerenveen, waardoor we een afspraak hebben gemaakt op het gemeentehuis.

We hebben gekozen voor een open interview. Door met dit onderzoeksinstrument te werken kunnen we in eerste instantie achterhalen wat de precieze werkzaamheden zijn van de jongerenwerker, en kunnen we daarna inspelen op de vragen die we willen stellen om zo aan de juiste informatie te komen en een antwoord te kunnen geven op de onderzoeksvraag van deze interventie. Het interview bestaat uit 10 vragen, gericht op de ervaringen en de werkzaamheden van de jongerenwerker. Na het afnemen van het interview hebben we het interview kwalitatief geanalyseerd waarbij we gebruik hebben gemaakt van de deelvragen. Deze hebben wij als richtlijn gesteld om vervolgens tot een antwoord op de onderzoeksvraag komen.

3.2.4 Open interview Theatergroep Smoar

Theatergroep Smoar is een groep die voorstellingen geeft met als thema genotmiddelen en keuzes maken. In opdracht van de gemeente heeft theatergroep Smoar de voorstelling op vijf basisscholen in de gemeente Heerenveen uitgevoerd.

Voor deze interventie hadden we te maken met twee verschillende partijen; Theatergroep Smoar en vijf basisscholen. Omdat ons werd verteld dat er feedbackformulieren zijn ingevuld door de scholen, hebben we ervoor gekozen deze te gebruiken voor het onderzoek en de scholen zelf dus niet te benaderen. Een andere reden die wij daarvoor hebben is het korte tijdsbestek waarin wij het onderzoek uit hebben gevoerd. Door deze afwegingen hebben we gekozen voor een open interview.

Als voorbereiding op het interview hebben wij het beleidsplan en het jaarverslag doorgelezen. Ook hebben we de website van theatergroep Smoar bezocht en hebben we een filmpje bekeken waarin een stukje van de voorstelling te zien was. Op deze manier konden wij een gerichte vragenlijst opstellen waarin we ingaan op de voorstelling zelf en daarnaast de ervaringen die de theatergroep heeft opgedaan. Het interview met Theatergroep Smoar is terug te vinden in *bijlage 11*.

- De onderzoeksvraag voor deze interventie is:

Wat is de waarde van de interventie van theatergroep SMOAR geweest?

Open interview

Voor het open interview hebben wij telefonisch contact gezocht met de theatergroep. Vervolgens zijn wij naar Bolsward gegaan, waar de professional haar bedrijf heeft gevestigd, om het interview af te nemen. Door middel van het interview wilden wij achter de ervaringen komen met betrekking tot de voorstelling die theatergroep Smoar uitvoerde. Na het inventariseren van de ervaringen en de verhalen rondom de interventie, hebben wij een kwalitatieve analyse uitgevoerd. Hierbij hebben wij antwoord gekregen op de deelvragen die zijn opgesteld voor deze interventie. Dit is terug te vinden in *onderdeel 4.3.4*. Na het beantwoorden van de deelvragen hebben wij tot een conclusie gekomen die te vinden is in *onderdeel 5.1.4*.

Feedbackformulieren van de basisscholen

De feedbackformulieren zijn niet door ons ontwikkeld. Wel hebben wij dit feedbackformulier meegenomen in het beantwoorden van de deelvragen die wij voor deze interventie hebben opgesteld. Toen wij de beschikking kregen over de feedbackformulieren, bleek dat er één formulier was ingevuld door één leerkracht van een basisschool. De gegevens hiervan zijn niet geheel valide. De antwoorden op de deelvragen hebben wij dan ook met name gebaseerd op de uitkomsten van het interview. Alleen waar nodig hebben wij gebruik gemaakt van het feedbackformulier.

3.2.5 Open interview GGD

De GGD voert in opdracht van de gemeente de Gezonde School Methode uit op verschillende Voortgezet Onderwijs scholen en op één Speciaal Voortgezet Onderwijs school. De GGD heeft veel verschillende ketenpartners waar het mee samenwerkt. Het doel van de methode is het planmatig en structureel werken aan de gezondheidsbevordering in de lessen. Deze methode wordt uiteindelijk geïntegreerd in het schoolbeleid. De GGD kan de school hier vier jaar ondersteuning bij geven. Daarna zullen de scholen zelf aan de slag gaan en hebben ze als aanspreekpunt de verpleegkundige die op school actief is.

Voor deze interventie hebben we te maken gehad met twee partijen; de GGD, en de scholen waar de interventie plaats heeft gevonden of nog steeds plaats vindt. Het betreft zes scholen, waarvan vijf Voortgezet Onderwijs scholen, en één MBO school. Zelf waren wij op de hoogte van vier scholen die meededen aan deze methode.

Als voorbereiding hebben wij ons verdiept in de Gezonde School Methode die beschreven staat in het beleidsplan en het jaarverslag. Van de informatie die wij hebben opgedaan hebben wij een interview opgesteld voor de GGD en een enquête ontwikkelt voor de betrokken scholen. De enquêtes die wij terug hebben gekregen, hebben wij voordat het interview heeft plaatsgevonden al geanalyseerd. Wij hebben contact opgenomen met de professional van de GGD om een afspraak te plannen. Voor het invullen van de enquêtes hebben wij gebeld met de betrokken scholen en vervolgens de enquête via de mail verstuurd. De enquête en het interview zijn terug te vinden in *bijlage 12 en 13*.

- De onderzoeksvraag voor deze interventie is:

Wat zijn de ervaringen van de GGD en de scholen met betrekking tot de Gezonde School Methode?

Open interview

Wij hebben gekozen voor een open interview met de gezondheidsbevorderaar van de GGZ, die de interventie ondersteunt en coördineert op de scholen. Allereerst hebben wij telefonisch contact gezocht om een afspraak met haar te plannen. In eerste instantie zouden we naar de GGD in Leeuwarden gaan. Aangezien ze diezelfde dag in Heerenveen moest zijn, is zij uiteindelijk op het gemeentehuis gekomen waar het interview heeft plaatsgevonden. Het interview bestaat uit 13 vragen. Tijdens de kwalitatieve analyse hebben wij ervoor gekozen om nog een extra kopje met 'aanvullingen' toe te voegen. Deze extra informatie konden wij gebruiken bij het beantwoorden van de deelvragen die in *onderdeel 4.3.5* terug zijn te vinden, en bij het schrijven van een conclusie, dat te vinden is in *onderdeel 5.1.5*.

3.2.5.1 Enquête Voortgezet Onderwijs, Gezonde School Methode van de GGD

Enquête

Doordat het om vier scholen ging, waar wij in eerste instantie van op de hoogte waren, hebben wij gekozen voor een enquête. Dit heeft te maken met het korte tijdsbestek waarin wij het onderzoek uitvoeren. Uit het interview kwam naar voren dat er meerdere scholen betrokken waren bij deze interventie. Van de vier scholen die een enquête hebben gekregen, hebben twee scholen deze ingevuld. Een reden hiervoor zou kunnen zijn dat er, tijdens het telefonisch contact, al werd verteld dat niet iedereen de juiste persoon wist te vinden voor het invullen van de enquête, of de afwezigheid van de persoon die daar over gaat. Doordat wij de kwalitatieve analyse van de enquêtes al hadden gemaakt, hebben wij besloten de overige scholen niet meer te benaderen.

De analyse van het interview en de enquête hebben geleidt tot het kunnen beantwoorden van de deelvragen die wij hebben gesteld.

3.2.6 Open interview Jongerenwerk Jongerencentrum 'Casa'

Het jongerencentrum wordt gedraaid door jongerenwerkers en een groep vrijwilligers. Deze vrijwilligers zijn jongeren tussen de 12 en de 23 jaar. De vrijwilligers stellen zelf, in samenwerking met een jongerenwerker, huisregels op en organiseren activiteiten voor jongeren. Daarnaast worden er schoolfeesten gehouden en is er een spreekuur in het jongerencentrum, waar ouders en jongeren binnen kunnen lopen.

Voor het onderzoeken van deze interventie hebben we een jongerenwerker benaderd die actief is binnen het jongerencentrum. Hierdoor krijgen wij een goed beeld van wat zich binnen het jongerencentrum afspeelt en wat voor activiteiten er worden georganiseerd.

In de voorbereiding kwamen wij erachter dat er weinig informatie te vinden was over de rol van de jongerenwerker binnen het jongerencentrum. Wij hebben eerst moeten vragen welke rol de jongerenwerker heeft binnen het jongerencentrum, en wat voor interventies daar worden uitgevoerd. De overige vragen die wij hebben opgesteld, zijn gebaseerd op de informatie die wij tot onze beschikking hadden. Wij hebben de jongerenwerker gebeld om een afspraak te maken. Omdat beide partijen het druk hadden, heeft de jongerenwerker gevraagd of wij het interview direct via de telefoon konden afnemen. Het interview is te vinden in *bijlage 14*.

- De onderzoeksvraag van deze interventie is:

Wat is de waarde van de vernieuwing van het jongerencentrum, de naleving van de strikte huisregels, en de preventieactiviteiten?

Open interview

Wij hebben gekozen voor een open interview omdat er weinig informatie beschikbaar was. Hierdoor zijn we er tijdens het interview achter komen wat de interventies zijn geweest en waar we op door konden vragen om tot het beantwoorden van de, voor deze interventie, opgestelde deelvragen. Het interview bestaat uit 12 vragen. Doordat er geschreven wordt over de vernieuwing van het jongerencentrum, wilden wij graag weten wat er nu wordt gedaan. Ook waren we erg benieuwd naar de manier die wordt ingezet om jongeren binnen te krijgen. Daarnaast werd er geschreven over de opgestelde huisregels, en of deze worden nageleefd. Hier wilden we ook meer over te weten komen. Ook bij dit interview hebben we de kwalitatieve analyse gebruikt, en hebben we aan het eind van het interview een stukje toegevoegd met aanvullende informatie dat van belang is voor het schrijven van aanbevelingen die in *hoofdstuk 6* terug komen.

3.2.7 Open interview Keten en caravan beleid

Voor deze interventie is er een vastgesteld beleid. In de gemeente Heerenveen zijn er weinig keten en caravans die daarvoor in aanmerking komen.

Wij hebben weinig informatie kunnen vinden over deze interventie. Ook hebben we gezocht naar de juiste contactpersoon hiervoor.

Uiteindelijk zijn we terecht gekomen bij onze eigen opdrachtgever Rutger Kuipers. Ook hij kon niet alle vragen beantwoorden.

- De onderzoeksvraag voor deze interventie is:

Wat zijn de ervaringen van de uitgevoerde interventies?

Van Rutger kregen wij te horen dat dit beleid geen grote rol in de gemeente Heerenveen. Er zijn weinig tot geen keten en caravans die bezocht worden door jongere, en die daardoor onder het beleid vallen.

Wij kunnen hierdoor geen antwoord geven op de onderzoeksvraag en geen conclusie trekken over de uitvoering van de interventie.

Mocht het keten- en caravanbeleid (gemeente Heerenveen, mei 2009) toch nodig zijn, dan heeft de gemeente de beschikking over dit beleid om het alsnog in te kunnen zetten.

De interviewvragen zijn terug te vinden in *bijlage 15*.

3.2.8 Open interview JGZ

Wij hebben geprobeerd te achterhalen wat de inhoud is van deze interventie. Helaas beschikken wij over onjuiste informatie. Toen wij contact opnamen met de JGZ, werd ons verteld dat het spreekuur dat wordt beschreven in het beleidsplan en het jaarverslag, niet op die manier mag worden genoemd. Wij hebben gezocht naar de juiste persoon voor het afnemen van een open interview. Na een paar keer te zijn verwezen hebben wij deze persoon gevonden. Wij hebben geen reactie gehad op de vragen van het interview en de contactpersoon is niet meer te bereiken.

Hierdoor hebben wij het interview niet af kunnen nemen en blijft het nog steeds de vraag welke interventie de JGZ precies heeft uitgevoerd, op welke manier, en wat de waarde en ervaringen hiervan zijn geweest.

- De onderzoeksvraag van deze interventie is:

Wat is de waarde van de uitgevoerde interventie geweest?

Wij kunnen geen antwoord geven op de onderzoeksvraag, en geen aanbevelingen doen over deze interventie.

De interviewvragen zijn terug te vinden in *bijlage 16*.

3.3 Analyse

Tijdens het onderzoek hebben we gebruik gemaakt van verschillende analyses. Zo hebben we de kwalitatieve analyse gebruikt voor het analyseren van de open interviews, en de open vragen die in de enquêtes van de scholen stonden. Op die manier kregen we een beeld van de gezonde school methode van de GGD en de voorlichtingsbijeenkomsten van Stichting Voorkom. Per enquêtevraag hebben wij ervoor gekozen om een samenvatting te maken van de antwoorden. Zo konden wij uiteindelijk antwoord geven op onze onderzoeksvragen per interventie. De kwalitatieve analyse heeft als doel om kennis op te doen op een bepaald terrein en daarover een theorie te ontwikkelen.

Daarnaast hebben we ook gebruik gemaakt van de kwantitatieve analyse om de resultaten van de 1-meting te analyseren. Dit hebben we op twee verschillende manieren aangepakt. Namelijk met de univariate analyse en de bivariate analyse. De univariate analyse hebben we gebruikt voor de vragen die in 2012 nieuw in de enquête zijn verwerkt en dus maar uit één jaartal resultaten oplevert. De bivariate analyse hebben we gebruikt om de resultaten van 2009 en 2012 met elkaar te vergelijken.

We hebben ervoor gekozen om zowel de univariate analyse als de bivariate analyse te verwerken in een grafiek om zo een overzicht te krijgen van de resultaten. Grafieken zijn een overzichtelijke weergave van de resultaten per vraag. De staafdiagram is de uiteindelijke grafiek die wij hebben gebruikt voor de 1-meting. Deze geeft inzicht in de verhouding tussen de categorieën.

4 Onderzoeksresultaten

In dit hoofdstuk komen de resultaten aan bod die naar voren zijn gekomen uit de verschillende onderzoeksmethoden.

4.1 Respons enquêtes

In totaal hebben wij drie enquêtes afgenomen tijdens het onderzoek. Hieronder geven wij een kleine weergave van de respons en het aantal vragen.

In elke enquête hebben wij drie algemene vragen opgenomen:

- Wat ging er goed?
- Wat kan er beter?
- Wat kan er komen te vervallen?

- 1-meting

Van de 3690 benaderde jongeren in de leeftijdscategorie van 12 tot en met 18 jaar van de gemeente Heerenveen hebben 324 jongeren de enquête ingevuld. De enquête bestond uit 28 meerkeuzevragen die ingedeeld waren in vier thema's:

Thema 1: Algemene gegevens

Dit thema bestond uit drie vragen.

Thema 2: Vrije tijd

Dit thema bestond uit twee vragen.

Thema 3: Alcohol

Dit thema bestond uit 19 vragen.

Thema 4: Drugs

Dit thema bestond uit vier vragen.

- Stichting voorkom, voorlichtingsbijeenkomsten

Voor deze enquête zijn acht scholen benaderd. De respons was 100%. De enquête bestond uit tien open vragen. Alle vragen zijn door de scholen ingevuld.

- GGD, Gezonde school methode

Deze enquête hebben wij verspreid over vier scholen. Twee van de vier scholen hebben uiteindelijk de enquête ingevuld en deze teruggestuurd. Deze enquête bestond uit negen open vragen en één meerkeuzevraag. Alle vragen zijn door de twee scholen ingevuld.

4.2 Interviews

Voor het onderzoek hebben wij in totaal zeven interviews uitgezet. Van deze zeven hebben wij uiteindelijk vijf kunnen analyseren. In elk interview hebben wij aan het einde drie algemene vragen opgenomen:

- Wat ging er goed?
- Wat kan er beter?
- Wat kan er komen te vervallen?

Hieronder geven wij per interventie een korte weergave van de respons en het aantal vragen die gesteld zijn. Naar aanleiding van sommige antwoorden hebben wij doorgevraagd om meer informatie te verkrijgen.

- Stichting Voorkom, Voorlichtingsbijeenkomsten

In totaal hebben we voor deze interventie een interview afgenomen met tien vragen. Dit interview is afgenomen door Inge van Dalen en beantwoord door één medewerker van Stichting Voorkom beantwoord.

- Outreachend jongerenwerker VNN

Het interview wat we hebben afgenomen bij de outreachend jongerenwerker van de VNN bestond uit tien vragen. Bij dit interview waren de jongerenwerker van de VNN, Inge van Dalen en Baukje Aalbers aanwezig.

- Theater Smoar

Het interview met theater Smoar bestond uit negen vragen. Een speler van theater Smoar, Inge van Dalen en Baukje Aalbers waren aanwezig tijdens dit interview.

- GGD, Gezonde School Methode

Tijdens dit interview was de gezondheidsconsulent van de GGD aanwezig, Inge van Dalen en Baukje Aalbers. Het interview bestond uit dertien vragen.

- Jongerencentrum Casa, vernieuwing jongerencentrum

Dit interview bestond uit twaalf vragen. Het interview is afgenomen door Baukje Aalbers en beantwoord door de jongerenwerker van het jongerencentrum.

4.3 Resultaten

In deze paragraaf worden de deelvragen weergegeven die wij per interventie hebben opgesteld.

Voor de enquête van de jongeren, die in onderdeel 4.3.1 wordt weergegeven, hebben wij de vragen van 2009 gebruikt met een aanvullende vragen van onszelf erbij.

De enquête vragen van Stichting Voorkom (onderdeel 4.3.2) en de GGD (onderdeel 4.3.5) vallen niet onder de deelvragen. Dit is slechts een middel om tot een antwoord op de deelvragen te komen.

4.3.1 Enquête jongeren, 1-meting

Thema 1: Algemene gegevens

1. Hoe oud ben je?

Als we kijken naar de gegevens van 2009 en 2012 kunnen we de conclusie trekken dat de jongeren uit de leeftijdscategorie 13 en 14 jaar het meest vertegenwoordigd zijn. De 17 en 18 jarige jongeren zijn het minst vertegenwoordigd. Dit zien we in 2009 sterker dan in 2012.

2. Wat is je geslacht?

Zowel in 2009 als in 2012 is de meerderheid van de respondenten vrouw. In 2009 was het aantal mannelijke respondenten iets lager dan in 2012. Het aantal vrouwelijke respondenten is iets hoger dan in 2012.

3. Waar woon je?

In 2009 was de Greiden met 16% een wijk waar de meeste jongeren vandaan kwamen. Kijkend naar 2012 kunnen we zeggen dat het meer verdeeld is. Zowel de Greiden als midden/centrum en Noord scoren het hoogst. In 2012 scoren Hoornsterzwaag en Terband met beide 1% zeer laag. In 2009 waren dat Luinjeberd, Gersloot en Terband met ook alle drie 1%.

Thema 2: Vrije tijd

4. Vind je dat er in jouw buurt over het algemeen genoeg te doen is?

In 2009 viel op dat de helft (49%) van de jongeren van mening was dat er genoeg te doen was in de buurt en de andere helft (51%) dit niet vond. Als we de percentages van 2012 bekijken zien we een iets groter verschil. 54% van de jongeren vindt dat er genoeg te doen is, en 46% vind van niet.

5. Wat doe je voornamelijk in je vrije tijd?

Sporten en/of hobby's was in 2009 al een veel ingevuld antwoord. In 2012 kunnen we stellen dat dit ook zo is. 37% van de jongeren heeft ingevuld in hun vrije tijd te sporten en/of andere hobby's beoefenen. In 2009 was dit 44% van de respondenten. Daarnaast geeft 29% in 2012 en 24% in 2009 aan voorkeur te hebben voor binnen computeren, gamen en/of tv kijken. Buiten chillen scoort in 2009 nog een respectievelijke 18%. In 2012 is dit gedaald naar 12%.

Thema 3: Alcohol

6. Heb je wel eens alcohol gedronken?

In 2009 gaf meer dan de helft (53%) aan wel eens alcohol te hebben gedronken. In 2012 is dat de helft (50%). We kunnen zeggen dat er in 2012 ten opzichte van 2009 niet veel veranderd is.

6a. Wat voor drankje drink je dan?

Bij deze vraag konden jongeren meerdere antwoorden invullen. Over het algemeen drinken jongeren in de gemeente Heerenveen bier (49%), welgenoemd 84 jongeren. Een drankje wat daarnaast erg populair is, zijn mix-drankjes. Deze staat met 43% op een tweede plaats. Veel voorkomende combinaties zijn Bier en mix-drankjes en wijn en mix-drankjes.

7. Hoe oud was je toen je voor het eerst alcohol dronk?

In 2012 zijn er 161 jongeren geweest die hebben aangegeven wel eens te hebben gedronken, in 2009 waren dat er 355. Zowel in 2012 30% als in 2009 22% is er een hoog percentage wat op 14 jarige leeftijd al eens gedronken heeft. In 2009 ligt het kleinste percentage (1%) op 18 jaar of. In 2012 liggen de laagste percentages op 17 en 18 jaar (beide 2%). In 2009 is er 11% die voor het eerst alcohol drinkt op de toegestane leeftijd van 16 jaar, in 2012 is dit 18%.

8. Hoe vaak drink je ongeveer alcohol?

Van het aantal jongeren dat in 2009 dronk (355) was 24% die aangaf 1x per jaar te drinken. Onder de jongeren die in 2012 aangeven te drinken (161) is dit 31%. Er zijn zowel in 2009 als in 2012 weinig jongeren die aangeven meerdere keren per week alcohol drinken. We spreken hier over 10% in 2009 en 5% in 2012. Het percentage van 1x per twee weken is in 2012 gestegen met 1%. Het percentage van 1x per week is in 2012 gedaald met 3% ten opzichte van 2009.

9. Hoeveel geld geef je ongeveer per maand uit aan alcohol?

Van het aantal jongeren dat in 2009 dronk (355) gaf 51% aan niets uit te geven aan alcohol. De jongeren die in 2012 aangeven te drinken (161) is dit hetzelfde percentage, namelijk 51%. Er waren in 2009 3% van de jongeren die tussen de 50 tot 100 euro uitgaven aan alcohol, in 2012 is dit 2%. Het percentage van 2012 en 2009 is gelijk als we het hebben over jongeren die meer dan 100 euro per maand uitgeven aan alcohol, namelijk 1%.

10. Heb je wel eens één van de volgende situaties meegemaakt nadat je had gedronken?

Bij deze vraag konden de jongeren meerdere antwoorden invullen.

Van het aantal jongeren dat in 2009 dronk (355) geeft 44% aan wel eens aangeschoten of dronken te zijn geweest. Bij de jongeren die in 2012 aangeven te drinken (161) is dit 41% van de jongeren. De grootste groep jongeren geeft zowel in 2009 (54%) als in 2012 (52%) aan geen van de mogelijke situaties te hebben meegemaakt.

11. Waar drink je voornamelijk alcohol?

De jongeren die in 2009 hebben aangegeven te drinken (355) geven aan het vaakst thuis te drinken (32%). In 2012 is de groep die aangeeft te drinken (161) vaker drinkend te vinden in een kroeg/café/terras of ergens anders, beide 26%. Thuis drinken komt in 2012 op een tweede plek met 25%. In 2009 was de tweede plek voor de discotheek met 25%, in 2012 is dit 11%.

12. Kun je gemakkelijk aan alcohol komen?

Van het aantal jongeren dat in 2009 aangaf alcohol te drinken (355), gaf een groot percentage (63%) aan gemakkelijk aan alcohol te kunnen komen. In 2012 gaf het aantal jongeren dat drinkt (161) dit weer aan als hoogste percentage van 49%. In 2009 gaven 19% van de jongeren aan dat ze niet gemakkelijk aan alcohol konden komen. In 2012 is dit percentage gestegen met 13%. Tenslotte kregen zo'n 30 jongeren in 2009 alcohol van hun ouders, in 2012 zijn dit 8 jongeren.

13. Wat vinden je ouders ervan dat je alcohol drinkt?

Van het aantal jongeren dat in 2009 dronk (355) gaf 50% aan dat hun ouders geen problemen ondervinden bij het gebruik van alcohol door hun kinderen. De jongeren in 2012 die aangegeven hebben alcohol te drinken (161), laten zien dat hun ouders geen problemen ondervinden aan het alcoholgebruik van hun kinderen, 41% zegt dat de ouders het niet erg vinden. Daartegenover staat wel dat 30% van de jongeren in 2009 en 27% van de jongeren in 2012 aangeeft dat hun ouders het gebruik van alcohol afraden, 6% van de ouders van de jongeren in 2009 en 2012 verbieden het hun kinderen daadwerkelijk.

14. Welke uitspraak past het beste bij jou?

In 2009 heeft de gemeente de jongeren een aantal uitspraken voorgelegd. In 2012 hebben wij dit weer gedaan om een vergelijking te maken. In 2009 was de laatste uitspraak niet aan de orde, wij vonden het van belang om deze uitspraak in onze enquête te verwerken, omdat ouders minder moeite kunnen hebben met het gebruik van alcohol wanneer hun kind 18 jaar of ouder is.

In 2009 gaf 52% aan nog niet te drinken en dat hun ouders dit ook liever niet hadden. In 2012 zien we een percentage van 50% die dit aangeeft. In 2009 gaf 18% van de jongeren aan alle vrijheid te krijgen, in 2012 is dit 12%. Er zijn maar weinig ouders die niet weten dat hun kinderen alcohol drinken. In 2009 was dit 2% en in 2012 is dit 3%. In 2012 geeft 6% van de jongeren aan dat hun ouders geen problemen hebben met het alcoholgebruik van hun kind, omdat hun kind 18 jaar is.

15. Weet je wat een alcoholvergiftiging is?

De meeste jongeren gaven in 2009 aan te weten wat een alcoholvergiftiging is (61%), in 2012 geeft 60% van de jongeren aan te weten wat een alcoholvergiftiging is. In 2009 gaf 30% dit deels te weten, in 2012 geeft 32% van de jongeren aan deels te weten wat een alcoholvergiftiging is. In 2009 was 9% die niet wist wat een alcoholvergiftiging is, en in 2012 is dit 8%. De resultaten zijn in deze drie jaar bijna gelijk gebleven.

16. Wat vind je van je eigen alcoholgebruik?

Wij waren heel benieuwd wat de jongeren zelf vinden van hun eigen alcoholgebruik. Op basis van deze gegevens zou je interventies eventueel anders kunnen inzetten. Meer dan de helft van de jongeren (186) geeft aan zijn eigen alcoholgebruik goed te vinden, omdat hij of zij niet drinkt. Het gaat hier om 57%. De andere helft is verdeeld over de andere vier antwoorden, waarvan 38% van de jongeren zijn eigen alcoholgebruik prima vindt, omdat hij of zij niet veel drinkt.

17. Wordt er in je omgeving regelmatig alcohol gedronken?

In 2009 geven 66% van de jongeren aan dat het alcoholgebruik in hun omgeving wel mee valt. In 2012 is dit 56% van de jongeren. Bijna een kwart van de jongeren geeft zowel in 2009 als in 2012 aan dat ouders/gezin regelmatig drinken (24%). 14% (2009) en 20% (2012) geeft aan dat zijn of haar vrienden regelmatig drinken.

18. Wat zou voor jou de belangrijkste reden zijn om minder alcohol te gaan drinken?

Bij deze vraag konden de jongeren meerdere antwoorden invullen. Deze vraag is in 2009 niet in de enquête verwerkt, maar wij vonden deze vraag (met het oog op het inzetten van interventies) van belang. 41% van de jongeren (324) geven aan te minderen met hun alcoholgebruik als hun ouders aangeven dat ze minder moeten drinken. Twee andere stellingen die hoog scoren zijn wanneer jongeren door alcoholgebruik in aanraking komen met geweld, en wanneer de jongeren de volgende dag niets meer weten. Beide stellingen scoren 40%. 39% van de jongeren geven aan minder alcohol te gaan drinken wanneer ze zich aangeschoten of dronken voelen. 44 jongeren (15%) geven aan te minderen met alcoholgebruik als er strenger gecontroleerd wordt door de politie.

19. Wat vind je van de wetgeving die stelt dat legitimatie verplicht is bij het kopen van alcohol?

Op de vraag wat jongeren vinden van de legitimatieplicht geeft de overgrote meerderheid 83% (2009) en 79% (2012) aan, dit een goede zaak te vinden. In 2009 geeft 9% dit terecht te vinden. In 2012 is dit 7%.

20. Ben je bekend met de korte termijn risico's die je loopt wanneer je alcohol drinkt?

Bij deze vraag konden jongeren meerdere antwoorden invullen. De meerderheid geeft zowel in 2009 als in 2012 aan op de hoogte te zijn van de korte termijn risico's. In 2009 heeft 7% geen idee, in 2012 is dit 10% van de jongeren.

21. Ben je bekend met de lange termijn risico's die je loopt als je vanaf jonge leeftijd regelmatig (veel) drinkt?

Zowel in 2009 als in 2012 weet het grootste gedeelte van de jongeren wat de lange termijn risico's inhouden. Er is een klein aantal jongeren die zowel in 2009 als in 2012 aangeven alcohol lekker te vinden, zichzelf jong vinden en dat de gevolgen voor later zijn. Het percentage van het niet weten is van 2009 (18%) naar 2012 (23%) gestegen met 5%.

22. Vind je dat de leeftijdsgrens voor lichte alcohol van 16 naar 18 jaar moet gaan?

De meerderheid van de jongeren is in 2009 (59%) en in 2012 (57%) van mening dat de leeftijdsgrens voor lichte alcohol van 16 jaar naar 18 jaar niet verhoogd moet worden.

23. Kies 1 van de meningen waar jij het WEL mee eens bent

Om een idee te krijgen wat jongeren vinden, hebben wij gekozen om met stellingen de jongeren te bevragen. De meerderheid van de jongeren (42%), namelijk 135 jongeren geven aan het goed te vinden om een leeftijdsgrens te stellen aan alcoholgebruik. 96 jongeren (30%) geven aan het goed te vinden dat er op de gevolgen van alcoholgebruik gewezen wordt. 4% van de jongeren geven aan zich niks aan te trekken van alle mooie praatjes om minder te gaan drinken.

24. Kies 1 van de meningen waar jij het NIET mee eens bent

Om een idee te krijgen wat jongeren vinden, hebben wij gekozen om met stellingen de jongeren te bevragen. De meerderheid van de jongeren geven aan dat jongeren niet zelf mogen bepalen of ze wel of geen alcohol gebruiken, 45% van de jongeren is het niet eens met deze stelling. 39% van de jongeren geeft aan het niet eens te zijn met de stelling zich niets aan te trekken van al die mooie praatjes om minder te gaan drinken. 3% van de jongeren is het niet eens met de stelling: Het is goed dat er wordt gewezen op de gevolgen van alcoholgebruik.

Thema 4: Drugs

25. Welke van de onderstaande middelen heb je wel eens gebruikt?

Een zeer groot deel van de jongeren geeft aan nog nooit drugs te hebben gebruikt. Zowel in 2009 als in 2012 geeft 90% van de jongeren dit aan. Als we het hebben over de jongeren die wel eens hebben gebruikt hebben of gebruiken, is het grootste gedeelte 10% (2009) en 9% (2012) in aanraking geweest met wiet en of hasj. GHB, XTC, Speed en Cocaïne wordt zowel in 2009 als in 2012 door een zeer klein percentage gebruikt.

26. Hoe oud was je toen je voor het eerst één van de bovenstaande middelen gebruikte?

In 2009 was de leeftijd van de jongeren die voor het eerst drugs hebben gebruikt het hoogst op 14 jaar. In 2012 is dit het hoogst op 15 jaar.

27. Gebruik je nog steeds wel eens een van deze middelen?

Van het kleine aantal jongeren dat weleens drugs heeft gebruikt of gebruikt geeft in 2009 een kwart aan (26%) dit nog steeds te gebruiken. In 2012 geeft meer dan een kwart (36%) van de jongeren aan nog wel eens te gebruiken.

28. Hoe kom je aan deze middelen?

Van het aantal jongeren dat drugs gebruikt of heeft gebruikt geeft zowel in 2009 als in 2012 het grootste gedeelte aan dit van vrienden te krijgen 87% in 2009 en 81% in 2012. 3% van de jongeren geeft in 2009 en in 2012 aan dit van ouders te krijgen. In 2009 is er een kwart dat deze drugs zelf koopt, in 2012 is dit 13%.

4.3.2 Stichting Voorkom, Voorlichtingsbijeenkomsten

Enquête:

- Hoe vaak zijn er tussen 2009 en 2012 bij u voorlichtingsbijeenkomsten geweest m.b.t. alcoholen drugsgebruik?

Er zijn gemiddeld per basisschool twee voorlichtingsbijeenkomsten van Stichting Voorkom geweest.

- Hoe is de samenwerking tussen Stichting Voorkom, jongerenwerk Caleidoscoop en uw school verlopen?

De meeste scholen geven aan dat de samenwerking prima, en plezierig is verlopen. Één school geeft aan hier geen weet van te hebben, en één school geeft aan niet op de hoogte te zijn van de rol van Caleidoscoop.

- Wat heeft u als school gedaan om de voorlichtingsbijeenkomsten succesvol te laten verlopen?

De scholen hebben voornamelijk gelegenheid en tijd gegeven om de voorlichtingsbijeenkomsten succesvol te laten verlopen. Daarnaast zijn er twee scholen geweest die aangeven ouders voor en na de bijeenkomst te hebben geïnformeerd.

- Zijn er ouders geweest die hebben gereageerd op de voorlichtingsbijeenkomsten? Zo ja, wat waren de reacties?

Zes van de acht scholen geven aan geen reacties te hebben ontvangen van ouders over de voorlichtingsbijeenkomsten. De andere twee scholen geven aan dat ouders positief hebben gereageerd.

- Op welke manier zijn deze voorlichtingsbijeenkomsten met de kinderen geëvalueerd? En wat is hieruit naar voren gekomen?

Naar aanleiding van de voorlichtingsbijeenkomsten zeggen zes van de acht scholen dat de leerlingen de boodschap van de voorlichting goed ontvangen hebben. De andere twee scholen geven aan dat dit voor hun onbekend is.

- Wat is u het meest bijgebleven van de voorlichtingsbijeenkomsten? Kunt u dit toelichten?

Wat voornamelijk naar voren komt is de ervaringsdeskundige die zijn/haar verhaal verteld. Daarnaast is het de scholen opgevallen hoe eerlijk en open de leerlingen over dit onderwerp zijn. Één school geeft aan dat het erg veel tijd in beslag nam, en één school geeft aan dit niet te weten.

- Als u terugkijkt op de uitvoering van de voorlichtingsbijeenkomsten, wat is dan voor uw school de meerwaarde geweest van deze bijeenkomsten?

Dat leerlingen zich bewust worden van de gevolgen van alcohol en drugsgebruik, die door een ervaringsdeskundige worden verteld is een meerwaarde die bij zeven van de acht scholen naar voren komt. Één school geeft aan niet veel meerwaarde te zien, omdat de onderwerpen in de lesstof aan bod komen.

- Wat vond u goed tijdens de voorlichtingsbijeenkomsten?

De antwoorden lopen uiteen van een goede sfeer, een boeiend geheel, de afwisseling van oefenstof, de ervaringsdeskundige aan het woord en het aanschouwelijk maken van misbruik van alcohol en drugs.

- Wat kan er volgens u beter tijdens de voorlichtingsbijeenkomsten?

Drie van de acht scholen geven aan geen opmerkingen te hebben bij deze vraag. Één school geeft aan de bijeenkomsten van behoorlijke kwaliteit te vinden. De overige scholen geven het volgende aan:

- Het kan en moet allemaal veel korter en compacter (voor deze school een reden om niet meer mee te doen)
- Het materiaal in kleur kopiëren, dit spreekt kinderen meer aan.
- Nog meer in groepjes werken (beweging)

- Is er een gedeelte dat volgens u achterwege kan worden gelaten? Zo ja, waarom?

Bij alle scholen is het antwoord nee. Ze vinden het noodzakelijk dat er aandacht besteedt wordt aan alcohol en drugs.

Uit de enquête kan worden opgemaakt dat zeven van de acht scholen tevreden zijn over het aanbod van de voorlichtingsbijeenkomsten. Slechts één school is niet enthousiast over het aanbod van Stichting Voorkom. Dit heeft dan voornamelijk te maken met de tijd die de bijeenkomst in beslag neemt. Deze school geeft dan ook duidelijk in de enquête aan niet meer deel te willen nemen aan deze voorlichtingsbijeenkomsten.

Deelvragen:

- Hoe vaak is de interventie van stichting Voorkom uitgevoerd?

Gemiddeld twee keer per school

- Wat hebben de scholen m.b.t. de interventie gedaan om deze succesvol te laten verlopen?

Ze hebben er de tijd voor genomen en zijn voor de voorlichtingsbijeenkomst gesprekken aangegaan over het onderwerp.

Twee scholen geven aan ook de ouders vooraf te hebben ingelicht.

- Wat heeft stichting Voorkom eraan gedaan m.b.t. de interventie om deze succesvol te laten verlopen?

Als preventiewerkers nemen we altijd ongeveer een week van te voren contact op met de school om te overleggen over de preventie les. Onderlinge verwachtingen, bijzonderheden waar we rekening mee moeten houden. De lessen worden altijd (en ook tussentijds) geëvalueerd met de aanwezige docent en eventueel andere contactpersoon.

- Wat voor veranderingen ziet de school kijkend naar de interventie?

De bewustwording van het onderwerp onder de leerlingen. Het spreekt de leerlingen aan en de ervaringsdeskundige maakt indruk op de leerlingen. De houding ten opzichte van genotmiddelen verandert bij de leerlingen in positieve zin.

- Wat zijn de genoemde ervaringen van ouders tegenover de school of stichting Voorkom als het gaat om deze interventie?

Twee scholen geven aan dat de ouders hebben gereageerd op dit project. De reacties waren positief.

- Wat voor vervolg zit er aan deze interventie?

Als er problemen gesignaleerd zijn, worden deze doorgegeven en besproken met de docent. Deze kunnen dan eventueel verdere stappen ondernemen. Sommige leerkrachten laten de leerlingen er een verslag over schrijven of praten er nog eens over na. In veel gemeentes geven wij ook voorlichting in het voortgezet onderwijs: de kracht van herhaling. We werken dan per thema: roken, alcohol of drugs.

4.3.3 Outreachend jongerenwerk VNN

Deelvragen:

- Welke interventies heeft de jongerenwerker uitgevoerd?

Vanaf 2010 werkt de jongerenwerker in de gemeente Heerenveen. Tijdens zijn werk zoekt hij jongeren op straat, in het jongerencentrum, bij school etc. op. De jongerenwerker geeft voorlichting op scholen en in het jongerencentrum en verwijst door bij ernstige problematiek. Ook gaat hij in gesprek met ouders over het alcohol en drugsgebruik van zowel jongeren als de ouders, en de verantwoordelijkheid die je als ouders hebt t.o.v. je kind.

- Hoe vaak en in wat voor tijdsbestek zijn deze interventies uitgevoerd?

Vanaf 2010 werkt de jongerenwerker 8 uur per week in opdracht van de gemeente Heerenveen, maar hij geeft zelf aan dat dit al snel op 16 uren uitkomt (soms nog meer).

- Wat voor waarde hebben deze interventies gehad voor de jongere, de ouders en de jongerenwerker?

De waarde voor de jongeren is dat de jongere een dag invulling heeft, en niet meer rondhangt. De waarde voor de ouders is dat ze na een gesprek beschikken over duidelijke en eerlijke informatie over alcoholgebruik. De waarde voor de jongerenwerker zelf is het contact dat hij in twee jaar heeft opgebouwd met de jongeren. Deze groep groeit en jongeren weten de jongerenwerker te vinden. Ook heeft de jongerenwerker een spreekuur weten te realiseren.

- Wat zijn de ervaringen van de jongerenwerker?

De jongerenwerker werkt vanaf 2010 voor de gemeente Heerenveen. Dit betekent dat hij niet vanaf het begin in 2009 actief is geweest m.b.t. het beleidsplan. Hij geeft aan dat hij de beginsituatie van 2009 niet duidelijk in beeld heeft. Wat hem opvalt is het gemak wat de jongeren en volwassenen hebben als het gaat om het nuttigen van alcohol. Wat de jongerenwerker signaleert is dat zich meerdere problemen bij de jongere voordoen dan alleen alcohol. Zo zijn drugs, problemen op meerdere leefgebieden zoals schulden, scheiding, mishandeling, verwaarlozing etc. en geen dag invulling hebben ook problemen die zichtbaar worden bij de jongerenwerker. Hij komt met steeds meer jongeren in contact. Van de ouders waar de jongerenwerker mee in gesprek gaat is +/- 80% gescheiden. Wat meer opvalt is de verkleining van woorden in Friesland over het gebruik van alcohol (Biertje, Wijntje, Shotje, Mixje). Er wordt te licht over de gevolgen van overmatig alcoholgebruik van jongeren gedacht. Ouders zeggen: 'Dat deden wij vroeger ook. Wij zijn ook goed terecht gekomen. Het komt allemaal wel goed'.

4.3.4 Theater Smoar

Deelvragen:

- Wat heeft theatergroep Smoar gedaan?

Theatergroep Smoar heeft een voorstelling gegeven in de groepen 7 en 8 van vijf verschillende basisscholen. In de voorstelling is er aandacht voor genotmiddelen en wordt er nagedacht over het maken van keuzes. De voorstelling wordt nabesproken.

- Hoe vaak heeft theatergroep Smoar de interventie uitgevoerd?

In opdracht van de gemeente Heerenveen heeft theatergroep SMOAR voorstellingen gegeven op vijf verschillende basisscholen.

- Wat zijn de ervaringen van theatergroep Smoar als het gaat om deze interventie?

De kinderen zijn geboeid tijdens de voorstelling en maken zelf deel uit van de voorstelling. Tijdens de nabespreking kunnen er (heftige) persoonlijke verhalen van kinderen naar boven komen. Dit is een manier om problematische signalen van kinderen op te vangen en daar als school wat mee te gaan doen. Sommige kinderen zijn na de voorstelling besproken tijdens de leerlingbespreking en vervolgens doorverwezen naar de professionele hulpverlening.

Ouders zouden meer betrokken moeten worden bij het onderwerp Alcohol op deze leeftijd. Ouders gaan er vanuit dat hun kind nog niet bezig is met dit onderwerp en hebben niet in de gaten dat klasgenootjes thuis andere regels hebben dan de regels die zij zelf aan hun kind stellen.

- Wat zou een eventueel vervolg voor de interventie van theatergroep Smoar zijn?

Theatergroep Smoar geeft de voorstelling volgend jaar ook nog. Het is afhankelijk van de overheid en de gemeenten hoe ze dit nog kunnen doen. Dit heeft te maken met het financiële plaatje.

4.3.5 GGD, Gezonde School Methode

Enquête:

- Hoe is de samenwerking verlopen tussen u en de GGD met betrekking tot de Gezonde School Methode?

Beide school geven aan de samenwerking tussen de school en de GGD goed te vinden verlopen.

- Op wat voor manier heeft deze methode vorm gekregen binnen uw school?

Op de ene school is er een schoolgezondheidsplan voor de bovenbouw VMBO geschreven. De bedoeling is dat dit plan breder in de school te trekken. Financiële middelen zijn hier wel nodig om dit vorm te kunnen geven. Op de andere school zijn ze een werkgroep gestart die gaan kijken naar het aanbod in de kantine. Daarnaast worden op deze school docenten structureel geschoold.

- Wat waren de aanpassingen die u moest realiseren om de Gezonde School Methode te integreren binnen uw school?

Er is kritisch gekeken naar voedingsmiddelen en het beleid van de catering. Daarnaast zijn er scholingen georganiseerd rondom signalering van overmatig gebruik van genotmiddelen. Er zijn lesmethodes aangeschaft van de VNN. Ook wordt er meer planmatig gewerkt, en wordt er vooruit gepland.

- In hoeverre is de Gezonde School Methode inmiddels geïntegreerd binnen uw school?

Beide scholen geven aan hier druk mee bezig te zijn. Ze zijn duidelijk bezig om deze methode een plaats te geven in het lesprogramma. Bij de ene school zijn er al scholingen gerealiseerd en is er een werkgroep opgestart, de andere school is bezig om een veiligheidsbeleid te integreren binnen de school. Dit zal in dec. 2012 klaar zijn.

- Het gezonde School Model bestaat uit 8 verschillende thema's. Welke van deze 8 thema's zijn binnen uw school aan de orde geweest?
 - Gezond en Veilig schoolklimaat
 - Sociaal- emotionele ondersteuning en begeleiding
 - Zorgaanbod
 - Voedingsbeleid
 - Sport en beweging
 - Lessen over gezondheid
 - Gezondheid op de werkplek
 - Ouders en buurt

Beide scholen geven aan dat het voedingsbeleid een thema is wat aan de orde is geweest binnen de school. De andere thema's die worden genoemd zijn; gezond en veilig schoolklimaat, lessen over gezondheid, ouders en buurt en sociaal- emotionele ondersteuning en begeleiding.

- Als u terugkijkt op de uitvoering van de Gezonde School Methode, wat is dan voor uw school de meerwaarde geweest van deze methode?

De ondersteuning die er geboden wordt is één van de zaken die zorgt voor de meerwaarde. Daarnaast vinden de scholen het fijn dat er aanzet gegeven wordt om met de onderwerpen bezig te zijn.

- Wat zijn, in hoeverre u daar kijk op heeft, de ervaringen geweest van leerlingen omtrent de Gezonde School Methode?

Één school geeft aan nog te weinig info te hebben over de ervaringen van leerlingen. Op de andere school zijn leerlingen op de hoogte van de manier van werken. Bij zorg wordt er contact opgenomen met thuis, en leerlingen en ouders zijn op de hoogte van het feit dat VNN op school aanwezig is.

- Wat vond u goed gaan binnen dit project?

Het contact wat de GGD onderhoudt met de scholen bevalt goed. Daarnaast wordt er op een prettige manier feedback gegeven en wordt er meegedacht in het benutten en vergroten van dingen die als gedaan worden binnen de school. Ook het opstarten van scholing wordt aangegeven als een positief punt binnen dit project.

- Wat kan er volgens u beter binnen dit project?

Één van de twee scholen geeft aan dat er veel ontwikkelingen zijn binnen en rondom de school dat dit project er soms bij inschiet.

- Is er een gedeelte dat volgens u achterwege kan worden gelaten? Zo ja, waarom?

Beide scholen geven nee als antwoord. Alles is dus relevant.

Deelvragen:

- Wat is volgens de GGD de waarde van de uitgevoerde interventie geweest?

Aandacht voor het thema genotmiddelen op de scholen. Hierdoor komen de kinderen in aanraking met het onderwerp en denken ze daar over na.

- Wat is volgens de scholen de waarde van de uitgevoerde interventie geweest?

Het meedenken van een andere organisatie om het thema een goede vorm te geven binnen het onderwijs. Het nadenken over dit onderwerp door de GGD en VNN maakt dat docenten ook gaan nadenken over dit onderwerp.

Volgens de GGD: Het thema op een georganiseerde manier een plaats geven binnen het onderwijs. Het is een aanwinst voor langere tijd, geen eenmalig project. De methode wordt uiteindelijk geïntegreerd in de school en dus opgenomen in het lesprogramma. De kennis daarbij van professionals en externe instellingen geeft tegelijk toegang tot het vragen van hulp en het doorverwijzen van leerlingen naar de hulpverlening.

- Hoe hebben de jongeren op de scholen de interventie ervaren?

De jongeren zijn nu op de hoogte van de zorg en ondersteuning die VNN biedt aan jongeren en hun ouders bij problemen met genotmiddelen.

4.3.6 Jongerencentrum Casa, vernieuwing jongerencentrum

Deelvragen:

- Wie zijn er betrokken geweest bij de vernieuwing van het jongerencentrum?

Het jongerencentrum wordt elke dag opnieuw vernieuwd. Jongeren en jongerenwerkers zijn met elkaar bezig om de kwaliteit van het jongerencentrum en de activiteiten die hier worden georganiseerd te verbeteren. De 20 vrijwilligers die momenteel werkzaam zijn in het jongerencentrum hebben samen met de jongerenwerker een grote rol in het geheel.

- Wie heeft de huisregels opgesteld?

De huisregels worden met de gehele groep vrijwilligers en de jongerenwerkers opgesteld. Hier wordt over gestemd en er worden consequenties aan het overtreden van deze regels verbonden. Een keer in de zoveel tijd worden de regels geëvalueerd en wordt er opnieuw gestemd als er regels aangepast moeten worden.

- Wat is de rol van de jongeren geweest bij de vernieuwing van het jongerencentrum?

De jongeren denken samen met de jongerenwerkers mee over de verbetering van het jongerencentrum. Ze denken en beslissen mee over nieuwe regels, organisatorische zaken en activiteiten.

- Wat is het aantal bezoekers van het jongerencentrum gemiddeld?

Gemiddeld komen er zo'n 150 jongeren per week naar het jongerencentrum toe. Dit gemiddelde ligt in de zomer lager i.v.m. mooi weer.

- Om wat voor preventieactiviteiten gaat het?

Er wordt een spreekuur georganiseerd door de VNN die bedoelt is voor jongeren en hun ouders. Daarnaast is er ook een jongerenpunt. Ook worden er alcoholvrije feesten georganiseerd door de vrijwilligers en worden door het jongerencentrum schoolfeesten georganiseerd.

- Hoe vaak worden deze preventieactiviteiten uitgevoerd?

Het uiteindelijke aantal uren wat de jongerenwerkers aan deze activiteiten besteed is vrijwillig. Beide jongerenwerkers werken 16 uren per week in opdracht van de gemeente Heerenveen. Daarnaast zijn er nog een aantal uren dat de jongerenwerker ambulant werk verricht. Uiteindelijk komen alle werkzaamheden op ongeveer 26 tot 28 uur per persoon per week uit.

- Wat zijn de ervaringen m.b.t. de vernieuwing van het jongerencentrum

Het aantal vrijwilligers groeit nog steeds. Wat het jongerencentrum voornamelijk tot een succes maakt is het werken vanuit kaders. Jongeren weten waar ze aan toe zijn, wat ze mogen beslissen en op wat voor momenten de jongerenwerkers beslissingen nemen. Jongeren spreken elkaar aan op hun verantwoordelijkheid en gedrag. En dit maakt dat het jongerencentrum een steeds groter succes wordt. De strikte handhaving van de regels zorgt ervoor dat er weinig problemen ontstaan tijdens feesten. Op het moment dat er door jongeren alcohol is gedronken is de consequentie voor iedereen duidelijk. Er wordt op dit moment binnen het jongerencentrum winst gemaakt, en maken nu zelf een activiteitenbudget.

- Wat zijn de ervaringen m.b.t. de preventieactiviteiten van de jongerenwerker van VNN?

Jongeren spreken de jongerenwerker steeds vaker aan op straat, om te vragen of sommige activiteiten kunnen worden georganiseerd. De jongerenwerker gaat verder geen lange gesprekken aan op straat, maar nodigt de jongeren uit in het jongerencentrum. Er komen weinig ouders in het jongerencentrum. Daarnaast geeft de jongerenwerker aan niet belerend over te willen komen naar de jongeren, hij is van mening dat dit niks uithaalt.

Hoofdstuk 5 Conclusies

5.1 Conclusies interventies

In dit hoofdstuk komen de conclusies aan bod die naar voren zijn gekomen uit de resultaten van de onderzoeken.

5.1.1 Enquête Jongeren

Naar aanleiding van de afgenomen enquête over alcohol en drugsgebruik onder de jongeren van de gemeente Heerenveen in 2009 en 2012 beschrijft dit hoofdstuk de conclusie. In de gemeente zijn er in de leeftijd van 12 tot en met 18 jaar 3690 jongeren (peildatum april 2012). In 2009 waren dit er 3712 (peildatum mei 2009). Van de 3690 jongeren (2012) hebben 324 jongeren (dit is 8% van het totaal) meegewerkt aan deze enquête over alcohol en drugs. In 2009 waren dit 673 van de 3712 jongeren (dit is 18% van het totaal). Dit is een aanmerkelijk verschil. Wij vinden dan ook dat onze bevindingen en conclusies niet geheel valide kunnen zijn. Dit heeft alleen te maken met het verschil in respondenten; 10% van 600 jongeren is anders dan 10% van 300 jongeren.

Tijdens het vergelijken van de percentages kwamen wij erachter dat de percentages van 2009 niet geheel overeen komen. De conclusies die wij hieronder trekken zijn dan ook op basis van de percentages en aantallen waarover wij beschikken.

Naast de percentages van 2009 kwamen we er tijdens het verwerken van de enquête achter dat de jongeren sommige vragen niet goed hebben begrepen. Hierdoor werd er een verkeerd beeld geschetst over de huidige situatie in 2012.

Thema 1: Algemeen

De cijfers geven in 2009 aan dat de jongste leeftijdsgroep – de twaalf jarigen- de enquête het vaakst hebben ingevuld en de oudste groep – de achttien jarigen- het minst. De cijfers van 2012 geven aan dat de veertien jarigen de enquête het meest hebben ingevuld. De oudste groep – achttien jarigen- is ook hier de groep die de enquête het minst heeft ingevuld.

Thema 2: Vrije tijd

Wat zowel in 2009 als in 2012 opvalt is het hoge percentage dat jongeren ingevuld hebben bij de vraag over vrije tijd. Ondanks dat de maatschappij aangeeft dat jongeren teveel binnen zitten en te weinig sporten, geven de jongeren van de gemeente Heerenveen duidelijk aan dat sporten en/of andere hobby's iets is dat ze veel doen. In 2009 was dit 44% en in 2012 is dit 37%. Binnen computeren/gamen/tv kijken of chillen staat zowel in 2009 (24%) als in 2012 (29%) op een tweede plek.

Thema 3: Alcohol

In 2009 was er een kleine meerderheid die aangaf wel eens te drinken. 53% zegt wel eens te hebben gedronken en 47% zegt nog nooit alcohol te hebben gedronken, dit is een verschil van 6%. In 2012 zien we geen verschil: 50% zegt wel eens te hebben gedronken en de andere 50% zegt nog nooit te hebben gedronken.

In 2012 heeft 78% van de jongeren die alcohol drinkt aangegeven nog geen 16 te zijn geweest tijdens hun eerste contact met alcohol. We praten hier dan over 124 jongeren (van de 161 die aangaven wel eens te hebben gedronken). In 2009 waren er bijna 300 jongeren die voor hun 16^e levensjaar alcohol hadden gedronken (van de 355 die toen aangaven wel eens alcohol te drinken). We hebben het hier dan over 86% (2009) van de alcohol drinkende jongeren die voor hun 16^e alcohol genuttigd hebben.

Op basis van de bovenstaande cijfers zouden we kunnen zeggen dat het percentage jongeren dat voor het 16^e levensjaar alcohol nuttigt is teruggedrongen.

Toch kijken we naar een stijging van 8% bij de 16 jarigen, 22% in 2009 tegenover 30% in 2012. Het aantal jongeren wat op zijn zestiende begint met drinken is met 7% gestegen.

De tolerantie van ouders ten opzichte van alcohol was in 2009 met 50% relatief hoog. In 2012 is dit percentage nog steeds hoog (41%), maar wel iets gezakt ten opzichte van 2009. De meerderheid van de jongeren in 2009 en in 2012 die wel eens gedronken hebben, geven aan dat ouders hier geen probleem van maken en het dus

goed vinden dat hun kind alcohol drinkt (kijkend naar de grote meerderheid in 2009 en in 2012 nog geen 16 was tijdens het eerste contact met alcohol).

Op de vraag wat de jongeren van 2012 van hun eigen alcoholgebruik vinden antwoord het grootste gedeelte (57%) goed, omdat ze niet drinken en (38%) prima, omdat ze niet te veel drinken. Er is maar een kleine hoeveelheid, 2% die aangeeft misschien wel iets teveel te drinken, 1% eigenlijk te veel drinkt en 2% die aangeeft geen problemen te hebben met dronken zijn in het weekend. Dit zou kunnen betekenen dat ouders het alcoholgebruik van hun kinderen tolereren, omdat jongeren niet te veel drinken.

Als we kijken naar wat jongeren zou kunnen stimuleren om minder te gaan drinken, dan kunnen we stellen dat de meerderheid van de jongeren (41%) aangeeft naar hun ouders te luisteren, wanneer de ouders aangeven dat de jongere teveel drinkt. Een andere punt dat jongeren niet leuk vinden,, en dus aangeven als stimulans om te minderen met alcoholgebruik is betrokken raken bij geweld door (overmatig) alcoholgebruik (40%), en wanneer de jongere de volgende dag niets meer weet (ook 40%). Strengere controles van de politie zal volgens de jongeren niet veel uithalen. Slechts 44 jongeren (15%) vult dit in als stimulans om te minderen met alcohol.

Naast de vele vragen hebben we de jongeren ook stellingen voorgelegd, waaruit ze konden kiezen. Ze konden een stelling aangeven waar ze het WEL mee eens waren een ééntje waar ze het NIET mee eens waren. 42% (135 jongeren) geeft aan het goed te vinden dat er een leeftijdsgrens is voor alcoholgebruik. 45% van de jongeren geeft aan niet zelf te willen bepalen of ze wel of geen alcohol gebruiken. Dit geeft aan dat jongeren deze grens ook nodig hebben. 30% (96 jongeren) geeft aan dat ze het goed vinden om gewezen te worden op de gevolgen van alcoholgebruik. En zich dus wel wat aan te trekken van alle voorlichtingen en zaken omtrent alcoholgebruik. 39% is het namelijk oneens met de stelling: Ik trek me niets aan van al die mooie praatjes om minder te gaan drinken.

Bijna een kwart (beide 24%) van de jongeren geeft zowel in 2009 als in 2012 aan dat binnen het gezin of door hun ouders regelmatig alcohol wordt gedronken. Omdat ouders een voorbeeldfunctie hebben fungeren ouders als rolmodel voor hun kind, en dat kinderen kopiëren het gedrag van hun ouders. Het percentage dat aangeeft dat de vrienden van de jongeren veel drinken is ten opzichte van 2009 (14%) met 6 procent gestegen, en is nu 20%.

Ten opzichte van 2009 zien we geen grote verschillen. Voor het grootste deel zeggen jongeren te weten wat voor korte en lange termijn risico's ze lopen op het moment dat ze alcohol nuttigen. Ook is er ten opzichte van 2009 weinig verschil in mening als het gaat om de verhoging van de leeftijdsgrens met betrekking tot het nuttigen van lichte alcohol. In 2009 zei 59% het niet eens te zijn met deze verhoging en in 2012 is dit 57%.

Thema 4: Drugs

Van de jongeren die de enquête hebben ingevuld geeft zowel in 2009 als in 2012 een klein aantal aan drugs te hebben gebruikt. In 2009 ging dit om 67 jongeren en in 2012 gaat dit om 44 jongeren. In 2009 was iets meer dan een kwart (26%) die zei nog steeds te gebruiken, in 2012 is dit meer (36%). In 2009 was 30% van de jongeren 14 jaar toen ze voor het eerst drugs gebruikten in 2012 is dit 19%. In 2012 ligt de leeftijd hoger en waren de jongeren over het algemeen 16 jaar (28%) bij hun eerste contact met drugs, in 2009 was dit 23%. Er zijn in 2012 minder jongeren die aangeven drugs te gebruiken en er is ook gelijk een verschil in leeftijd te zien. De leeftijd is met 2 jaar omhoog gegaan. We kunnen daarmee zeggen dat hier wel een verschil zichtbaar is.

5.1.2 Stichting Voorkom, Voorlichtingsbijeenkomsten

De voorlichtingsbijeenkomst is een manier om leerlingen bewust na te laten denken over het thema genotmiddelen. Het verhaal van een ervaringsdeskundige maakt grote indruk op zowel de leerlingen als de leerkrachten.

Om deze interventie kracht bij te zetten en om het doel te behalen, zou herhaling van de interventie nodig zijn. Deze herhaling kan plaatsvinden op het Voortgezet Onderwijs. Het thema zou dan op dezelfde manier terug komen. Herhaling is belangrijk om leerlingen aan te zetten het goede gedrag te vertonen. Daarnaast is de herhaling van het wijzen op gevolgen ook van belang om, wanneer een leerling het 'verkeerde' gedrag vertoont, de leerlingen daar weer bewust van te maken. Ouders hebben niet altijd deze kennis en daarom zullen er professionals nodig zijn.

Een aandachtspunt is het nadenken over het contact en de samenwerking met ouders. Is dit te realiseren en op welke manier? De informatie die kinderen krijgen zouden ouders ook moeten krijgen. Op die manier worden ouders aan het denken gezet over de regels die ze stellen, en geeft het tegelijk een opening tot een gesprek over genotmiddelen.

5.1.3 Outreachend jongerenwerker VNN

De outreachend jongerenwerker heeft verschillende probleemjongeren kunnen benaderen en hulp kunnen bieden. Dit gaat met name om de dag invulling van jongeren die geen opleiding meer volgen en werkloos zijn. Ook heeft hij jongeren die een uitkering kregen, kunnen helpen aan een baan. De uren die hij vanuit de gemeente krijgt zijn te weinig om zijn werk volledig uit te kunnen voeren. Hiervoor is in ieder geval het dubbele voor nodig. Dat zijn de uren die hij nu ook al werkt. De gemeente heeft hier als voordeel aan dat er minder jongeren zijn met een uitkering. Naast het in contact komen met jongeren, komt de jongerenwerker ook in aanraking met ouders, dat ook een belangrijke doelgroep is.

5.1.4 Theater Smoar

De voorstelling van Theatergroep Smoar is een eenmalige interventie. Het staat op zichzelf maar maakt wel het één en ander los op dat moment bij de kinderen. Het nadenken en het mee bezig zijn van het onderwerp is belangrijk doordat het onderwerp wel speelt op deze leeftijd, maar niet altijd wordt besproken, of soms zelfs verzwegen.

Signalering van de leerkracht tijdens de nabespreking is hierbij van belang. Deze moet daar op gewezen worden. Zo kunnen probleemleerlingen op tijd verwezen worden naar de hulpverlening.

5.1.5 GGD, Gezonde School Methode

Wij zien de Gezonde School Methode als een waardevolle interventie. Het geheel van deze methode bevat meerdere thema's. Deze thema's komen allemaal aan bod. Op deze manier richt deze methode zich op het verminderen van alcoholgebruik door jongeren.

Tegelijk maken de scholen kennis met verschillende instellingen. De GGD werkt binnen deze methode samen met LIV Vitaal, HALT Noord-Nederland, VNN, Cedin, SPORT Fryslân, MEE Friesland, Fier! Fryslân, Partoer CMO Fryslân. Hierdoor wordt de drempel voor het aanvragen van passende hulpverlening bij probleemsignalering van leerlingen lager en zijn docenten op de hoogte van de verschillende soorten hulpverlening.

Een aandachtspunt waar over nagedacht kan worden is het aanbieden van de Gezonde School Methode op de basisschool. Hierdoor krijgen kinderen op deze leeftijd al te maken met de verschillende thema's en hoe ze daar mee om kunnen gaan. Ook spelen ouders in deze fase nog een rol omdat de kinderen nog langs de GGD gaan. Ouders zijn van wezenlijk belang in het stellen en het handhaven van regels die ze hun kind opleggen. Ouders kunnen nu nog gewezen worden op de gevolgen van alcoholgebruik.

5.1.6 Jongerencentrum Casa, vernieuwing jongerencentrum

De transparante en open werkwijze zorgt voor een goede samenwerking tussen de jongerenwerker en de jongeren zelf. Doordat jongeren zelf initiatieven mogen nemen en hier ook beslissingen over nemen krijgen ze verantwoordelijkheid over bepaalde zaken. Dit zorgt er mede voor dat jongeren gemotiveerd blijven om samen met de jongerenwerker het jongerencentrum naar hoger plan te tillen. Jongeren zijn mede verantwoordelijk voor de winst die op dit moment gedraaid wordt in het jongerencentrum. De jongerenwerker is erg enthousiast over de werkwijze die op dit moment binnen het jongerencentrum gehanteerd wordt. Er hoeft dan volgens hem ook niets te veranderen in de werkwijze die op dit moment gehanteerd wordt.

Uit de antwoorden van de jongerenwerker kunnen wij concluderen dat het jongerencentrum de goede weg is ingeslagen en dat het betrekken van jongeren bij organisatorische zaken een positieve zaak is.

Het goede werk wat op dit moment verricht wordt, moet voortgezet worden.

Hoofdstuk 6 Aanbevelingen

In dit hoofdstuk zullen wij aanbevelingen doen die gebaseerd zijn op de resultaten en conclusies die uit het onderzoek naar voren zijn gekomen.

6.1 Aanbevelingen enquête Jongeren

1-meting

- Algemeen

Kijkend naar de uitkomsten van de enquête van 2009 en 2012 zien wij weinig veranderingen in de mening en het gedrag van jongeren. Wat ons wel opvalt is dat het tolerantieniveau van ouders erg hoog is. Aan de hand van de uitkomsten is het belangrijk hier mee aan de slag te gaan.

➤ Aanbeveling 1:

Het inzetten van interventies gericht op ouders. Ouders kunnen informatie en ondersteuning gebruiken in het begeleiden van, en het praten met hun kinderen als het gaat om alcoholgebruik.

Groep 7 en 8 zou een mooie fase zijn om ouders te informeren. Op deze leeftijd is het kind nog open naar en afhankelijk van de ouders. Dit is ook al een leeftijd waarop kinderen in aanraking kunnen komen met alcohol, en waar duidelijk wordt dat ouders onderling verschillende regels mee geeft aan hun kinderen. Het is van belang ouders na te laten denken over het onderwerp alcohol, en voor zichzelf of samen met hun partner regels op te stellen voor hun kind en deze te hanteren.

Het voorlichten van ouders kan op verschillende manieren. Door bijvoorbeeld een theatervoorstelling van Theatergroep Smoar, die hier ervaring mee heeft.

Een andere manier is het organiseren van een ouderavond met als thema alcohol, bijvoorbeeld verzorgd door VNN.

Waar de gemeente meer aan kan denken, is het inzetten van studenten van de opleiding Social Work om een methode/training/voorlichtingsbijeenkomst te ontwikkelen die zich richt op de gevolgen van alcohol onder jongeren. Hierin kunnen thema's aan bod komen zoals normen hanteren en het meegeven van duidelijke regels aan hun eigen kind.

Verantwoording

De leeftijd van 12 tot en met 18 jaar is een lastige leeftijd voor ouders. Jongeren zitten in een fase dat ze graag zelfstandig willen worden en zich los trekken van hun ouders, om hun eigen weg in te slaan. Ze ontwikkelen zich tot waardig mens die in deze maatschappij wil functioneren. Invloeden van buitenaf en de manier van benadering zijn dan een belangrijk punt binnen het gezin. Ouders hebben al snel de neiging het onderwerp alcohol of drugs uit de weg te gaan. Ook vindt er bij de ouders ontkenning of een gebrek aan inzicht plaats. Ouders denken dan dat hun kind nog helemaal niet bezig is met genotmiddelen, of gaan er vanuit dat hun kind dat nooit zal innemen. Het aangaan van een gesprek hierover vinden ouders lastig. Dit kan voortkomen uit hun eigen jeugd, het grote vertrouwen in hun kind en er dus vanuit gaan dat hun kind dat zelf wel zou vertellen, of dat de ouder er gewoonweg niet de handigheid in heeft om met het kind een gesprek te voeren en normen en waarden uit te spreken.

➤ Aanbeveling 2:

Er zou meer gericht gekeken moeten worden naar de risicoleeftijd van de jongeren (14 jaar). In de tweede en derde klas zal dus op een andere manier aandacht besteed moeten worden om het alcoholgebruik op die leeftijd terug te dringen. Er zullen andere keuzes moeten worden gemaakt, bijvoorbeeld op het gebied van schoolfeesten. Alcoholvrije schoolfeesten en een strenge controle bij de ingang (bij verdenking van alcoholgebruik vooraf aan het schoolfeest, geen toegang) is een voorbeeld van een interventie die ingezet kan worden. Ook kan een schoolfeest uit handen worden gegeven aan het Jongerencentrum 'Casa', die tot nu toe al enkele schoolfeesten heeft georganiseerd, en een streng alcoholbeleid hanteren. Scholen kunnen hierover ingelicht worden.

Verantwoording

Een ander punt dat duidelijk naar voren komt is de leeftijd wanneer alcohol voor het eerst genuttigd wordt. De percentages geven aan dat er veel jongeren zijn die voor hun 16^e levensjaar al alcohol hebben genuttigd. De leeftijd van 14 jaar komt zowel in 2009 (22%) als in 2012 (30%) sterk naar voren. Dit houdt dus in dat 14 een 'populaire' leeftijd is wanneer alcohol voor het eerst genuttigd wordt. Dit is in het tweede en derde jaar van het voortgezet onderwijs. In de eerste klas is het vaak aftasten hoe het de jongeren op de nieuwe school vergaat. In het tweede jaar beginnen jongeren hun draai goed te vinden op de school en worden jongeren makkelijker en gaan ze meer keuzes maken.

➤ Aanbeveling 3:

Meer aandacht besteden aan juiste en goede voorlichtingen/methodes voor de basisscholen. Op het moment dat scholen één of tweemaal een voorlichtingsbijeenkomst krijgen aangeboden, en dit vervolgens op de 'plank' komt te liggen heeft dit geen effect op langere termijn.

Verantwoording

Herhaling van een methode of een voorlichting zou een mogelijkheid zijn. Dan zou de voorlichting in het voortgezet onderwijs terug moeten komen. Er moet structureel in een lang (3 of 4 jaar) tijdsbestek aandacht worden besteed. Een voorbeeld van een interventie op lange termijn is de Gezonde School Methode van de GGD, die als doel heeft een programma te integreren in de school. Dit is tegelijk een investering voor de school onder goede en professionele begeleiding. Het inzetten van de GGD en dus ook de gezonde schoolmethode is aan te raden voor de basisscholen in de gemeente Heerenveen omdat een lange termijn methode meer effect zal hebben dan een 'op zichzelf staande' voorlichting.

➤ Aanbeveling 4:

Met alle betrokken drankverstrekkende gelegenheden duidelijke afspraken maken en consequenties stellen aan overtreding van deze afspraken. Daarvoor zullen meer controles plaats moeten vinden om ervoor te zorgen dat de alcoholverstrekkers zich aan de regels (blijven) houden. Deze controles kunnen uitgevoerd worden door onder andere meer inzet van de politie en het inzetten Buitengewoon Opsporingsambtenaar.

Verantwoording

Jongeren geven in deze enquête duidelijk aan grenzen nodig te hebben m.b.t. alcoholgebruik. Als we het hebben over jongeren en kinderen in het algemeen kunnen we zeggen dat deze altijd grenzen nodig hebben. Er moet duidelijkheid zijn over wat wel en niet mag, en hier moeten afspraken over worden gemaakt. Dit moet zowel in de horeca als op bijv. sportvereniging. Op het moment dat jongeren het in de sportkantine wel mogen, maar in de horeca niet, kiezen jongeren er al snel voor om 'dan maar naar de sportkantine te gaan'. Op het moment dat iedereen binnen de gemeente zich aan dezelfde afspraken houdt wordt het voor jongeren duidelijk wat de regels zijn.

6.2 Aanbevelingen Uitgevoerde interventies

Hieronder vindt u de aanbevelingen die voortkomen uit de resultaten en conclusies uit het onderzoeksrapport.

➤ Aanbeveling 1

Meer verdieping aanbrengen in wat risico-probleemwijken in de gemeente Heerenveen zijn, om zo het alcoholgebruik onder jongeren te verminderen.

Verantwoording

Uit het interview met Theatergroep SMOAR bleek, dat er een aantal scholen zijn waar de problemen groter zijn dan op andere scholen in de gemeente Heerenveen. Door interventies specifieker in te zetten op risico-probleemwijken in de gemeente, heb je een groter deel van de doelgroep te pakken. Hierdoor zal de interventie meer effect hebben op de vermindering van het alcoholgebruik onder jongeren. Wij sluiten hiermee niet uit dat alcoholgebruik alleen voor komt in achterstandswijken, en dat dit de enige plaats is waar het probleem aan moet worden gepakt.

➤ **Aanbeveling 2**

Het inzetten van bijvoorbeeld Theatergroep Smoar en stichting Voorkom om ouders te informeren over het gebruik en misbruik van alcohol onder jongeren.

Verantwoording

Uit meerdere interviews komt naar voren dat ouders meer betrokken zouden moeten worden bij het terugdringen van alcoholgebruik onder jongeren. Ouders worden ook naar onze mening niet genoeg betrokken in dit proces. Uit het interview met theatergroep Smoar komt naar voren dat zij eenmaal een voorstelling hebben gedaan voor ouders. Na deze voorstelling kwamen er verschillende discussies op gang tussen de ouders zelf. Ouders wezen elkaar op zaken die van belang waren bij het gebruik van alcohol bij hun kinderen en dat van andere kinderen. Wanneer Theatergroep Smoar of Stichting Voorkom voorlichtingen zullen geven, ouders aan het denken worden gezet. Hierdoor wordt het onderwerp bespreekbaar gemaakt, en zou je als doel kunnen stellen dat de ouders dit ook thuis bespreekbaar maken met hun kinderen.

Ouders vormen het rolmodel van hun kind. Hierdoor zullen ze zich ook bewust moeten zijn van hun eigen alcoholgebruik en het omgaan daarmee.

➤ **Aanbeveling 3**

Veiligheid, structuur en regelmaat creëren door de Gezonde School Methode van de GGD aan te bieden op basisscholen en alle VO- scholen in Heerenveen.

Verantwoording

Uit het interview met de GGD blijkt dat naast het voortgezet onderwijs, ook basisscholen baat kunnen hebben bij de Gezonde School Methode. Daarnaast vinden wij dat, op het moment dat deze methode op zowel de basisschool als het voortgezet onderwijs geïntegreerd is, er een veiliger leefklimaat op scholen ontstaat. De stap van het basisonderwijs naar het voortgezet onderwijs wordt anders, omdat op beide scholen hetzelfde beleid wordt gehanteerd omtrent alcohol, drugs, maar ook veiligheid en gezondheid. Omdat het een vier- jarig project is, wordt er veel tijd aan besteedt. Deze tijd moet er uiteindelijk voor zorgen dat de gezonde schoolmethode geïntegreerd is in het schoolbeleid.

Een methode op lange termijn zal meer invloed hebben op de resultaten die een interventie kan opleveren. Het wordt als het ware een omgangsnorm binnen de school, die leerlingen over kunnen nemen en mee om leren gaan. Het doel dat de gemeente stelt met het beleid Jeugd en Alcohol komt hierdoor dichterbij.

➤ **Aanbeveling 4**

Het aantal uren van de outreachend jongerenwerker van VNN uitbreiden.

Verantwoording

De outreachend jongerenwerker van VNN geeft aan dat er meer uren nodig zijn om het alcoholmisbruik onder jongeren nog meer terug te kunnen dringen. Hij geeft aan dat hij samen met ketenpartners ervoor kan zorgen dat jongeren uit de uitkering verdwijnen. De uitkering kost de gemeente veel geld. Het werk dat de jongerenwerker doet kan uiteindelijk een goedkopere oplossing zijn dat bijdraagt aan de maatschappij en de toekomst van de jongere.

Het weten te vinden van een persoon die hulp kan bieden voor jongeren is erg belangrijk. Hiervoor is wel vertrouwen nodig, en dit vertrouwen komt voort uit contact. De jongerenwerker komt in contact met jongeren die misschien wel hulp nodig hebben.

Een ander voordeel van het uitbreiden van de uren van de jongerenwerker is dan ook dat hij met nog meer jongeren in contact kan komen. Zelf geeft de jongerenwerker al aan dat jongeren hem steeds meer weten te vinden.

➤ **Aanbeveling 5**

Het uitbreiden van de voorlichtingsbijeenkomsten van Stichting Voorkom op het voortgezet onderwijs.

Verantwoording

De jongeren krijgen op de basisschool voorlichting over genotmiddelen. Stichting Voorkom geeft aan dat het herhalen van deze interventie van groot belang is. Herhaling is namelijk belangrijk om leerlingen aan te zetten het goede gedrag te vertonen. Daarnaast is de herhaling van het wijzen op de gevolgen ook van belang om, wanneer een leerling het 'verkeerde' gedrag vertoont, de leerlingen daar weer bewust van te maken. Ouders

hebben niet altijd deze kennis in huis en daarom zullen er professionals nodig zijn om deze kennis over te kunnen dragen.

6.3 Inzet van studenten op het beleidsplan Jeugd en Alcohol

Als studenten Social Work hebben wij dit onderzoek met plezier uitgevoerd. Het heeft onze kijk op het werkveld verbreed door de interviews die wij hebben afgenomen met de verschillende professionals. Wij hebben een voorproefje kunnen nemen op het samenwerken met andere instellingen, waaronder de gemeente Heerenveen. Dit onderzoek is een verbreding geweest voor onze studie.

Wat wij als laatste nog graag aan willen dragen is de bijdrage die studenten kunnen leveren als verdieping op het beleidsplan Jeugd en Alcohol.

Tot nu toe hebben wij verschillende aanbevelingen gedaan, waarbij wij hebben gekeken naar de inzet van de professionals en hoe dit nog scherper zou kunnen. Doordat er een bepaald budget is voor dit beleid vanuit de gemeente Heerenveen is misschien niet alles haalbaar. Studenten Social Work hebben tijd en aandacht voor plannen zoals deze.

Als we kijken naar de verschillende aanbevelingen die zijn gedaan in *onderdeel 6.1 en 6.2* zouden studenten het volgende voor de gemeente kunnen betekenen:

Onderdeel 6.1:

- Aanbeveling 1: Hierin wordt al beschreven wat studenten kunnen betekenen.
- Aanbeveling 2: Studenten kunnen een onderzoek opstarten naar de behoeftes van scholen met betrekking tot het onderwerp alcohol. Wat speelt er op scholen en wat is er nodig?
- Aanbeveling 4: Studenten kunnen een onderzoek 'mysteryshopping' opzetten en uitvoeren.

Onderdeel 6.2

- Aanbeveling 1: Studenten zouden een onderzoek op kunnen zetten naar de probleem/risicowijken in de gemeente Heerenveen. Wat voor problemen zijn er en waar zijn deze te vinden?
- Aanbeveling 2: Studenten zouden een methode of een voorlichting (instrument) kunnen ontwikkelen om ouders op een juiste manier te informeren over het gebruik van alcohol en/of drugs door hun kind, het eigen gebruik, en het bespreekbaar maken van dit onderwerp naar hun kind toe.

6.4 Antwoord op de onderzoeksvraag

- **Wat is het resultaat van het beleidsplan Jeugd & Alcohol Nuchter: “een beetje raar, wel vet” van de gemeente Heerenveen, kijkend naar de betrokken partijen en aan de hand van de 0-meting?**

Het hele onderzoeksrapport staat in teken van het antwoord op de onderzoeksvraag. Alle elementen zijn van belang bij het beantwoorden van de onderzoeksvraag. Hieronder volgt een korte samenvatting:

Het gebruik van alcohol onder jongeren in de gemeente Heerenveen is, ten opzichte van de 0-meting uit 2009, zo goed als gelijk gebleven. De resultaten leveren over het algemeen geen ander beeld op dan het beeld dat in 2009 is geschetst door de 0-meting.

De betrokken partijen hebben elk hun eigen bijdrage kunnen leveren aan het verwezenlijken van de doelen die in het beleidsplan zijn opgenomen. De ervaringen van zowel de uitvoerende als de ontvangende partijen zijn positief. Zo is bijvoorbeeld de theatervoorstelling van ‘SMOAR’ goed ontvangen op de basisscholen, terwijl sommige leerkrachten dit van tevoren niet zo zagen zitten.

Het onderwerp ‘alcohol’ wordt nu meer bespreekbaar gemaakt op scholen. Scholen weten door de hulp van de verschillende instellingen meer invulling te geven aan het onderwerp ‘Alcohol’, waardoor jongeren daar niet alleen mee in aanraking komen door het uit te proberen, maar er ook voorlichting over krijgen en gesprekken over voeren.

Om het alcoholgebruik onder jongeren meer aan te kunnen pakken, zullen er niet alleen interventies ingezet moeten worden op de jongeren, maar bijvoorbeeld ook gericht op de ouders van de jongeren, blijkt uit het onderzoek. Ook uit de 1-meting komt naar voren dat jongeren waarde hechten aan de mening van hun ouders.

Het is van belang om de inzet en de interventies van de verschillende betrokken partijen een vervolgaanpak te geven. Wanneer bijvoorbeeld VNN stopt met het werk dat ze doen voor de jongeren, kan het betekenen dat er opnieuw overlast en problemen ontstaan door jongeren. Door het blijven inzetten van de betrokken partijen, komen steeds meer jongeren in beeld waardoor het aanpakken van het probleem meer vorm kan worden gegeven. Ook de herhaling, die bijvoorbeeld de GGD kan bieden, met het integreren van het schoolbeleid, biedt mogelijkheden om de jongeren aan te spreken en voor te lichten.

Dat er weinig verschil zit in de uitkomsten van de enquête in 2009 en 2012, hoeft niet te betekenen dat de ingezette interventies geen succes hebben gehad. Wat de gemeente heeft bereikt met dit beleidsplan, is een opzet voor een aanpak die uit kan groeien tot het bereiken van alle jongeren in de gemeente Heerenveen, en daarmee dus het ‘overmatig alcoholgebruik’. De gemeente kan, nu het beleid vorm heeft gekregen en dit onderzoek heeft plaatsgevonden, zich in het vervolgaanpak meer richten op de ouders, de horeca, verenigingen en dorpshuizen en evenementen.

Bronnenlijst

Boeken

Ridder, H. de (2001) *Jongeren ouders en drugs*. Antwerpen/Apeldoorn: Garant uitgevers

Broekhoven, T. van (2001). *Alcoholverslaving, praktijkreeks gedragstherapie*. Houten/Diegem: Bohn Stafleu Van Loghum

Internet

Internet (z.d.). Geraadpleegd op 15 mei 2012, van

<http://www.alcoholinfo.nl/index.cfm?act=gena.antwoord&vraag=6264>

Stap (2010), *Onderzoeksrapport alcoholintoxicatie tussen 2007 en 2010*. Geraadpleegd op 26 april 2012, van

http://www.stap.nl/content/bestanden/alcoholintoxicaties-2007-2010_1.pdf

Stap (2011), *Beschikbaarheid van alcohol voor jongeren onder de 16, minutenwerk*. Geraadpleegd op 26 april 2012, van

<http://www.stap.nl/content/bestanden/beschikbaarheid-alcohol-voor-jongeren-onder-de-16---minutenwerk.pdf>

Stap (2011), *Factsheet naleving leeftijdsgrenzen evenementen Food Valley regio 2011*. Geraadpleegd op 26 april 2012, van

http://www.stap.nl/content/bestanden/factsheet-naleving-leeftijdsgrenzen-evenementen-food-valley-regio-2011_1.pdf

Signaal (2012), *Nieuwsbrief van het Partnership Vroeg signalering Alcohol 2012*. Geraadpleegd op 26 april 2012, van

<http://v2.visionmail.nl/index.cfm?act=view.artikel&art=79765467&ontv=stap%40alcoholpreventie%2Enl&km>

Rijksoverheid (2011), *Onderzoekrapport Vechten tegen de bierkaai*. Geraadpleegd op 26 april 2012, van

<http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/rapporten/2011/11/24/vechten-tegen-de-bierkaai.html>

Stap (2011), *Factsheet alcoholgebruik door Nederlandse jongeren 2011*. Geraadpleegd op 13 mei 2012, van

<http://www.stap.nl/content/bestanden/110912-factsheet-alcoholgebruik-door-nederlandse-jongeren-def.pdf>

De Telegraaf (2012), *PvdA wil verplichte drugs-les*. Geraadpleegd op 2 maart 2012, van

http://www.telegraaf.nl/binnenland/11619610/_PvdA_wil_verplichte_drugsles_.html

Vries, G. de (2007). *Dossier alcoholmisbruik onder jongeren*. Geraadpleegd op 26 april 2012, van

<http://www.kennislink.nl/publicaties/dossier-alcoholmisbruik-onder-jongeren>

Catharinaziekenhuis (2012). *Polikliniek voor jeugd en alcohol*. Geraadpleegd op 14 mei 2012, van

<http://www2.catharinaziekenhuis.nl/site/loader/loader.aspx?DOCUMENTID=0979102b-85a2-4924-9de0-f697b1a0d53e>

Internet (z.d.). Geraadpleegd op 14 mei 2012, van

<http://www.dehoop.org/16799/wat-zijn-de-gevolgen-van-alcoholmisbruik.html>

Internet (z.d.). Geraadpleegd op 14 mei 2012, van

<http://www.alcoholhulp.be/opvoeding-alcohol-school>

Gemeente Heerenveen (2009). *Plan van aanpak, Jeugd en alcohol "Nuchter: een beetje raar, wel vet"*.

Geraadpleegd op Januari, Februari, Maart, April en Mei 2012, van

<http://www.ikpfryslan.nl/infotype/webpage/view.asp?objectID=6215>

Gemeente Heerenveen (2009). *Resultaten onderzoek Jeugd, Alcohol en Drugs*. Geraadpleegd op Februari, Maart, April en Mei 2012, van <http://www.ikpfryslan.nl/infotype/webpage/view.asp?objectID=6215>

Gemeente Heerenveen (2010). *Collegeprogramma, sociaal en ondernemend, nu en in de toekomst*. Geraadpleegd op 14 mei 2012, van <http://www.gemeentebelangenheerenveen.nl/img/COLLEGEPROGRAMMA%20versie%20100420.pdf>

Kuipers, R. (2010). *Gemeentelijk beleid Jeugd en Alcohol, Jaarverslag 2010*. Geraadpleegd op Februari, Maart, April en Mei 2012, van <http://www.ikpfryslan.nl/infotype/webpage/view.asp?objectID=6215>

Schippers, E. I. (2011). 32 022, *Wijziging van de Drank- en Horecawet met het oog op de terugdringing van het alcoholgebruik onder met name jongeren, de voorkoming van alcohol gerelateerde verstoring van de openbare orde, alsmede ter reductie van de administratieve lasten*. Geraadpleegd op 14 mei 2012, van <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-32022-C.html>

Provincie Fryslan (2008). *Provinciale convenant Jeugd en Alcohol*. Geraadpleegd op 14 mei 2012, van http://ikpfryslan.nl/files/8244/convenant_jeugdalcohol.pdf

Gemeente Heerenveen (2009). *Beleidsnota keten en caravans 2009*. Geraadpleegd op 14 mei 2012, van http://www.ikpfryslan.nl/files/9030/heerenveen_beleidsnota_keten_en_caravans_2009_nieuw.pdf

Bijlagen

Bijlage 1:	Bronnenlijst Literatuuronderzoek
Bijlage 2:	Brief aan de jongeren binnen de gemeente Heerenveen
Bijlage 3:	Brief aan de scholen binnen de gemeente Heerenveen
Bijlage 4:	Brief aan de sportverenigingen binnen de gemeente Heerenveen
Bijlage 5:	Flyer/Poster
Bijlage 6:	Artikel van de online enquête voor jongeren
Bijlage 7:	1-meting
Bijlage 8:	Enquête voorlichtingsbijeenkomst, Stichting Voorkom
Bijlage 9:	Interview Stichting Voorkom
Bijlage 10:	Interview Outreachend Jongerenwerk VNN
Bijlage 11:	Interview Theatergroep Smoar
Bijlage 12:	Enquête Gezonde School Methode, GGD
Bijlage 13:	Interview GGD
Bijlage 14:	Interview Jongerenwerk, Jongerencentrum 'Casa'
Bijlage 15:	Interview Keten- en Caravan beleid
Bijlage 16:	Interview JGZ

Bijlage 1 Bronnenlijst Literatuuronderzoek

Bronnenlijst

Boeken

Ridder, H. de (2001) *Jongeren ouders en drugs*. Antwerpen/Apeldoorn: Garant uitgevers

Broekhoven, T. van (2001). *Alcoholverslaving, praktijkreeks gedragstherapie*. Houten/Diegem: Bohn Stafleu Van Loghum

Internet

Internet (z.d.). Geraadpleegd op 15 mei 2012, van

<http://www.alcoholinfo.nl/index.cfm?act=qena.antwoord&vraag=6264>

Stap (2010), *Onderzoeksrapport alcoholintoxicatie tussen 2007 en 2010*. Geraadpleegd op 26 april 2012, van

http://www.stap.nl/content/bestanden/alcoholintoxicaties-2007-2010_1.pdf

Stap (2011), *Beschikbaarheid van alcohol voor jongeren onder de 16, minutenwerk*. Geraadpleegd op 26 april 2012, van

<http://www.stap.nl/content/bestanden/beschikbaarheid-alcohol-voor-jongeren-onder-de-16---minutenwerk.pdf>

Stap (2011), *Factsheet naleving leeftijdsgrenzen evenementen Food Valley regio 2011*. Geraadpleegd op 26 april 2012, van

http://www.stap.nl/content/bestanden/factsheet-naleving-leeftijdsgrenzen-evenementen-food-valley-regio-2011_1.pdf

Signaal (2012), *Nieuwsbrief van het Partnership Vroeg signalering Alcohol 2012*. Geraadpleegd op 26 april 2012, van

<http://v2.visionmail.nl/index.cfm?act=view.artikel&art=79765467&ontv=stap%40alcoholpreventie%2Enl&km>

Rijksoverheid (2011), *Onderzoeksrapport Vechten tegen de bierkaai*. Geraadpleegd op 26 april 2012, van

<http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/rapporten/2011/11/24/vechten-tegen-de-bierkaai.html>

Stap (2011), *Factsheet alcoholgebruik door Nederlandse jongeren 2011*. Geraadpleegd op 13 mei 2012, van

<http://www.stap.nl/content/bestanden/110912-factsheet-alcoholgebruik-door-nederlandse-jongeren-def.pdf>

De Telegraaf (2012), *PvdA wil verplichte drugs-les*. Geraadpleegd op 2 maart 2012, van

http://www.telegraaf.nl/binnenland/11619610/PvdA_wil_verplichte_drugsles_.html

Vries, G. de (2007). *Dossier alcoholmisbruik onder jongeren*. Geraadpleegd op 26 april 2012, van

<http://www.kennislink.nl/publicaties/dossier-alcoholmisbruik-onder-jongeren>

Catharinaziekenhuis (2012). *Polikliniek voor jeugd en alcohol*. Geraadpleegd op 14 mei 2012, van

<http://www2.catharinaziekenhuis.nl/site/loader/loader.aspx?DOCUMENTID=0979102b-85a2-4924-9de0-f697b1a0d53e>

Internet (z.d.). Geraadpleegd op 14 mei 2012, van

<http://www.dehoop.org/16799/wat-zijn-de-gevolgen-van-alcoholmisbruik.html>

Internet (z.d.). Geraadpleegd op 14 mei 2012, van

<http://www.alcoholhulp.be/opvoeding-alcohol-school>

Bijlage 2 Brief aan de jongeren binnen de gemeente Heerenveen

V&R / R. Kuipers

uw brief van:	ons kenmerk:	bijlage(n):	datum:
	12.3001880	Flyer	29 maart 2012

Onderwerp:

Onderzoek Jeugd en Alcohol in de gemeente Heerenveen

Geachte jongere en ouder/verzorger,

Naar aanleiding van het gemeentelijke jeugd- en alcoholbeleid 2009-2012 willen we aandacht vragen voor het volgende.

Misschien weet je het nog, het invullen van een enquête in 2009 over het nuttigen van alcohol. Dit is het startpunt geweest van het project: 'Nuchter, een beetje raar, wel vet', in de gemeente Heerenveen. De uitkomsten van het onderzoek zijn gebruikt om interventies in te zetten ter voorkoming van overmatig alcoholgebruik. Voorbeelden daarvan zijn:

- Geestelijke Gezondheids Dienst, 'De gezonde school methode': structureel de gezondheid bevorderen op VO-scholen
- Stichting Voorkom, 'Preventie en Voorlichting': Over de thema's alcohol, drugs, gokken, internet en roken op het basisonderwijs
- Verslavingszorg Noord Nederland: Outreachend Jongerenwerk
- Jongerencentrum 'Casa': Organiseren activiteiten voor en door jongeren en het hanteren van een actief preventiebeleid inzake alcohol en drugs

Als gemeente vragen we elke jongere van 12 tot en met 18 jaar om een enquête in te vullen, dus ook jou! Van **30 maart tot en met 20 april** heb je de tijd om deze in te vullen. Door de enquête in te vullen krijgen wij een goed beeld van de huidige situatie. En daarnaast vinden we je mening over dit onderwerp belangrijk. De uitkomsten, en dus jouw mening, gebruiken we voor het nieuwe jeugd- en alcoholbeleid. Bovendien maak je kans op een leuke prijs, zoals een Tablet of een kledingbon.

Op www.ondertussen.nl/heerenveen kun je de enquête invullen. Dit is tevens de site voor meer informatie over alcohol, en 'DE' jongerensite van Heerenveen.

Het kost ongeveer 10 minuten van jouw tijd en je helpt je eigen gemeente zo een stapje verder!

Alvast dank voor je medewerking.

Hoogachtend,
de burgemeester van Heerenveen,

T.J. van der Zwan.

Bijlage 3 Brief aan de scholen binnen de gemeente Heerenveen

Brief aan de basisscholen

V&R / R. Kuipers

uw brief van:	ons kenmerk:	bijlage(n):	datum:
	12.3001879	flyer	29 maart 2012

Onderwerp:

Onderzoek Jeugd en Alcohol in de gemeente Heerenveen

Geachte heer en mevrouw,

Naar aanleiding van het gemeentelijke jeugd- en alcoholbeleid 2009-2012 willen we aandacht vragen voor het volgende.

Van 30 maart tot 20 april wordt er een enquête afgenomen onder jongeren tussen 12 en 18 jaar uit de gemeente Heerenveen. Op uw basisschool gaat het om de groepen 7 en 8, voor kinderen die 12 jaar of ouder zijn. In de enquête gaat het over het gebruik van alcohol.

Deze enquête is opgesteld vanuit de gemeente Heerenveen. In 2009 is er een vergelijkbare enquête afgenomen. Vervolgens hebben wij als gemeente verschillende interventies ingezet met betrekking tot het overmatig alcoholgebruik onder jongeren. Graag willen we door middel van dit onderzoek de huidige situatie in kaart brengen en deze vergelijken met de situatie van 2009.

Wij willen u vragen hier, tijdens één van uw lessen, aandacht aan te besteden. Het is voor het onderzoek van belang dat zoveel mogelijk jongeren de enquête invullen, zodat wij een representatieve uitslag van het onderzoek krijgen.

Het invullen van de enquête kost de jongeren ongeveer 10 minuten van hun tijd. Bovendien maken de jongeren kans op leuke prijzen, zoals een Tablet of een kledingbon.

Op de toegevoegde flyer vindt u de link om de enquête in te kunnen vullen.

Help de gemeente Heerenveen een handje bij het verminderen van overmatig alcoholgebruik onder jongeren!

Vriendelijk dank voor uw medewerking.

Voor vragen over dit onderwerp of de enquête kunt u mailen naar: I.vanDalen@heerenveen.nl

Hoogachtend,
de burgemeester van Heerenveen,

T.J. van der Zwan.

uw brief van:	ons kenmerk:	bijlage(n):	datum:
	12.3001882	flyer	29 maart 2012

Onderwerp:

Onderzoek Jeugd en Alcohol in de gemeente Heerenveen

Geachte heer, mevrouw ,

Naar aanleiding van het gemeentelijke jeugd- en alcoholbeleid 2009-2012 willen we aandacht vragen voor het volgende.

Van 30 maart tot 20 april wordt er een enquête afgenomen onder jongeren tussen 12 en 18 jaar uit de gemeente Heerenveen. In de enquête gaat het over het gebruik van alcohol.

Deze enquête is opgesteld vanuit de gemeente Heerenveen. In 2009 is er een vergelijkbare enquête afgenomen. Vervolgens hebben wij als gemeente verschillende instellingen benaderd om interventies uit te voeren met betrekking tot het overmatig alcoholgebruik onder jongeren. Graag willen we door middel van dit onderzoek de huidige situatie in kaart brengen en deze vergelijken met de situatie van 2009.

Wij willen u vragen hier, tijdens één van uw lessen, aandacht aan te besteden. Het is voor het onderzoek van belang dat zoveel mogelijk jongeren de enquête invullen, zodat wij een representatieve uitslag van het onderzoek krijgen.

Het invullen van de enquête kost de jongeren ongeveer 10 minuten van hun tijd. Bovendien maken de jongeren kans op leuke prijzen, zoals een Tablet of een kledingbon.

Op de toegevoegde flyer vind u de link om de enquête in te kunnen vullen.

Help de gemeente Heerenveen een handje bij het verminderen van overmatig alcoholgebruik onder jongeren!

Vriendelijk dank voor uw medewerking.

Voor vragen over dit onderwerp of de enquête kunt u mailen naar: I.vanDalen@heerenveen.nl

Hoogachtend,
de burgemeester van Heerenveen,

T.J. van der Zwan.

Bijlage 4 Brief aan de sportverenigingen binnen de gemeente Heerenveen

V&R / R. Kuipers

uw brief van:	ons kenmerk:	bijlage(n):	datum:
	12.3001881	Poster	29 maart 2012

Onderwerp:

Onderzoek Jeugd en Alcohol in de gemeente Heerenveen

Geachte heer/mevrouw,

Naar aanleiding van het gemeentelijke jeugd- en alcoholbeleid 2009-2012 willen we aandacht vragen voor het volgende.

Van 30 maart tot 20 april wordt er een enquête afgenomen onder jongeren tussen 12 en 18 jaar uit de gemeente Heerenveen. In de enquête gaat het over het gebruik van alcohol.

Deze enquête is opgesteld vanuit de gemeente Heerenveen. In 2009 is er een vergelijkbare enquête afgenomen. Vervolgens hebben wij als gemeente verschillende instellingen benaderd om interventies uit te voeren met betrekking tot het overmatig alcoholgebruik onder jongeren. Graag willen we door middel van dit onderzoek de huidige situatie in kaart brengen en deze vergelijken met de situatie van 2009.

In de bijlage van de brief hebben wij een poster meegestuurd. Wij zouden u willen vragen deze op een centraal punt op te hangen waar de jongeren deze goed kunnen zien.

Help de gemeente Heerenveen een handje bij het verminderen van overmatig alcoholgebruik onder jongeren!

Vriendelijk dank voor uw medewerking.

Voor vragen over dit onderwerp of de enquête kunt u mailen naar:

I.vanDalen@heerenveen.nl

Hoogachtend,

de burgemeester van Heerenveen,

T.J. van der Zwan.

**WIN EEN TABLET!!!!
OF 1 VAN DE 20
KLEDINGBONNEN**

Jeugd en alcohol

**Ben jij tussen de 12
en 18 jaar en woon
je in de gemeente
Heerenveen?**

Vul dan de enquête in voor 20 april !!!

Ga naar www.ondertussen.nl/heerenveen

Jeugd en Alcohol

Ondertussen in Heerenveen

Vrijdag, 30 maart 2012 - 12:00 uur

Sommige van jullie kennen hem misschien nog van een paar jaar geleden: de enquête voor jongeren van 12 tot 18 jaar, waarin vragen werden gesteld over alcohol. Inge van Dalen en Baukje Aalbers hebben onderzocht wat de uitkomsten van die enquête zijn. Dit jaar willen ze opnieuw aan jongeren vragen hoe het zit met alcoholgebruik en dan vergelijken wat er is veranderd. Inge volgt de richting Maatschappelijk Werk en Dienstverlening van de opleiding Social Work in Leeuwarden, Baukje doet aan dezelfde opleiding Pedagogiek. Op dit moment lopen ze stage bij Gemeente Heerenveen.

En nu horen we je denken: "Waarom zou ik deze enquête invullen?" Nou, jouw mening staat natuurlijk voorop, maar daarnaast kun je ook keihard winnen! Er staat een tablet klaar voor een van jullie, daarnaast worden er verschillende kledingcheques beschikbaar gesteld. Dat is wel 10 minuten tijd waard, toch? En daarmee help je Inge en Baukje om een goed overzicht te krijgen van het alcoholgebruik onder Heerenveense jongeren.

Dus DOE MEE EN WIE WEET WIN JIJ! Je vindt de enquête [hier](#).

Onderzoeksrapport

Inleiding

In deze 1-meting vindt u de resultaten van de enquête Jeugd en Alcohol van 2009 en 2012. Deze resultaten staan naast elkaar in dezelfde grafiek. Op basis van dit onderzoek kan gekeken worden naar het effect van het beleidsplan dat in 2009 is opgesteld door de gemeente Heerenveen. Dit beleidsplan richt zich op het verminderen van alcoholgebruik van jongeren in de gemeente. De lokale politie, het jongeren- en welzijnswerk kunnen gebruik maken van deze vergelijking. Tevens zijn ook de gegevens beschikbaar voor andere gemeenten, HVD, VNN en STAP. Ook worden deze gegevens gebruikt om de raad en burgers te informeren en kunnen deze cijfers eventueel gebruikt worden bij discussieavonden met professionals en de doelgroep.

Wat gebeurt er met de uitkomsten van dit onderzoek

Aanbevelingen uit dit onderzoek worden gepresenteerd aan de gemeente Heerenveen. De gemeente Heerenveen kan door het uitkomsten en de aanbevelingen van het onderzoek bepalen hoe het vervolg van het beleid Jeugd en Alcohol eruit komt te zien. Tevens kunnen deze gegevens worden gebruikt als besprekingsstuk om met het werkveld en de doelgroep in discussie te gaan.

Hoe hebben we het onderzoek uitgevoerd

In de periode van 30 maart tot en met 27 april is de enquête online geweest voor 3690 jongeren tussen de 12 en 18 jaar. Om zoveel mogelijk respons te verkrijgen hebben wij naar elk huishouden waar één of meerdere jongeren tussen de 12 en de 18 jaar wonen een brief gestuurd. In de bijlage van deze brief zat ook een flyer. Naast het benaderen van de jongeren zelf hebben we alle basisscholen, VO-scholen, het MBO en alle sportverenigingen in de gemeente Heerenveen een brief gestuurd met in de bijlage een poster die opgehangen kon worden binnen de scholen en de sportverenigingen. Ook hebben we het jongerenwerk ingezet om flyers en posters te verspreiden over de verschillende wijken in de gemeente Heerenveen. Om de enquête online te zetten, hebben we gebruik gemaakt van de website www.ondertusseninheerenveen.nl, dat in handen is van de Caleidoscoop.

Verantwoording

De conclusies en aanbevelingen die wij in dit onderzoek hebben verwerkt baseren wij, naast de uitkomsten van het onderzoek, op onze opleidingsachtergronden Pedagogiek en Maatschappelijk werk en Dienstverlening.

Leeswijzer

De rapportage is onderverdeeld in vier thema's:

Thema 1: Algemene gegevens

De vragen 1 tot en met 3 hebben betrekking op de factoren leeftijd, woonplaats en geslacht.

Thema 2: Buurt en vrije tijd

De vragen 4 en 5 hebben betrekking op het voorzieningsniveau en de besteding van vrije tijd van de jongeren uit de gemeente Heerenveen.

Thema 3: Alcohol

De vragen 6 tot en met 24 hebben betrekking op alcohol. Er worden onder andere vragen gesteld over de kennis van alcohol, het eventuele gebruik en de beschikbaarheid van alcohol in de omgeving.

Thema 4: Drugs

De vragen 25 tot en met 28 hebben betrekking op drugs. Bij dit onderdeel wordt er onder andere gevraagd naar eventuele ervaringen met middelen en de kennis van het aanbod.

Dit rapport sluiten we af met onze **conclusies** en **aanbevelingen**.

Thema 1 Algemene gegevens

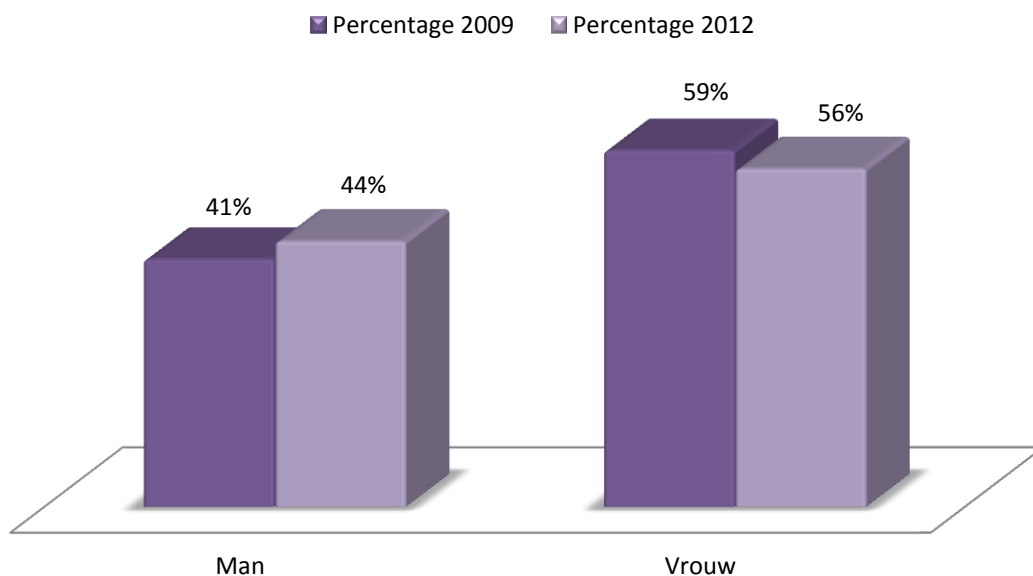
1. Hoe oud ben je?

Leeftijd	Aantal 2012	Percentage 2012	Percentage 2009
12	49	15%	21%
13	59	18%	21%
14	62	19%	22%
15	56	17%	22%
16	46	14%	11%
17	28	9%	2%
18	24	7%	1%

Als we kijken naar de gegevens van 2009 en 2012 kunnen we de conclusie trekken dat de jongeren uit de leeftijdscategorie 13 en 14 jaar het meest vertegenwoordigd zijn. De 17 en 18 jarige jongeren zijn het minst vertegenwoordigd. Dit zien we in 2009 sterker dan in 2012. De gemiddelde leeftijd van de jongeren in 2009 was 14,5 jaar, in 2012 is dit ook 14,5 jaar.

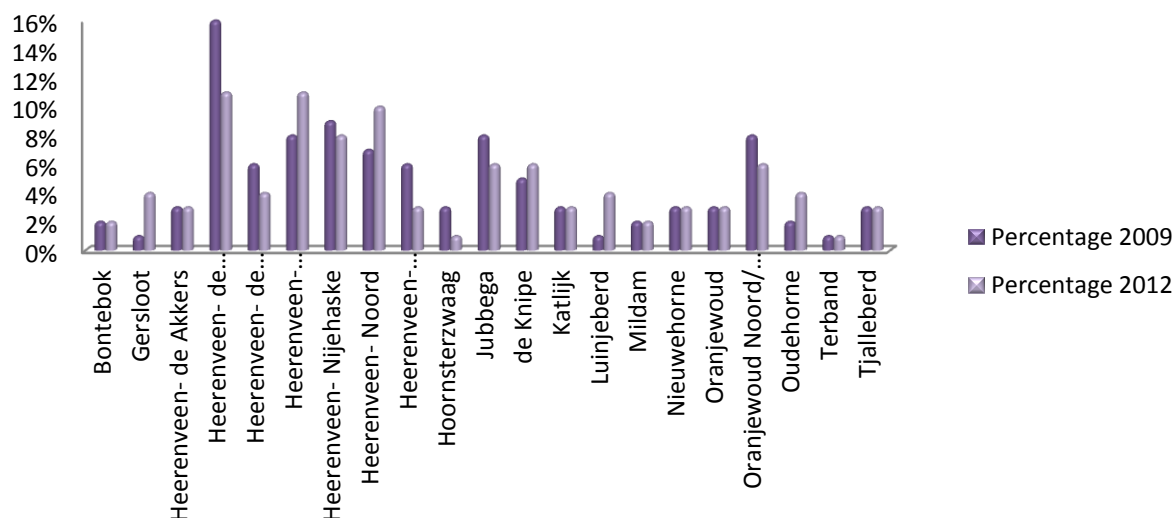
2. Wat is je geslacht?

Geslacht	Aantal 2012	Percentage 2012	Percentage 2009
Man	143	44%	41%
Vrouw	181	56%	59%

Zowel in 2009 als in 2012 is de meerderheid van de respondenten vrouw. In 2009 was het aantal mannelijke respondenten iets lager dan in 2012. Het aantal vrouwelijke respondenten is iets hoger dan in 2012.

3. Waar woon je?

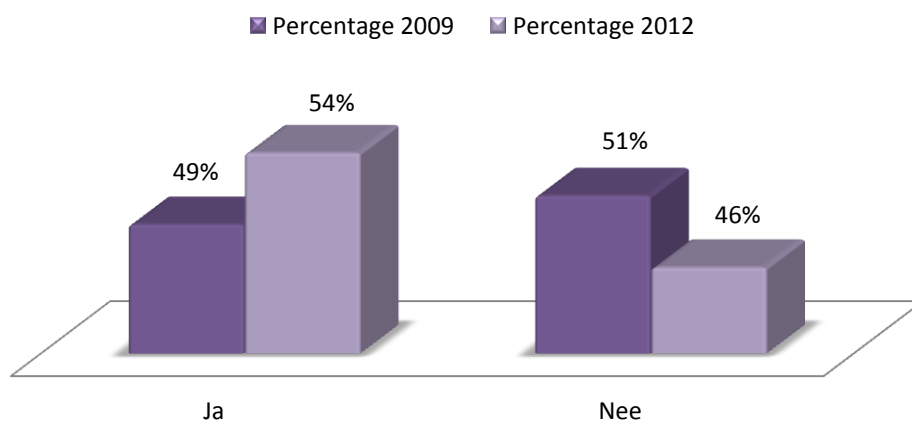

Woonplaats	Aantal 2012	Percentage 2012	Percentage 2009
Bontebok	8	2%	2%
Gersloot	12	4%	1%
Heerenveen- de Akkers	10	3%	3%
Heerenveen- de Greiden	37	11%	16%
Heerenveen- de Heide/Nieuweschoot	14	4%	6%
Heerenveen- Midden/Centrum	37	11%	8%
Heerenveen- Nijehaske	25	8%	9%
Heerenveen- Noord	34	10%	7%
Heerenveen- Zuid/Oudeschoot	11	3%	6%
Hoornsterzwaag	2	1%	3%
Jubbega	18	6%	8%
de Knipe	20	6%	5%
Katlijk	9	3%	3%
Luinjeberd	13	4%	1%
Mildam	8	2%	2%
Nieuwehorne	9	3%	3%
Oranjewoud	11	3%	3%
Oranjewoud Noord/ Skoatterwald	20	6%	8%
Oudehorne	13	4%	2%
Terband	3	1%	1%
Tjalleberd	10	3%	3%

In 2009 was de Greiden met 16% een wijk waar de meeste jongeren vandaan kwamen. Kijkend naar 2012 kunnen we zeggen dat het meer verdeeld is. Zowel de Greiden als midden/centrum en Noord scoren het hoogst. In 2012 scoren Hoornsterzwaag en Terband met beide 1% zeer laag. In 2009 waren dat Luinjeberd, Gersloot en Terband met ook alle drie 1%.

Thema 2 Vrije tijd

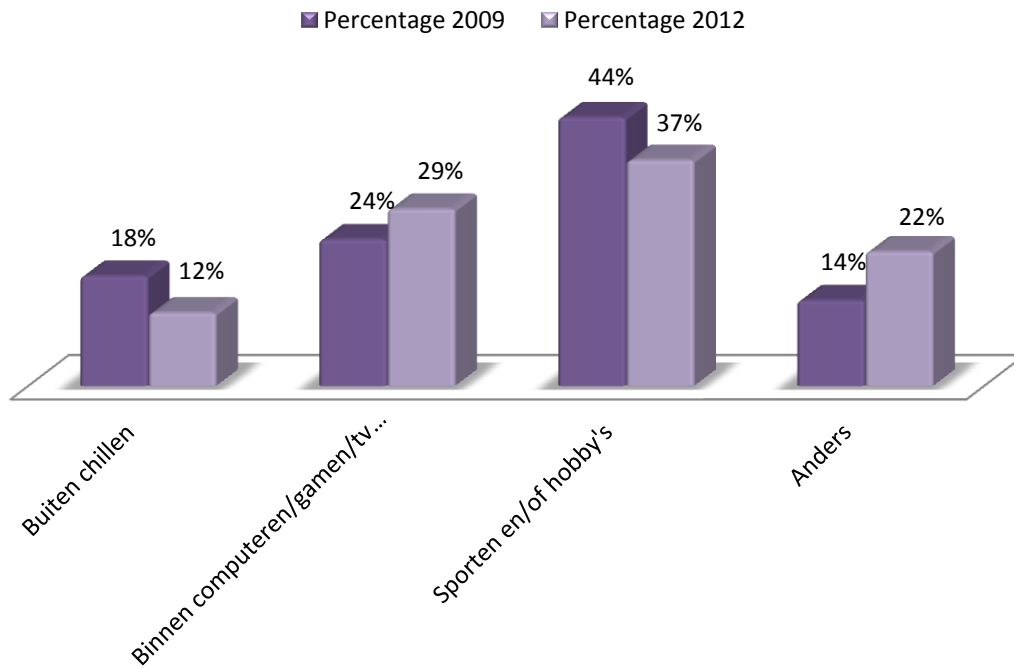
4. Vind je dat er in jouw buurt over het algemeen genoeg te doen is?

	Aantal 2012	Percentage 2012	Percentage 2009
Ja	176	54%	49%
Nee	148	46%	51%

In 2009 viel op dat de helft (49%) van de jongeren van mening was dat er genoeg te doen was in de buurt en de andere helft (51%) dit niet vond. Als we de percentages van 2012 bekijken zien we een iets groter verschil. 54% van de jongeren vindt dat er genoeg te doen is, en 46% vindt van niet.

5. Wat doe je voornamelijk in je vrije tijd?

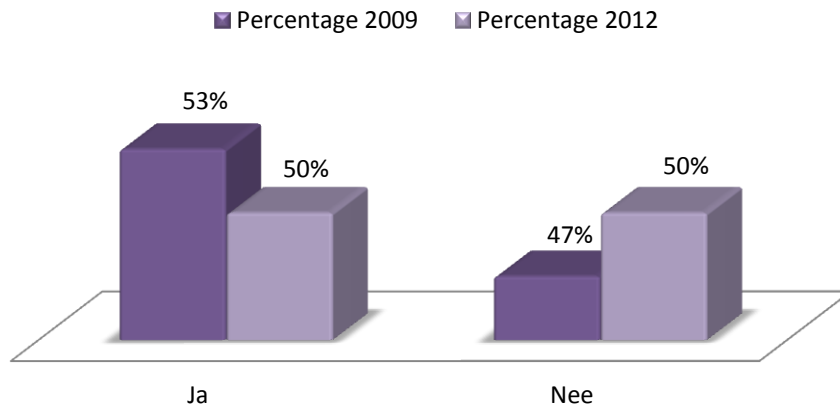

	Aantal 2012	Percentage 2012	Percentage 2009
Buiten chillen	41	12%	18%
Binnen computeren/gamen/tv kijken/chillen	93	29%	24%
Sporten en/of hobby's	119	37%	44%
Anders	71	22%	14%

Sporten en/of hobby's was in 2009 al een veel ingevuld antwoord. In 2012 kunnen we stellen dat dit ook zo is. 37% van de jongeren heeft ingevuld in hun vrije tijd te sporten en/of andere hobby's beoefenen. In 2009 was dit 44% van de respondenten. Daarnaast geeft 29% in 2012 en 24% in 2009 aan voorkeur te hebben voor binnen computeren, gamen en/of tv kijken. Buiten chillen scoort in 2009 nog een respectievelijke 18%. In 2012 is dit gedaald naar 12%.

Thema 3 Alcohol

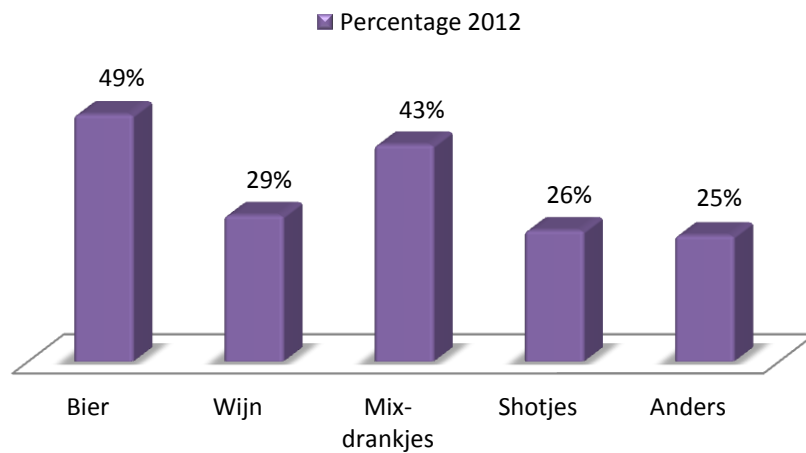
6. Heb je wel eens alcohol gedronken?

	Aantal 2012	Aantal 2009	Percentage 2012	Percentage 2009
Ja	161	355	50%	53%
Nee	163	316	50%	47%

In 2009 gaf meer dan de helft (53%) aan wel eens alcohol te hebben gedronken. In 2012 is dat de helft (50%). We kunnen zeggen dat er in 2012 ten opzichte van 2009 niet veel veranderd is.

6a. Wat voor drankje drink je dan?

Drankje	Aantal 2012	Percentage 2012
Bier	84	49%
Wijn	50	29%
Mix- drankjes	74	43%
Shotjes	45	26%
Anders	43	25%

Bij deze vraag konden jongeren meerdere antwoorden invullen. Over het algemeen drinken jongeren in de gemeente Heerenveen bier (49%), welgenoemd 84 jongeren. Een drankje wat daarnaast erg populair is, zijn mix-drankjes. Deze staat met 43% op een tweede plaats. Veel voorkomende combinaties zijn Bier en mix-drankjes en wijn en mix-drankjes.

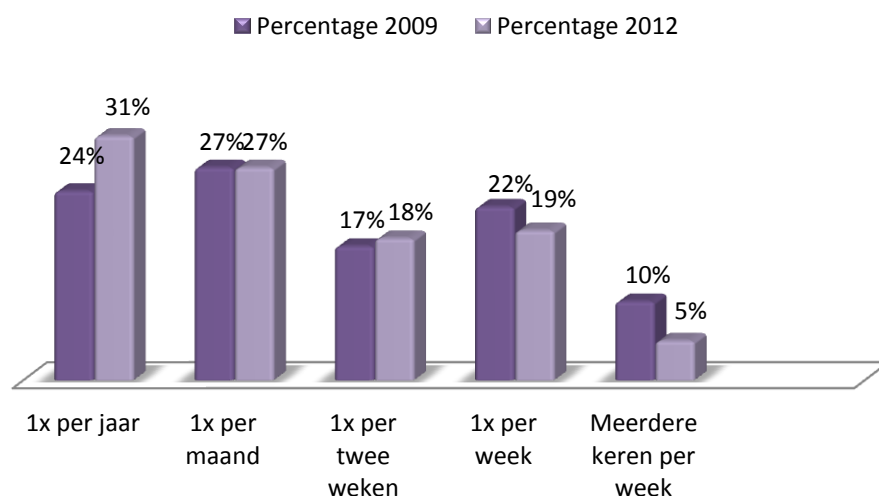
7. Hoe oud was je toen je voor het eerst alcohol dronk?

Leeftijd	Aantal 2012	Percentage 2012	Percentage 2009
12 of jonger	15	9%	21%
13	26	16%	21%
14	47	30%	22%
15	36	23%	22%
16	29	18%	11%
17	4	2%	2%
18	4	2%	1%

In 2012 zijn er 161 jongeren geweest die hebben aangegeven wel eens te hebben gedronken, in 2009 waren dat er 355. Zowel in 2012 30% als in 2009 22% is er een hoog percentage wat op 14 jarige leeftijd al eens gedronken heeft. In 2009 ligt het kleinste percentage (1%) op 18 jaar of. In 2012 liggen de laagste percentages op 17 en 18 jaar (beide 2%). In 2009 is er 11% die voor het eerst alcohol drinkt op de toegestane leeftijd van 16 jaar, in 2012 is dit 18%. De gemiddelde leeftijd van de jongeren die voor het eerst alcohol drinken ligt zowel in 2009 als in 2012 op 14 jaar.

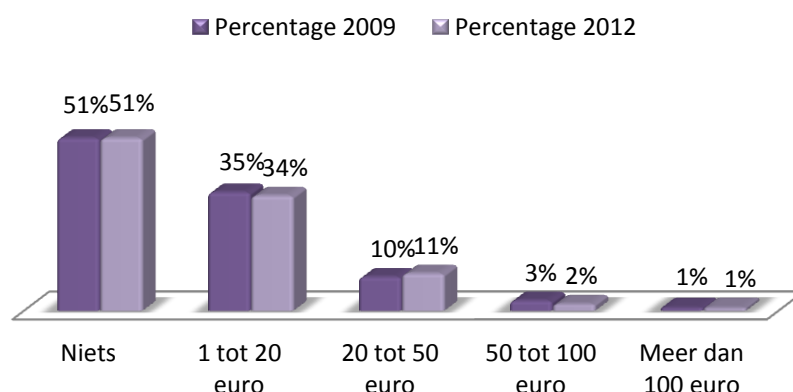
8. Hoe vaak drink je ongeveer alcohol?

Hoeveelheid	Aantal 2012	Percentage 2012	Percentage 2009
1x per jaar	54	31%	24%
1x per maand	46	27%	27%
1x per twee weken	30	18%	17%
1x per week	33	19%	22%
Meerdere keren per week	8	5%	10%

Van het aantal jongeren dat in 2009 dronk (355) was 24% die aangaf 1x per jaar te drinken. Onder de jongeren die in 2012 aangeven te drinken (161) is dit 31%. Er zijn zowel in 2009 als in 2012 weinig jongeren die aangeven meerdere keren per week alcohol drinken. We spreken hier over 10% in 2009 en 5% in 2012. Het percentage van 1x per twee weken is in 2012 gestegen met 1%. Het percentage van 1x per week is in 2012 gedaald met 3% ten opzichte van 2009.

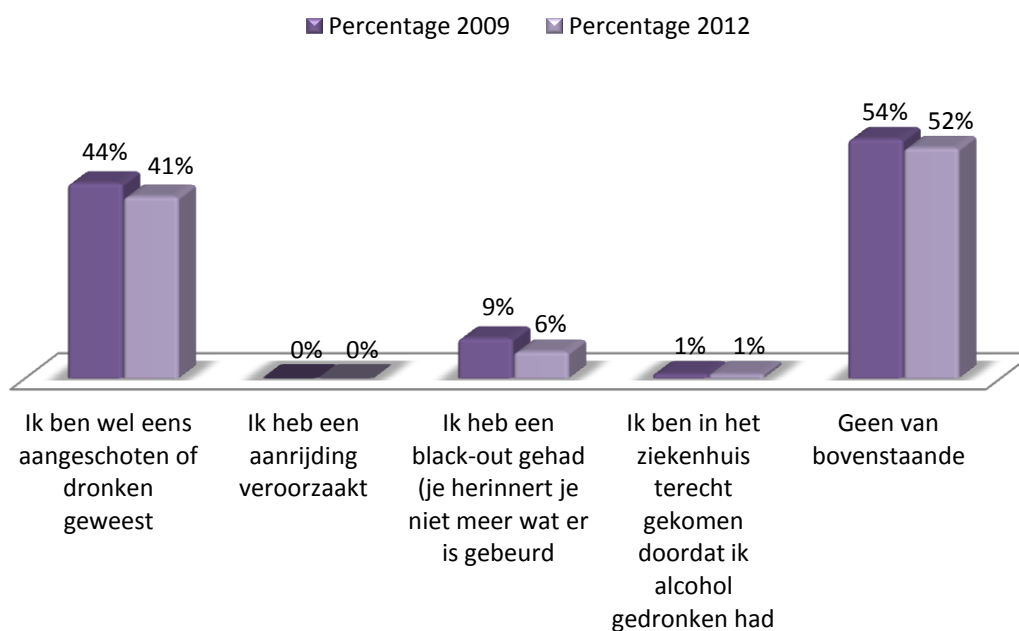
9. Hoeveel geld geef je ongeveer per maand uit aan alcohol?

	Aantal 2012	Percentage 2012	Percentage 2009
Niets	92	51%	51%
1 tot 20 euro	61	34%	35%
20 tot 50 euro	20	11%	10%
50 tot 100 euro	4	2%	3%
Meer dan 100 euro	2	1%	1%

Van het aantal jongeren dat in 2009 dronk (355) gaf 51% aan niets uit te geven aan alcohol. De jongeren die in 2012 aangeven te drinken (161) is dit hetzelfde percentage, namelijk 51%. Er waren in 2009 3% van de jongeren die tussen de 50 tot 100 euro uitgaven aan alcohol, in 2012 is dit 2%. Het percentage van 2012 en 2009 is gelijk als we het hebben over jongeren die meer dan 100 euro per maand uitgeven aan alcohol, namelijk 1%.

10. Heb je zelf wel eens één van de volgende situaties meegemaakt nadat je had gedronken?

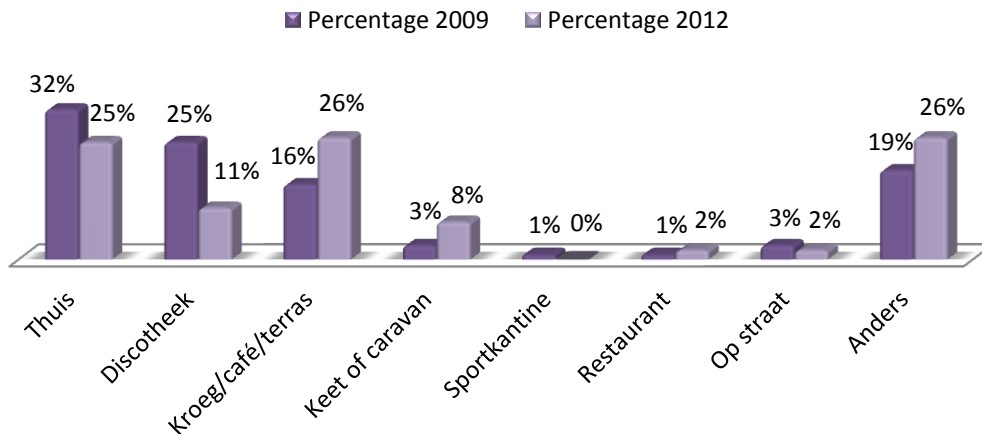

	Aantal 2012	Percentage 2012	Percentage 2009
Ik ben wel eens aangeschoten of dronken geweest	79	41%	44%
Ik heb een aanrijding veroorzaakt	0	0%	0%
Ik heb een black-out gehad (je herinnert je niet meer wat er is gebeurd)	12	6%	9%
Ik ben in het ziekenhuis terecht gekomen doordat ik alcohol gedronken had	1	1%	1%
Geen van bovenstaande	98	52%	54%

Bij deze vraag konden de jongeren meerdere antwoorden invullen.

Van het aantal jongeren dat in 2009 dronk (355) geeft 44% aan wel eens aangeschoten of dronken te zijn geweest. Bij de jongeren die in 2012 aangeven te drinken (161) is dit 41% van de jongeren. De grootste groep jongeren geeft zowel in 2009 (54%) als in 2012 (52%) aan geen van de mogelijke situaties te hebben meegemaakt.

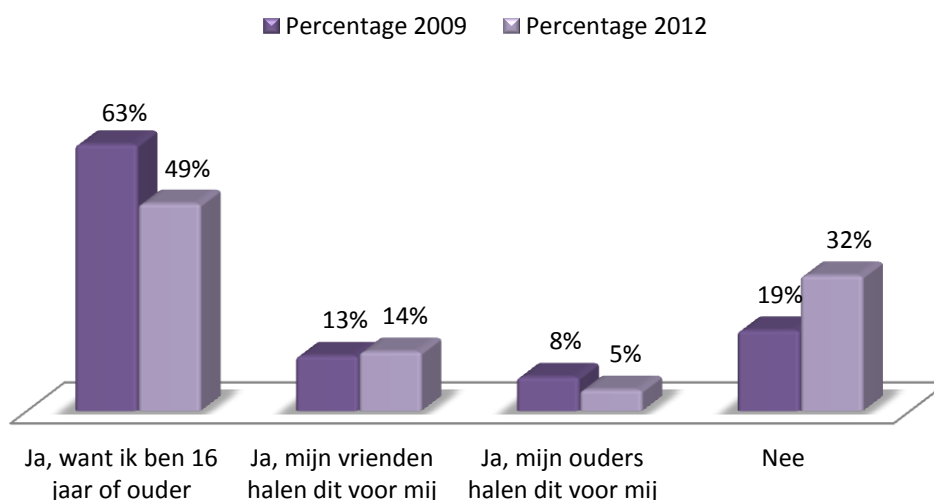
11. Waar drink je voornamelijk alcohol?

	Aantal 2012	Percentage 2012	Percentage 2009
Thuis	41	25%	32%
Discotheek	17	11%	25%
Kroeg/café/terras	42	26%	16%
Keet of caravan	13	8%	3%
Sportkantine	0	0%	1%
Restaurant	3	2%	1%
Op straat	3	2%	3%
Anders	42	26%	19%

De jongeren die in 2009 hebben aangegeven te drinken (355) geven aan het vaakst thuis te drinken (32%). In 2012 is de groep die aangeeft te drinken (161) vaker drinkend te vinden in een kroeg/café/terras of ergens anders, beide 26%. Thuis drinken komt in 2012 op een tweede plek met 25%. In 2009 was de tweede plek voor de discotheek met 25%, in 2012 is dit 11%.

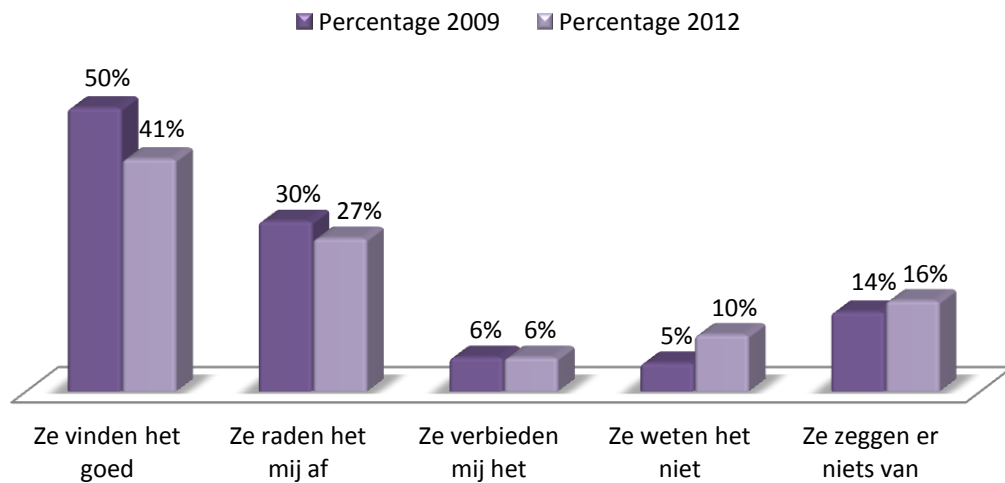
12. Kun je gemakkelijk aan alcohol komen?

	Aantal 2012	Percentage 2012	Percentage 2009
Ja, want ik ben 16 jaar of ouder	87	49%	63%
Ja, mijn vrienden halen dit voor mij	24	14%	13%
Ja, mijn ouders halen dit voor mij	8	5%	8%
Nee	57	32%	19%

Van het aantal jongeren dat in 2009 aangaf alcohol te drinken (355), gaf een groot percentage (63%) aan gemakkelijk aan alcohol te kunnen komen. In 2012 gaf het aantal jongeren dat drinkt (161) dit weer aan als hoogste percentage van 49%. In 2009 gaven 19% van de jongeren aan dat ze niet gemakkelijk aan alcohol konden komen. In 2012 is dit percentage gestegen met 13%. Tenslotte kregen zo'n 30 jongeren in 2009 alcohol van hun ouders, in 2012 zijn dit 8 jongeren.

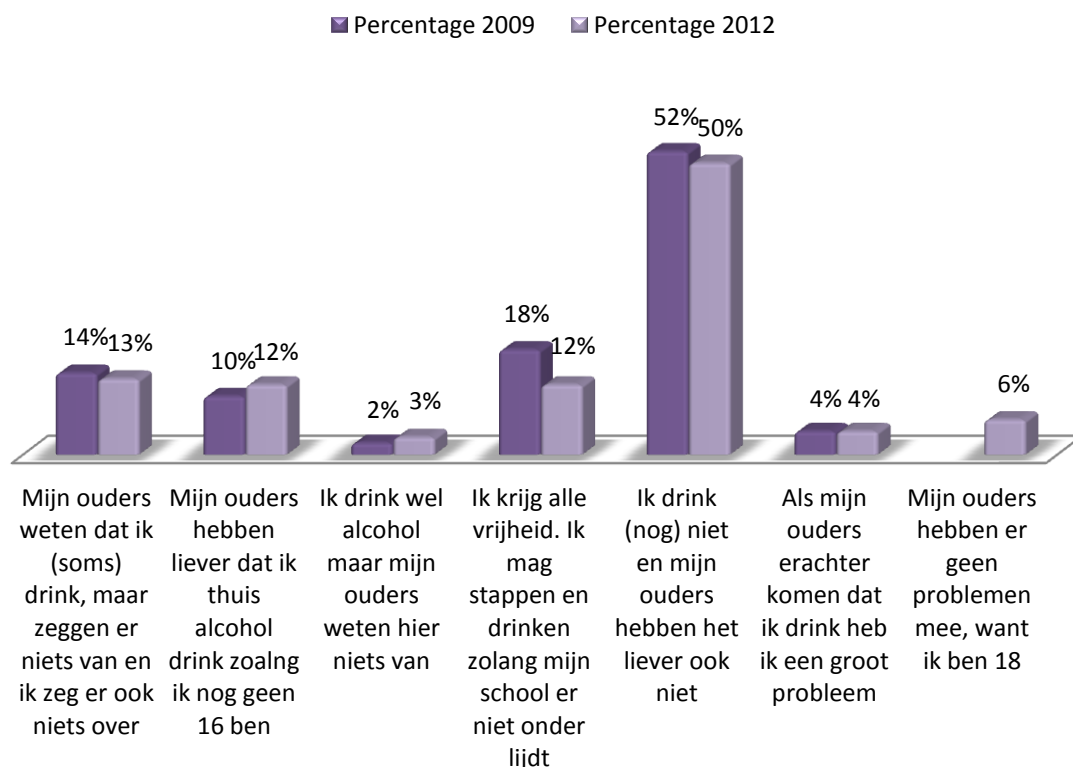
13. Wat vinden je ouders ervan dat je alcohol drinkt?

	Aantal 2012	Percentage 2012	Percentage 2009
Ze vinden het goed	71	41%	50%
Ze raden het mij af	47	27%	30%
Ze verbieden mij het	10	6%	6%
Ze weten het niet	17	10%	5%
Ze zeggen er niets van	27	16%	14%

Van het aantal jongeren dat in 2009 dronk (355) gaf 50% aan dat hun ouders geen problemen ondervinden bij het gebruik van alcohol door hun kinderen. De jongeren in 2012 die aangegeven hebben alcohol te drinken (161), laten zien dat hun ouders geen problemen ondervinden aan het alcoholgebruik van hun kinderen, 41% zegt dat de ouders het niet erg vinden. Daartegenover staat wel dat 30% van de jongeren in 2009 en 27% van de jongeren in 2012 aangeeft dat hun ouders het gebruik van alcohol afraden, 6% van de ouders van de jongeren in 2009 en 2012 verbieden het hun kinderen daadwerkelijk.

14. Welke uitspraak past het beste bij jou?

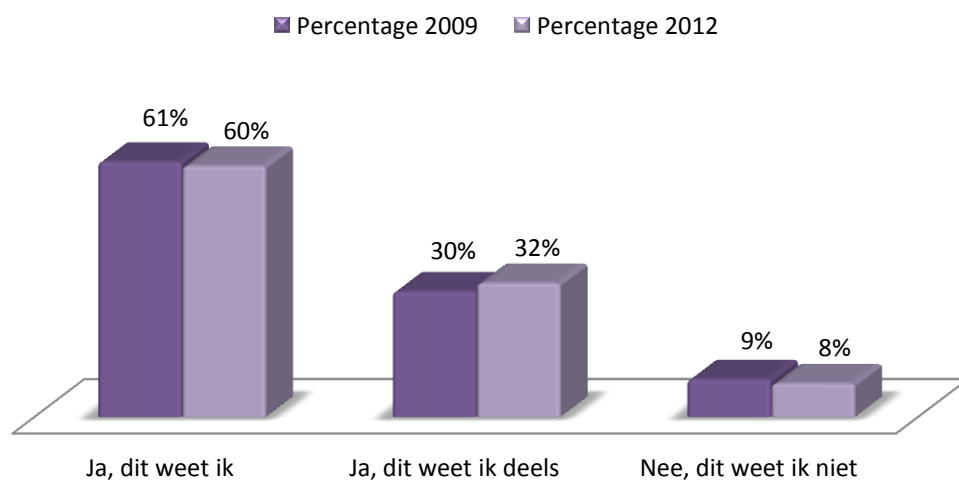

	Aantal 2012	Percentage 2012	Percentage 2009
Mijn ouders weten dat ik (soms) drink, maar zeggen er niets van en ik zeg er ook niets over	42	13%	14%
Mijn ouders hebben liever dat ik thuis alcohol drink zoalng ik nog geen 16 ben	39	12%	10%
Ik drink wel alcohol maar mijn ouders weten hier niets van	10	3%	2%
Ik krijg alle vrijheid. Ik mag stappen en drinken zolang mijn school er niet onder lijdt	38	12%	18%
Ik drink (nog) niet en mijn ouders hebben het liever ook niet	162	50%	52%
Als mijn ouders erachter komen dat ik drink heb ik een groot probleem	12	4%	4%
Mijn ouders hebben er geen problemen mee, want ik ben 18	21	6%	

In 2009 heeft de gemeente de jongeren een aantal uitspraken voorgelegd. In 2012 hebben wij dit weer gedaan om een vergelijking te maken. In 2009 was de laatste uitspraak niet aan de orde, wij vonden het van belang om deze uitspraak in onze enquête te verwerken, omdat ouders minder moeite kunnen hebben met het gebruik van alcohol wanneer hun kind 18 jaar of ouder is.

In 2009 gaf 52% aan nog niet te drinken en dat hun ouders dit ook liever niet hadden. In 2012 zien we een percentage van 50% die dit aangeeft. In 2009 gaf 18% van de jongeren aan alle vrijheid te krijgen, in 2012 is dit 12%. Er zijn maar weinig ouders die niet weten dat hun kinderen alcohol drinken. In 2009 was dit 2% en in 2012 is dit 3%. In 2012 geeft 6% van de jongeren aan dat hun ouders geen problemen hebben met het alcoholgebruik van hun kind, omdat hun kind 18 jaar is.

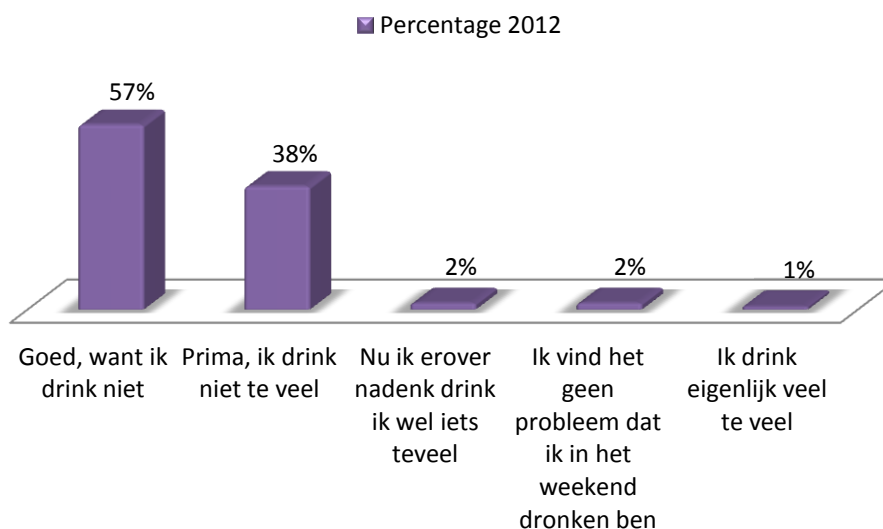
15. Weet je wat een alcoholvergiftiging is?

	Aantal 2012	Percentage 2012	Percentage 2009
Ja, dit weet ik	192	60%	61%
Ja, dit weet ik deels	32	32%	30%
Nee, dit weet ik niet	8	8%	9%

De meeste jongeren gaven in 2009 aan te weten wat een alcoholvergiftiging is (61%), in 2012 geeft 60% van de jongeren aan te weten wat een alcoholvergiftiging is. In 2009 gaf 30% dit deels te weten, in 2012 geeft 32% van de jongeren aan deels te weten wat een alcoholvergiftiging is. In 2009 was 9% die niet wist wat een alcoholvergiftiging is, en in 2012 is dit 8%. De resultaten zijn in deze drie jaar bijna gelijk gebleven.

16. Wat vind je van je eigen alcoholgebruik?

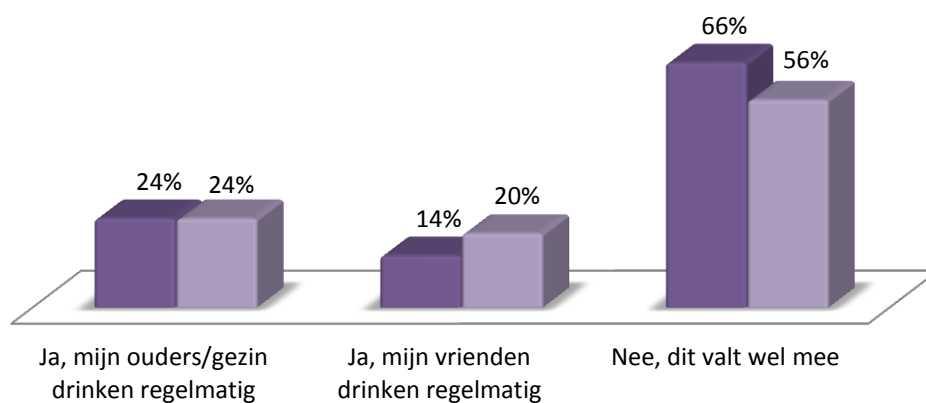

	Aantal 2012	Percentage 2012
Goed, want ik drink niet	186	57%
Prima, ik drink niet te veel	122	38%
Nu ik erover nadenk drink ik wel iets teveel	7	2%
Ik vind het geen probleem dat ik in het weekend dronken ben	6	2%
Ik drink eigenlijk veel te veel	2	1%

Wij waren heel benieuwd wat de jongeren zelf vinden van hun eigen alcoholgebruik. Op basis van deze gegevens zou je interventies eventueel anders kunnen inzetten. Meer dan de helft van de jongeren (186) geeft aan zijn eigen alcoholgebruik goed te vinden, omdat hij of zij niet drinkt. Het gaat hier om 57%. De andere helft is verdeeld over de andere vier antwoorden, waarvan 38% van de jongeren zijn eigen alcoholgebruik prima vindt, omdat hij of zij niet veel drinkt.

17. Wordt er in je omgeving regelmatig alcohol gedronken?

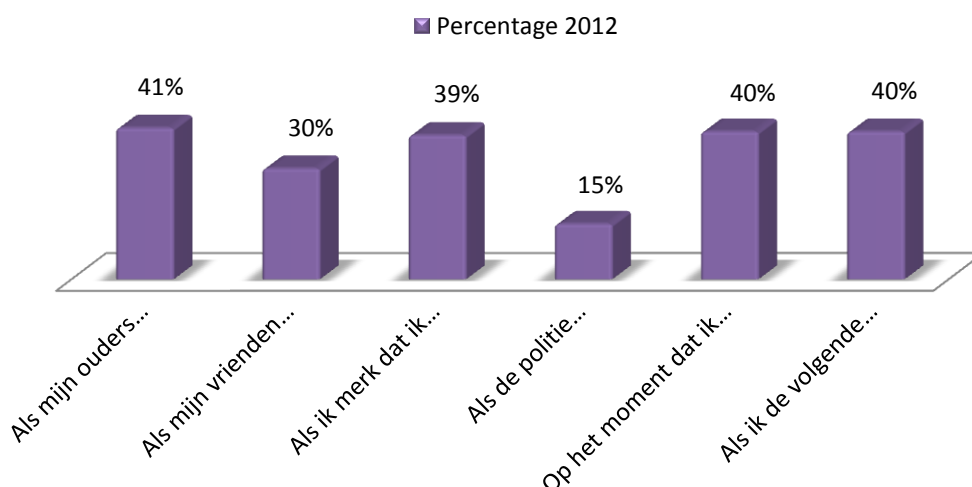
■ Percentage 2009 ■ Percentage 2012

	Aantal 2012	Percentage 2012	Percentage 2009
Ja, mijn ouders/gezin drinken regelmatig	77	24%	24%
Ja, mijn vrienden drinken regelmatig	63	20%	14%
Nee, dit valt wel mee	183	56%	66%

In 2009 geven 66% van de jongeren aan dat het alcoholgebruik in hun omgeving wel mee valt. In 2012 is dit 56% van de jongeren. Bijna een kwart van de jongeren geeft zowel in 2009 als in 2012 aan dat ouders/gezin regelmatig drinken (24%). 14% (2009) en 20% (2012) geeft aan dat zijn of haar vrienden regelmatig drinken.

18. Wat zou voor jou de belangrijkste reden zijn om minder alcohol te gaan drinken?

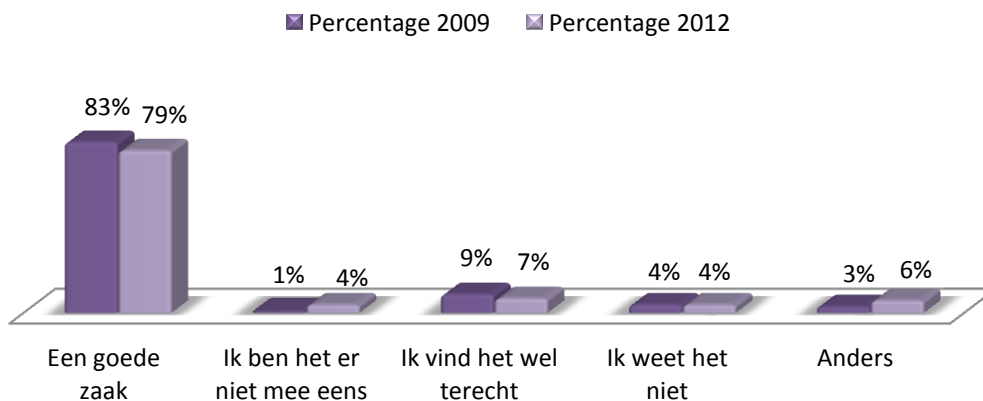

	Aantal 2012	Percentage 2012
Als mijn ouders zeggen dat ik minder moet drinken	117	41%
Als mijn vrienden vinden dat ik te veel drink	86	30%
Als ik merk dat ik aangeschoten ben stop ik met drinken	112	39%
Als de politie strengere controles uitvoert	44	15%
Op het moment dat ik onder invloed van alcohol bij vechtpartijen of ander geweld betrokken raak	114	40%
Als ik de volgende dag niets meer weet	114	40%

Bij deze vraag konden de jongeren meerdere antwoorden invullen. Deze vraag is in 2009 niet in de enquête verwerkt, maar wij vonden deze vraag (met het oog op het inzetten van interventies) van belang.

41% van de jongeren (324) geven aan te minderen met hun alcoholgebruik als hun ouders aangeven dat ze minder moeten drinken. Twee andere stellingen die hoog scoren zijn wanneer jongeren door alcoholgebruik in aanraking komen met geweld, en wanneer de jongeren de volgende dag niets meer weten. Beide stellingen scoren 40%. 39% van de jongeren geven aan minder alcohol te gaan drinken wanneer ze zich aangeschoten of dronken voelen. 44 jongeren (15%) geven aan te minderen met alcoholgebruik als er strenger gecontroleerd wordt door de politie.

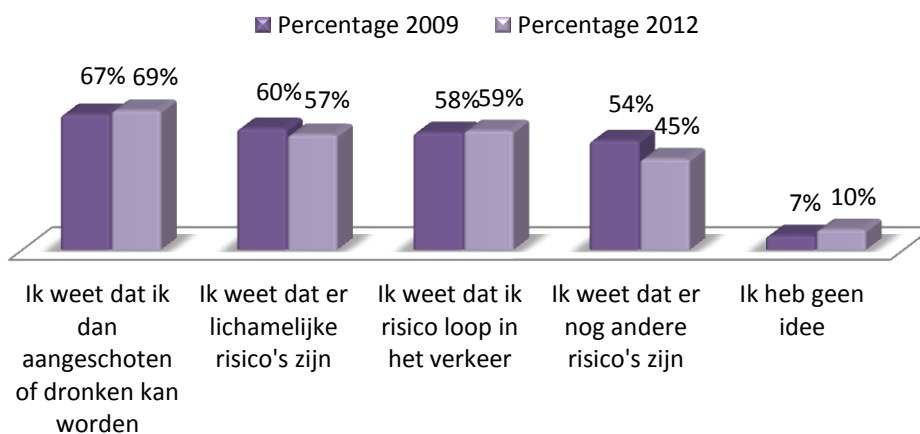
19. Wat vind je van de wetgeving die stelt dat legitimatie verplicht is bij het kopen van alcohol?

	Aantal 2012	Percentage 2012	Percentage 2009
Een goede zaak	258	79%	83%
Ik ben het er niet mee eens	13	4%	1%
Ik vind het wel terecht, maar ben er niet blij mee	22	7%	9%
Ik weet het niet	13	4%	4%
Anders	18	6%	3%

Op de vraag wat jongeren vinden van de legitimatieplicht geeft de overgrote meerderheid 83% (2009) en 79% (2012) aan, dit een goede zaak te vinden. In 2009 geeft 9% dit terecht te vinden. In 2012 is dit 7%.

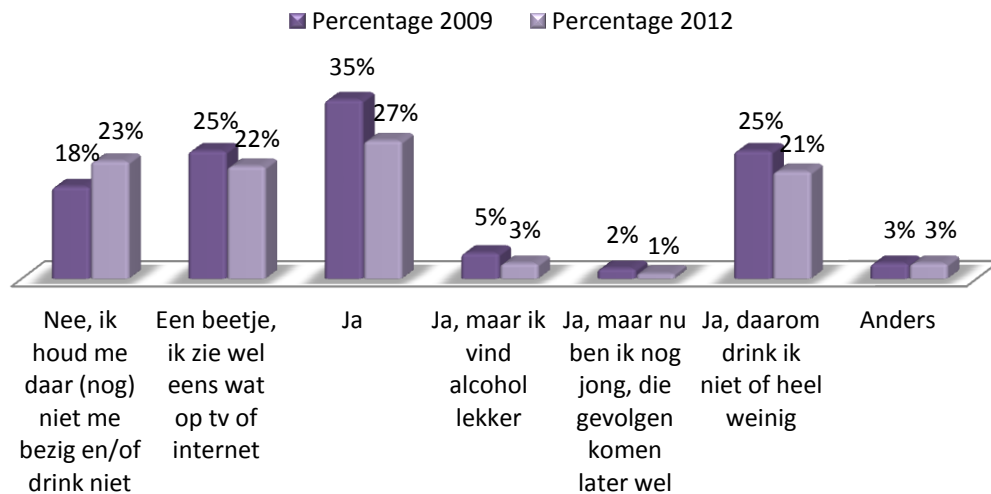
20. Ben je bekend met de korte termijn risico's die je loopt wanneer je alcohol drinkt?

	Aantal 2012	Percentage 2012	Percentage 2009
Ik weet dat ik dan aangeschoten of dronken kan worden	225	69%	67%
Ik weet dat er lichamelijke risico's zijn	184	57%	60%
Ik weet dat ik risico loop in het verkeer	191	59%	58%
Ik weet dat er nog andere risico's zijn	146	45%	54%
Ik heb geen idee	32	10%	7%

Bij deze vraag konden jongeren meerdere antwoorden invullen. De meerderheid geeft zowel in 2009 als in 2012 aan op de hoogte te zijn van de korte termijn risico's. In 2009 heeft 7% geen idee, in 2012 is dit 10% van de jongeren.

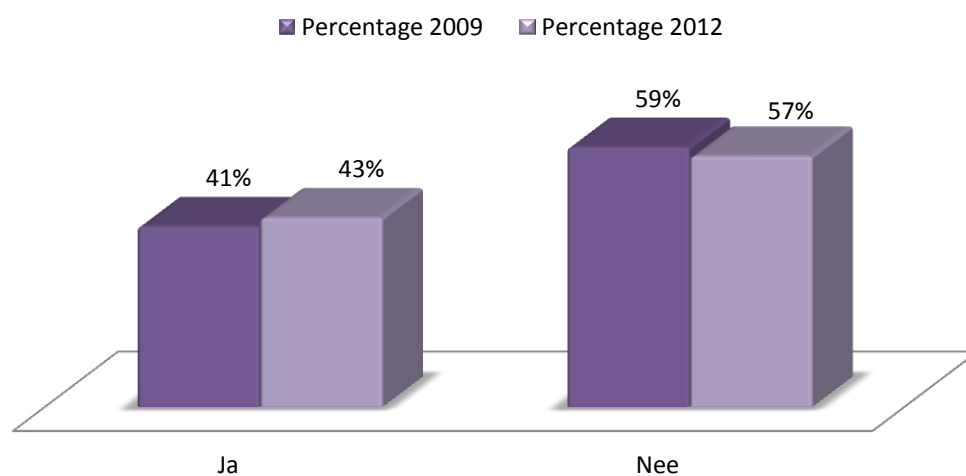
21. Ben je bekend met de lange termijn risico's die je loopt als je vanaf jonge leeftijd regelmatig (veel) drinkt?

	Aantal 2012	Percentage 2012	Percentage 2009
Nee, ik houd me daar (nog) niet me bezig en/of drink niet	75	23%	18%
Een beetje, ik zie wel eens wat op tv of internet	70	22%	25%
Ja	86	27%	35%
Ja, maar ik vind alcohol lekker	11	3%	5%
Ja, maar nu ben ik nog jong, die gevolgen komen later wel	4	1%	2%
Ja, daarom drink ik niet of heel weinig	68	21%	25%
Anders	10	3%	3%

Zowel in 2009 als in 2012 weet het grootste gedeelte van de jongeren wat de lange termijn risico's inhouden. Er is een klein aantal jongeren die zowel in 2009 als in 2012 aangeven alcohol lekker te vinden, zichzelf jong vinden en dat de gevolgen voor later zijn. Het percentage van het niet weten is van 2009 (18%) naar 2012 (23%) gestegen met 5%.

22. Vind je dat de leeftijdsgrens voor lichte alcohol van 16 naar 18 jaar moet gaan?

	Aantal 2012	Percentage 2012	Percentage 2009
Ja	139	43%	41%
Nee	185	57%	59%

De meerderheid van de jongeren is in 2009 (59%) en in 2012 (57%) van mening dat de leeftijdsgrens voor lichte alcohol van 16 jaar naar 18 jaar niet verhoogd moet worden.

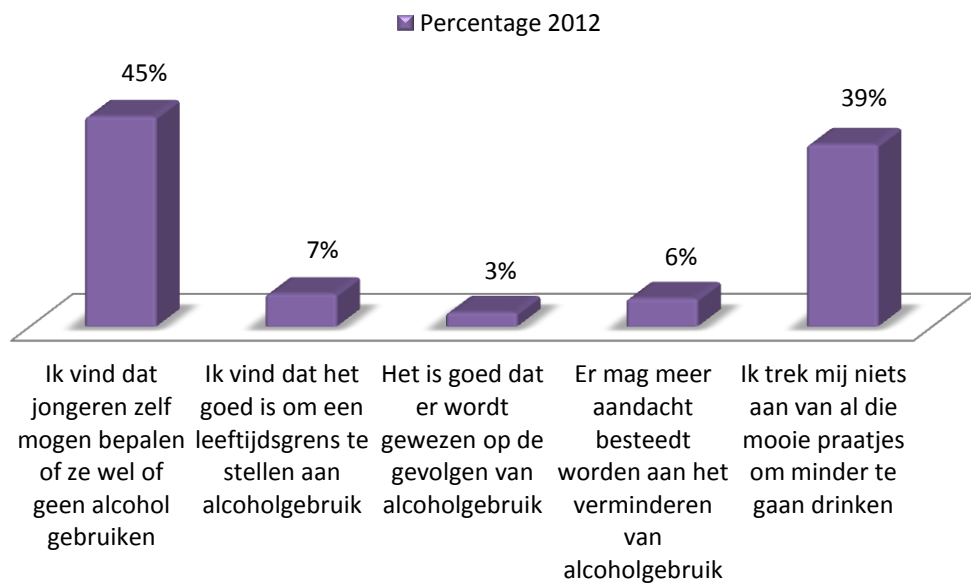
23. Kies 1 van de meningen waar jij het WEL mee eens bent

	Aantal 2012	Percentage 2012
Ik vind dat jongeren zelf mogen bepalen of ze wel of geen alcohol gebruiken	43	13%
Ik vind dat het goed is om een leeftijdsgrens te stellen aan alcoholgebruik	135	42%
Het is goed dat er wordt gewezen op de gevolgen van alcoholgebruik	96	30%
Er mag meer aandacht besteedt worden aan het verminderen van alcoholgebruik	38	11%
Ik trek mij niets aan van al die mooie praatjes om minder te gaan drinken	12	4%

Om een idee te krijgen wat jongeren vinden, hebben wij gekozen om met stellingen de jongeren te bevragen. De meerderheid van de jongeren (42%), namelijk 135 jongeren geven aan het goed te vinden om een leeftijdsgrens te stellen aan alcoholgebruik. 96 jongeren (30%) geven aan het goed te vinden dat er op de gevolgen van alcoholgebruik gewezen wordt. 4% van de jongeren geven aan zich niks aan te trekken van alle mooie praatjes om minder te gaan drinken.

24. Kies 1 van de meningen waar jij het NIET mee eens bent

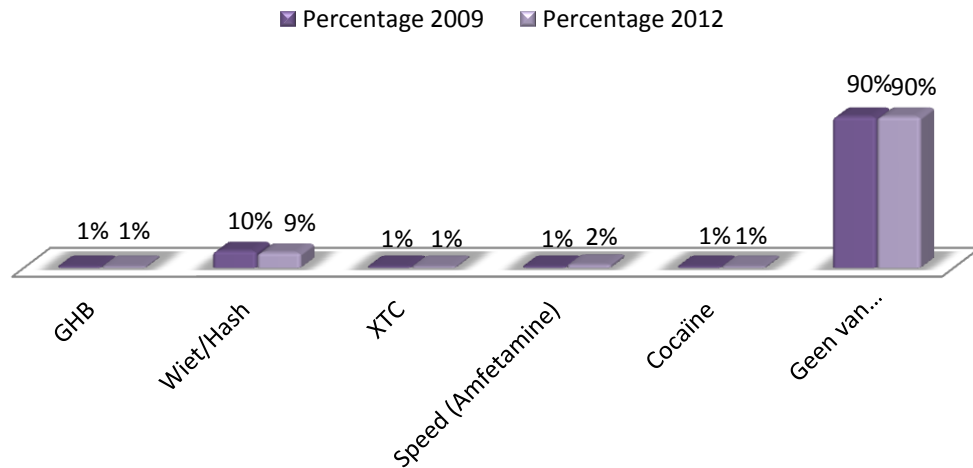

	Aantal 2012	Percentage 2012
Ik vind dat jongeren zelf mogen bepalen of ze wel of geen alcohol gebruiken	145	45%
Ik vind dat het goed is om een leeftijdsgrens te stellen aan alcoholgebruik	24	7%
Het is goed dat er wordt gewezen op de gevolgen van alcoholgebruik	10	3%
Er mag meer aandacht besteedt worden aan het verminderen van alcoholgebruik	19	6%
Ik trek mij niets aan van al die mooie praatjes om minder te gaan drinken	126	39%

Om een idee te krijgen wat jongeren vinden, hebben wij gekozen om met stellingen de jongeren te bevragen. De meerderheid van de jongeren geven aan dat jongeren niet zelf mogen bepalen of ze wel of geen alcohol gebruiken, 45% van de jongeren is het niet eens met deze stelling. 39% van de jongeren geeft aan het niet eens te zijn met de stelling zich niets aan te trekken van al die mooie praatjes om minder te gaan drinken. 3% van de jongeren is het niet eens met de stelling: Het is goed dat er wordt gewezen op de gevolgen van alcoholgebruik.

Thema 4 Drugs

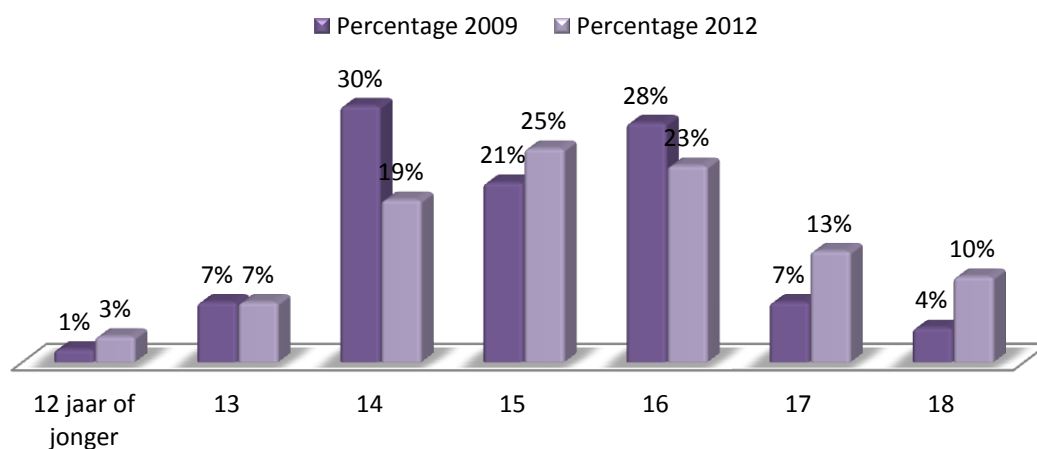
25. Welke van de onderstaande middelen heb je wel eens gebruikt?

	Aantal 2012	Percentage 2012	Percentage 2009
GHB	4	1%	1%
Wiet/Hash	29	9%	10%
XTC	4	1%	1%
Speed (Amfetamine)	5	2%	1%
Cocaïne	2	1%	1%
Geen van bovenstaande	293	90%	90%

Een zeer groot deel van de jongeren geeft aan nog nooit drugs te hebben gebruikt. Zowel in 2009 als in 2012 geeft 90% van de jongeren dit aan. Als we het hebben over de jongeren die wel eens hebben gebruikt hebben of gebruiken, is het grootste gedeelte 10% (2009) en 9% (2012) in aanraking geweest met wiet en/of hasj. GHB, XTC, Speed en Cocaïne wordt zowel in 2009 als in 2012 door een zeer klein percentage gebruikt.

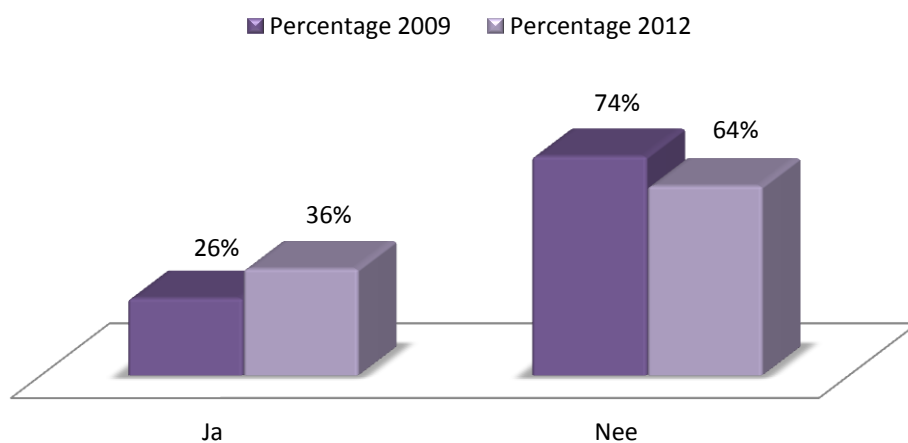
26. Hoe oud was je toen je voor het eerst één van de bovenstaande middelen gebruikte?

	Aantal 2012	Percentage 2012	Percentage 2009
12 jaar of jonger	1	3%	1%
13	2	7%	7%
14	6	19%	30%
15	8	25%	21%
16	7	23%	28%
17	4	13%	7%
18	3	10%	4%

In 2009 was de leeftijd van de jongeren die voor het eerst drugs hebben gebruikt het hoogst op 14 jaar. In 2012 is dit het hoogst op 15 jaar.

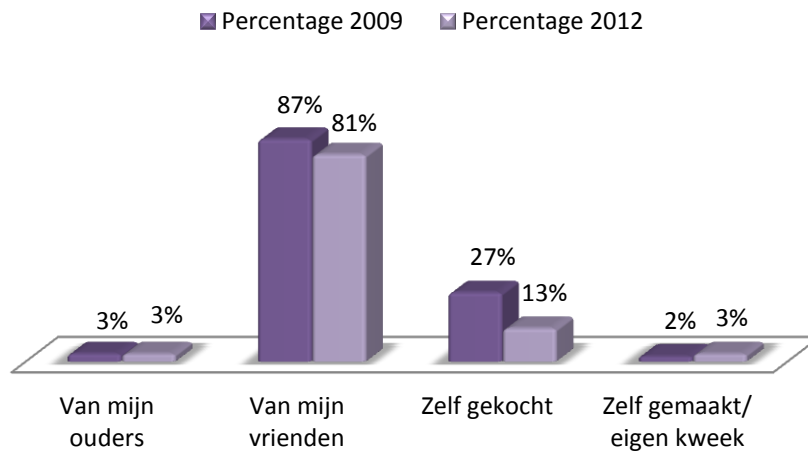
27. Gebruik je nog steeds wel eens een van deze middelen?

	Aantal 2012	percentage 2012	Percentage 2009
Ja	11	36%	26%
Nee	20	64%	74%

Van het kleine aantal jongeren dat weleens drugs heeft gebruikt of gebruikt geeft in 2009 een kwart aan (26%) dit nog steeds te gebruiken. In 2012 geeft meer dan een kwart (36%) van de jongeren aan nog wel eens te gebruiken.

28. Hoe kom je aan deze middelen?

	Aantal 2012	Percentage 2012	Percentage2009
Van mijn ouders	1	3%	3%
Van mijn vrienden	26	81%	87%
Zelf gekocht	4	13%	27%
Zelf gemaakt/ eigen kweek	1	3%	2%

Van het aantal jongeren dat drugs gebruikt of heeft gebruikt geeft zowel in 2009 als in 2012 het grootste gedeelte aan dit van vrienden te krijgen 87% in 2009 en 81% in 2012. 3% van de jongeren geeft in 2009 en in 2012 aan dit van ouders te krijgen. In 2009 is er een kwart dat deze drugs zelf koopt, in 2012 is dit 13%.

Conclusie

Naar aanleiding van de afgenomen enquête over alcohol en drugsgebruik onder de jongeren van de gemeente Heerenveen in 2009 en 2012 beschrijft dit hoofdstuk de conclusie. In de gemeente zijn er in de leeftijd van 12 tot en met 18 jaar 3690 jongeren (peildatum april 2012). In 2009 waren dit er 3712 (peildatum mei 2009). Van de 3690 jongeren (2012) hebben 324 jongeren (dit is 8% van het totaal) meegewerkt aan deze enquête over alcohol en drugs. In 2009 waren dit 673 van de 3712 jongeren (dit is 18% van het totaal). Dit is een aanmerkelijk verschil. Wij vinden dan ook dat onze bevindingen en conclusies niet geheel valide kunnen zijn. Dit heeft alleen te maken met het verschil in respondenten; 10% van 600 jongeren is anders dan 10% van 300 jongeren.

Tijdens het vergelijken van de percentages kwamen wij erachter dat de percentages van 2009 niet geheel overeen komen. De conclusies die wij hieronder trekken zijn dan ook op basis van de percentages en aantallen waarover wij beschikken.

Naast de percentages van 2009 kwamen we er tijdens het verwerken van de enquête achter dat de jongeren sommige vragen niet goed hebben begrepen. Hierdoor werd er een verkeerd beeld geschetst over de huidige situatie in 2012.

Thema 1: Algemeen

De cijfers geven in 2009 aan dat de jongste leeftijdsgroep – de twaalf jarigen- de enquête het vaakst hebben ingevuld en de oudste groep – de achttien jarigen- het minst. De cijfers van 2012 geven aan dat de veertien jarigen de enquête het meest hebben ingevuld. De oudste groep – achttien jarigen- is ook hier de groep die de enquête het minst heeft ingevuld.

Thema 2: Vrije tijd

Wat zowel in 2009 als in 2012 opvalt is het hoge percentage dat jongeren ingevuld hebben bij de vraag over vrije tijd. Ondanks dat de maatschappij aangeeft dat jongeren teveel binnen zitten en te weinig sporten, geven de jongeren van de gemeente Heerenveen duidelijk aan dat sporten en/of andere hobby's iets is dat ze veel doen. In 2009 was dit 44% en in 2012 is dit 37%. Binnen computeren/gamen/tv kijken of chillen staat zowel in 2009 (24%) als in 2012 (29%) op een tweede plek.

Thema 3: Alcohol

In 2009 was er een kleine meerderheid die aangaf wel eens te drinken. 53% zegt wel eens te hebben gedronken en 47% zegt nog nooit alcohol te hebben gedronken, dit is een verschil van 6%. In 2012 zien we geen verschil: 50% zegt wel eens te hebben gedronken en de andere 50% zegt nog nooit te hebben gedronken.

In 2012 heeft 78% van de jongeren die alcohol drinkt aangegeven nog geen 16 te zijn geweest tijdens hun eerste contact met alcohol. We praten hier dan over 124 jongeren (van de 161 die aangaven wel eens te hebben gedronken). In 2009 waren er bijna 300 jongeren die voor hun 16^e levensjaar alcohol hadden gedronken (van de 355 die toen aangaven wel eens alcohol te drinken). We hebben het hier dan over 86% (2009) van de alcohol drinkende jongeren die voor hun 16^e alcohol genuttigd hebben.

Op basis van de bovenstaande cijfers zouden we kunnen zeggen dat het percentage jongeren dat voor het 16^e levensjaar alcohol nuttigt is teruggedrongen.

Toch kijken we naar een stijging van 8% bij de 16 jarigen, 22% in 2009 tegenover 30% in 2012. Het aantal jongeren wat op zijn zestiende begint met drinken is met 7% gestegen.

De tolerantie van ouders ten opzichte van alcohol was in 2009 met 50% relatief hoog. In 2012 is dit percentage nog steeds hoog (41%), maar wel iets gezakt ten opzichte van 2009. De meerderheid van de jongeren in 2009 en in 2012 die wel eens gedronken hebben, geven aan dat ouders hier geen probleem van maken en het dus goed vinden dat hun kind alcohol drinkt (kijkend naar de grote meerderheid in 2009 en in 2012 nog geen 16 was tijdens het eerste contact met alcohol).

Op de vraag wat de jongeren van 2012 van hun eigen alcoholgebruik vinden antwoord het grootste gedeelte (57%) goed, omdat ze niet drinken en (38%) prima, omdat ze niet te veel drinken. Er is maar een kleine hoeveelheid, 2% die aangeeft misschien wel iets teveel te drinken, 1% eigenlijk te veel drinkt en 2% die aangeeft geen problemen te hebben met dronken zijn in het weekend. Dit zou kunnen betekenen dat ouders het alcoholgebruik van hun kinderen tolereren, omdat jongeren niet te veel drinken.

Als we kijken naar wat jongeren zou kunnen stimuleren om minder te gaan drinken, dan kunnen we stellen dat de meerderheid van de jongeren (41%) aangeeft naar hun ouders te luisteren, wanneer de ouders aangeven dat de jongere teveel drinkt. Een andere punt dat jongeren niet leuk vinden,, en dus aangeven als stimulans om te minderen met alcoholgebruik is betrokken raken bij geweld door (overmatig) alcoholgebruik (40%), en wanneer de jongere de volgende dag niets meer weet (ook 40%). Strengere controles van de politie zal volgens de jongeren niet veel uithalen. Slechts 44 jongeren (15%) vult dit in als stimulans om te minderen met alcohol.

Naast de vele vragen hebben we de jongeren ook stellingen voorgelegd, waaruit ze konden kiezen. Ze konden een stelling aangeven waar ze het WEL mee eens waren een ééntje waar ze het NIET mee eens waren. 42% (135 jongeren) geeft aan het goed te vinden dat er een leeftijdsgrens is voor alcoholgebruik. 45% van de jongeren geeft aan niet zelf te willen bepalen of ze wel of geen alcohol gebruiken. Dit geeft aan dat jongeren deze grens ook nodig hebben. 30% (96 jongeren) geeft aan dat ze het goed vinden om gewezen te worden op de gevolgen van alcoholgebruik. En zich dus wel wat aan te trekken van alle voorlichtingen en zaken omtrent alcoholgebruik. 39% is het namelijk oneens met de stelling: Ik trek me niets aan van al die mooie praatjes om minder te gaan drinken.

Bijna een kwart (beide 24%) van de jongeren geeft zowel in 2009 als in 2012 aan dat binnen het gezin of door hun ouders regelmatig alcohol wordt gedronken. Omdat ouders een voorbeeldfunctie hebben fungeren ouders als rolmodel voor hun kind, en dat kinderen kopiëren het gedrag van hun ouders. Het percentage dat aangeeft dat de vrienden van de jongeren veel drinken is ten opzichte van 2009 (14%) met 6 procent gestegen, en is nu 20%.

Ten opzichte van 2009 zien we geen grote verschillen. Voor het grootste deel zeggen jongeren te weten wat voor korte en lange termijn risico's ze lopen op het moment dat ze alcohol nuttigen. Ook is er ten opzichte van 2009 weinig verschil in mening als het gaat om de verhoging van de leeftijdsgrens met betrekking tot het nuttigen van lichte alcohol. In 2009 zei 59% het niet eens te zijn met deze verhoging en in 2012 is dit 57%.

Thema 4: Drugs

Van de jongeren die de enquête hebben ingevuld geeft zowel in 2009 als in 2012 een klein aantal aan drugs te hebben gebruikt. In 2009 ging dit om 67 jongeren en in 2012 gaat dit om 44 jongeren. In 2009 was iets meer dan een kwart (26%) die zei nog steeds te gebruiken, in 2012 is dit meer (36%). In 2009 was 30% van de jongeren 14 jaar toen ze voor het eerst drugs gebruikten in 2012 is dit 19%. In 2012 ligt de leeftijd hoger en waren de jongeren over het algemeen 16 jaar (28%) bij hun eerste contact met drugs, in 2009 was dit 23%. Er zijn in 2012 minder jongeren die aangeven drugs te gebruiken en er is ook gelijk een verschil in leeftijd te zien. De leeftijd is met 2 jaar omhoog gegaan. We kunnen daarmee zeggen dat hier wel een verschil zichtbaar is.

Aanbevelingen

- Algemeen

Kijkend naar de uitkomsten van de enquête van 2009 en 2012 zien wij weinig veranderingen in de mening en het gedrag van jongeren. Wat ons wel opvalt is dat het tolerantieniveau van ouders erg hoog is. Aan de hand van de uitkomsten is het belangrijk hier mee aan de slag te gaan.

➤ **Aanbeveling 1:**

Het inzetten van interventies gericht op ouders. Ouders kunnen informatie en ondersteuning gebruiken in het begeleiden van, en het praten met hun kinderen als het gaat om alcoholgebruik.

Groep 7 en 8 zou een mooie fase zijn om ouders te informeren. Op deze leeftijd is het kind nog open naar en afhankelijk van de ouders. Dit is ook al een leeftijd waarop kinderen in aanraking kunnen komen met alcohol, en waar duidelijk wordt dat ouders onderling verschillende regels mee geeft aan hun kinderen. Het is van belang ouders na te laten denken over het onderwerp alcohol, en voor zichzelf of samen met hun partner regels op te stellen voor hun kind en deze te hanteren.

Het voorlichten van ouders kan op verschillende manieren. Door bijvoorbeeld een theatervoorstelling van Theatergroep Smoar, die hier ervaring mee heeft.

Een andere manier is het organiseren van een ouderavond met als thema alcohol, bijvoorbeeld verzorgd door VNN.

Waar de gemeente meer aan kan denken, is het inzetten van studenten van de opleiding Social Work om een methode/training/voorlichtingsbijeenkomst te ontwikkelen die zich richt op de gevolgen van alcohol onder jongeren. Hierin kunnen thema's aan bod komen zoals normen hanteren en het meegeven van duidelijke regels aan hun eigen kind.

Verantwoording

De leeftijd van 12 tot en met 18 jaar is een lastige leeftijd voor ouders. Jongeren zitten in een fase dat ze graag zelfstandig willen worden en zich los trekken van hun ouders, om hun eigen weg in te slaan. Ze ontwikkelen zich tot waardig mens die in deze maatschappij wil functioneren. Invloeden van buitenaf en de manier van benadering zijn dan een belangrijk punt binnen het gezin. Ouders hebben al snel de neiging het onderwerp alcohol of drugs uit de weg te gaan. Ook vindt er bij de ouders ontkenning of een gebrek aan inzicht plaats. Ouders denken dan dat hun kind nog helemaal niet bezig is met genotmiddelen, of gaan er vanuit dat hun kind dat nooit zal innemen. Het aangaan van een gesprek hierover vinden ouders lastig. Dit kan voortkomen uit hun eigen jeugd, het grote vertrouwen in hun kind en er dus vanuit gaan dat hun kind dat zelf wel zou vertellen, of dat de ouder er gewoonweg niet de handigheid in heeft om met het kind een gesprek te voeren en normen en waarden uit te spreken.

➤ **Aanbeveling 2:**

Er zou meer gericht gekeken moeten worden naar de risicoleeftijd van de jongeren (14 jaar). In de tweede en derde klas zal dus op een andere manier aandacht besteed moeten worden om het alcoholgebruik op die leeftijd terug te dringen. Er zullen andere keuzes moeten worden gemaakt, bijvoorbeeld op het gebied van schoolfeesten. Alcoholvrije schoolfeesten en een strenge controle bij de ingang (bij verdenking van alcoholgebruik vooraf aan het schoolfeest, geen toegang) is een voorbeeld van een interventie die ingezet kan worden. Ook kan een schoolfeest uit handen worden gegeven aan het Jongerencentrum 'Casa', die tot nu toe al enkele schoolfeesten heeft georganiseerd, en een streng alcoholbeleid hanteren. Scholen kunnen hierover ingelicht worden.

Verantwoording

Een ander punt dat duidelijk naar voren komt is de leeftijd wanneer alcohol voor het eerst genuttigd wordt. De percentages geven aan dat er veel jongeren zijn die voor hun 16^e levensjaar al alcohol hebben genuttigd. De leeftijd van 14 jaar komt zowel in 2009 (22%) als in 2012 (30%) sterk naar voren. Dit houdt dus in dat 14 een 'populaire' leeftijd is wanneer alcohol voor het eerst genuttigd wordt. Dit is in het tweede en derde jaar van het voortgezet onderwijs. In de eerste klas is het vaak aftasten hoe het de jongeren op de nieuwe school vergaat. In het tweede jaar beginnen jongeren hun draai goed te vinden op de school en worden jongeren makkelijker en gaan ze meer keuzes maken.

➤ Aanbeveling 3:

Meer aandacht besteden aan juiste en goede voorlichtingen/methodes voor de basisscholen. Op het moment dat scholen één of tweemaal een voorlichtingsbijeenkomst krijgen aangeboden, en dit vervolgens op de 'plank' komt te liggen heeft dit geen effect op langere termijn.

Verantwoording

Herhaling van een methode of een voorlichting zou een mogelijkheid zijn. Dan zou de voorlichting in het voortgezet onderwijs terug moeten komen. Er moet structureel in een lang (3 of 4 jaar) tijdsbestek aandacht worden besteed. Een voorbeeld van een interventie op lange termijn is de Gezonde School Methode van de GGD, die als doel heeft een programma te integreren in de school. Dit is tegelijk een investering voor de school onder goede en professionele begeleiding. Het inzetten van de GGD en dus ook de gezonde schoolmethode is aan te raden voor de basisscholen in de gemeente Heerenveen omdat een lange termijn methode meer effect zal hebben dan een 'op zichzelf staande' voorlichting.

➤ Aanbeveling 4:

Met alle betrokken drankverstrekkende gelegenheden duidelijke afspraken maken en consequenties stellen aan overtreding van deze afspraken. Daarvoor zullen meer controles plaats moeten vinden om ervoor te zorgen dat de alcoholverstrekkers zich aan de regels (blijven) houden. Deze controles kunnen uitgevoerd worden door onder andere meer inzet van de politie en het inzetten Buitengewoon Opsporingsambtenaar.

Verantwoording

Jongeren geven in deze enquête duidelijk aan grenzen nodig te hebben m.b.t. alcoholgebruik. Als we het hebben over jongeren en kinderen in het algemeen kunnen we zeggen dat deze altijd grenzen nodig hebben. Er moet duidelijkheid zijn over wat wel en niet mag, en hier moeten afspraken over worden gemaakt. Dit moet zowel in de horeca als op bijv. sportvereniging. Op het moment dat jongeren het in de sportkantine wel mogen, maar in de horeca niet, kiezen jongeren er al snel voor om 'dan maar naar de sportkantine te gaan'. Op het moment dat iedereen binnen de gemeente zich aan dezelfde afspraken houdt wordt het voor jongeren duidelijk wat de regels zijn.

Bijlage 8 Enquête voorlichtingsbijeenkomst, Stichting Voorkom

School	OBS de Ljepper	De Letterbeem	De commanderie	Van Maasdijkshoof	De Feart	CBS de Hoeksteen	CBS de Akker	Compagnonschool
Hoe vaak zijn er tussen 2009 en 2012 bij u voorlichtingsbijeenkomsten geweest m.b.t. alcohol en drugsgebruik?	Ieder schooljaar	Twee keer	Één keer	2010 en 2011	2 keer	1x per twee jaar	1 serie van twee lessen	2 keer
Hoe is de samenwerking tussen Stichting Voorkom, Jongerenwerk de Caleidoscoop en uw school verlopen?	Ja	Ik wist niet dat jongerenwerk Caleidoscoop op ook betrokken was	Opzich goed verlopen	Prima en plezierig	Geen idee	Goed	Prima, het contact was goed. Afspraken zijn goed nagekomen	Prima

Wat heeft u als school gedaan om de voorlichtingsbijeenkomsten succesvol te laten verlopen?	Contact gehad met de gastdocent	De voorlichtingsbijeenkomsten werden als heel zinvol ervaren. We hadden het echter twee jaar achter elkaar in de combinatiegroep 7-8. Hoewel een deel van de kinderen de voorlichting voor de tweede keer ontvangen (in groep 7 en het jaar daarop in groep 8) en zijn wel voldoende geïnteresseerd bleven hebben we zelf besloten het voortaan eens in de twee jaar uit te voeren. Het tweede jaar was er ook een bijeenkomst over internet aan verbonden en dat was ook zeer succesvol. Wij hebben er ook apart (voor eigen geld) een ouderavond aan verbonden met stichting Voorkom.	Tijd en gelegenheid gegeven.	Info naar ouders. Grote ruimte (gemeenschapsruimte) gebruikt voor de lessen.	Tijd geboden, voorbereiding voor de lessen en stimuleren van het huiswerk.	Voorlichting geven vooraf aan de ochtend en aan ouders en na afloop.	We et ik niet mee r.	Voorgesprek met de leerlingen. Als leerkracht bij de bijeenkomsten aanwezig zijn.
---	---------------------------------	---	------------------------------	--	--	--	----------------------	---

Zijn er ouders geweest die hebben gereageerd op de voorlichtingsbijeenkomsten? Zo ja, wat waren de reacties?	Geen reacties	Mij onbekend. Tijdens de voorlichtingsbijeenkomsten over internet wel.	Nee	Enkele ouders hebben tijdens de 10 minutengesprekken positief gereageerd.	Nee	Waren zeer positief	Volgens mij geen reacties	Nee
Op welke manier zijn deze voorlichtingsbijeenkomsten met de kinderen geëvalueerd? En wat is hieruit naar voren gekomen?	Ieder jaar in de teamvergadering geëvalueerd en in een kort gesprekje met enkele leerlingen. Kinderen en leerkracht zijn zeer tevreden over voorlichting en manier van werken.	Mij onbekend	De lessen zijn nabesproken. De boodschap op zich is overgeko men	Kinderen hebben de voorlichtingen als zeer zinvol en indrukwekkend ervaren. Dit kwam tot uiting in de nagesprekken met de leerlingen.	Lessen besproken. Eerlijke gesprekken over ervaringen. Viel op hoe vaak het al is aangeboden aan de leerlingen om te roken bijv.	Gesprekken van leerkracht met kinderen. Dat de kinderen beter bewust zijn van de gevaren.	Is 2 jaar geleden. Kinderen zaten ook bij andere leerkracht in de klas. Kan dit dus niet verder invullen.	Nagesprek met de leerling en. Maakt indruk op de kinderen.

Wat is u het meest bijgebleven van de voorlichtingsbijeenkomsten? Kunt u dit toelichten?	De indruk die de ervaringsdeskundige geeft.	Mij onbekend	Eerlijk gezegd, dat het heel lang duurt. Erg veel tijd in beslag nam.	Betrokkenheid van de leerlingen.	De eerlijkheid van de leerlingen. De goede boodschap van de voorlichting. Niet: je mag niet..... met een wijzend vingertje maar wel: je hebt altijd zelf een keus, wel of niet doen. Dit kwam goed over op de kinderen.	De spreekster die de ochtend en leiden. Ze was open en eerlijk en direct.	Dat een ervaringsdeskundige de lessen verzorgt. Bijzonder voor de kinderen. Dat er een open houding was bij de kinderen.	Een keurige man die door zijn drankverslaving zijn sociale streep en huwelijksleven op het spel had gezet. Hij heeft gelukkig weer contact met zijn ex-vrouw en kinderen.
---	---	--------------	---	----------------------------------	---	---	--	---

Als u terugkijkt op de uitvoering van de voorlichtingsbijeenkomsten, wat is dan voor uw school de meerwaarde geweest van deze bijeenkomsten?	Kindere n op een goede manier informeren.	De kinderen zijn erg onder de indruk van de gastsprekers: ervaringsdeskundigen. Daarmee wordt het ook heel reëel.	Niet veel meerwaarde. Deze onderwerpen komen in onze leerstof aan bod.	Past in het programma om de leerling en zo goed mogelijk voor te bereiden op het VO	Compleet programma, en een (ex) verslaafde die zijn verhaal kon doen.	Dat de kinderen bewust zijn van gedrag m.b.t. drugs, alcohol en internetgebruik.	Dat kinderen in aanraking komen met verslavingsgevaaren.	De extra kennis en ervaring van de sprekers die wij als leerkrachten niet hebben. natuurlijk kunnen we lessen over allerlei verslavingen geven, maar spreekbeurten van ervaringsdeskundigen komen denk ik beter over.
Wat vond u goed tijdens de voorlichtingsbijeenkomsten?	De rust en de goede informatie	Mij onbekend	De ervaringsdeskundige aan het woord	De sfeer die werd gescha pen tijdens lessen	Zie hierboven	Het afwisselen van opdrachten en gesprekken en film	Dat het een boeiend geheel was, met respect voor iedereen	Het aanschouwelijk maken van de misbruik van drugs en alcohol

Wat kan er volgens u beter tijdens de voorlichtingsbijeenkomsten?	Geen opmerkingen	Mij onbekend	Het kan en moet allemaal veel korter en compacter . Een reden voor ons om niet meer mee te doen.	Programma zo houden	Materiaal ook regelen, nu wordt het gekopieerd. Een kleurenboekje is mooier	Nog iets meer in groepjes werken / bewegen	Weet ik niet	Ik vond bijeenkomsten en behoorlijk van kwaliteit.
Is er een gedeelte dat volgens u achterwege kan worden gelaten? Zo ja, waarom?	De opzet is nu goed	Mij onbekend Let wel: deze vragenlijst is ingevuld door de directeur. En niet door de betrokken groepsleerkrachten. Ik ben niet volledig op de hoogte. Desalniettemin hebben we met elkaar vastgesteld dat we het graag elke twee jaar willen herhalen. Daaruit blijkt m.i. dat we het als zeer zinvol hebben ervaren.	Niet noodzakelijk	Nee	Nee	Nee	Weet ik niet meer	Nee, alcohol, drugs en roken zijn drie bedreigingen voor onze jeugd waar zorgvuldig mee dient te worden omgegaan.

Bijlage 9 Interview Stichting Voorkom

- Wat is het doel van de voorlichtingsbijeenkomsten op basisscholen van Stichting Voorkom?
Het hoofddoel is kinderen weerbaar maken tegen verslaving door preventieve voorlichting te geven over de onderwerpen roken, blowen, alcohol en andere drugs.
- Hoe vaak is de interventie van stichting Voorkom uitgevoerd?
Op basisscholen bestaat een project uit minimaal 2 dagdelen van 2 uur en bestaat uit drie fasen: 1. Kennisoverdracht, 2. Herkenning en 3. Je grenzen kennen.
- Op hoeveel scholen zijn deze voorlichtingsbijeenkomsten gegeven?
In Heerenveen dit schooljaar tot nu toe 8.
- Hoe heeft u de samenwerking met de basisscholen en jongerenwerk de Caleidoscoop ervaren?
De samenwerking met de scholen gaat over het algemeen prima. Persoonlijk heb ik geen contact gehad met het jongerenwerk Caleidoscoop
- Wat heeft stichting Voorkom eraan gedaan m.b.t. de interventie om deze succesvol te laten verlopen?
Kunt u deze vraag nader toelichten?
Als preventiewerkers nemen we altijd ongeveer een week van te voren contact op met de school om te overleggen over de preventie les. Onderlinge verwachtingen, bijzonderheden waar we rekening mee moeten houden. De lessen worden altijd (en ook tussentijds) geëvalueerd met de aanwezige docent en eventueel andere contactpersoon.
- Heeft u veranderingen opgemerkt binnen de school waar meerdere malen voorlichtingsbijeenkomsten zijn gegeven?
Op deze basisscholen heb ik slechts 1 x een project gedaan. Mijn ervaring is dat na het project de betrokken docenten en de leerlingen over het algemeen heel enthousiast zijn en dat de ervaringsdeskundige heel veel indruk maakt. Leerlingen geven vaak wel aan dat hun houding ten opzichte van verslavende middelen en verslaving is veranderd. Een verandering binnen de school die direct merkbaar is, is dat op scholen waar je nog nooit eerder bent geweest je merkt dat docenten soms wat sceptisch staan tegenover de voorlichting, maar na de voorlichting helemaal bijdraaien en het ontzettend waardevol vinden, iets wat herhaald moet worden.
- Wat vond u goed tijdens de voorlichtingsbijeenkomsten?
De openheid en eerlijkheid van de kinderen. Betrokkenheid van docenten en in sommige gevallen ouders. De vele, vaak ook diepe vragen die kinderen stellen aan ervaringsdeskundigen.
- Wat kan er volgens u beter tijdens de voorlichtingsbijeenkomsten?
Het is erg belangrijk dat de docenten betrokken zijn bij de voorlichting. Zij kennen de leerlingen en kunnen eventuele problemen signaleren. Soms gaan docenten tijdens de voorlichting met ander schoolwerk bezig. Waardoor ze belangrijke signalen van kinderen missen. Wat ook beter zou kunnen is de samenwerking met de ouders. De Utrechtse onderzoeker Ina Koning concludeerde bijvoorbeeld in haar proefschrift over alcoholpreventie onder jongeren dat succesvol uitstellen van wekelijks drinken onder jongeren alleen werkt als zowel de ouders als hun kinderen worden geïnformeerd over de nadelen van alcoholgebruik op jonge leeftijd. "Die gecombineerde aanpak is essentieel voor het slagen van alcoholpreventie. Alleen ouders of alleen jongeren informeren werkt niet."
- Is er een gedeelte dat volgens u achterwege kan worden gelaten? Zo ja, waarom?
Ik denk het niet.
- Wat voor vervolg zit er aan deze interventie?
Als er problemen gesignaleerd zijn, worden deze doorgegeven en besproken met de docent. Deze kunnen dan eventueel verdere stappen ondernemen. Sommige leerkrachten laten de leerlingen er een verslag over schrijven of praten er nog eens over na. In veel gemeentes geven wij ook voorlichting in het voortgezet onderwijs: de kracht van herhaling. We werken dan per thema: roken, alcohol of drugs.

Bijlage 10 Interview Outreachend Jongerenwerk VNN

1. Welke interventies heeft de jongerenwerker uitgevoerd?

Vanaf 2010 werkt Richard Akkerman in de gemeente Heerenveen. Tijdens zijn werk zoekt hij jongeren op straat, jongerencentrum, school etc. op. Geeft voorlichting op scholen en in het jongerencentrum en verwijst door bij ernstige problematiek. Gaat in gesprek met ouders over het alcohol en drugsgebruik van zowel jongeren als de ouders, en de verantwoordelijkheid die je als ouders hebt t.o.v. je kind.

2. Hoe vaak en in wat voor tijdsbestek zijn deze interventies uitgevoerd?

Vanaf 2010 werkt Richard 8 uur per week in opdracht van de gemeente Heerenveen, maar hij geeft zelf aan dat dit al snel op 16 uren uitkomt (soms nog meer).

3. Wat voor waarde hebben deze interventies gehad voor de jongeren?

Richard probeert onder andere met zijn werk ervoor te zorgen dat jongeren uit de uitkering komen en weer aan het werk kunnen. Daarnaast probeert hij samen met de jongeren te kijken naar de invulling van hun dag. Door de problematieken van de jongeren vinden ze dit zelf moeilijk in te vullen. De desbetreffende jongeren krijgen via Richard de hulp die zij nodig hebben.

4. Wat voor waarde hebben deze interventies gehad voor de ouders?

Ouders krijgen van Richard eerlijke informatie over alcohol. Daarnaast maakt hij ouders duidelijk wat de voorbeeldfunctie van ouders inhoudt. Richard geeft aan dat ouders verschillend reageren op zijn komst en informatie. Hij bekijkt per situatie hoeveel informatie hij kwijt kan bij ouders. Als er weerstand is, zorgt hij voor een goede balans en speelt hierop in.

5. Wat voor waarde hebben deze interventies gehad voor de gemeente Heerenveen?

Sommige jongeren heeft Richard uit de uitkering gehaald en weer aan het werk geholpen. Een uitkering kost de gemeente meer geld dan hulpverlening bieden. De gemeente kan dit dus merken in de portemonnee. Daarnaast geeft Richard aan dat er minder overlast is van de jongeren. In sommige gevallen hoefde de politie minder vaak uit te rukken. Naast deze verbeteringen, zijn er ook minder vernielingen in de gemeente geweest.

6. Wat voor waarde hecht de jongerenwerker zelf aan deze interventies?

Richard geeft aan dat hij de afgelopen twee jaar veel jongeren heeft bereikt. Hij heeft een spreekuur in het jongerencentrum weten te realiseren. Als jongeren hem nodig hebben weten ze Richard te vinden. Hij heeft contacten opgebouwd met verschillende instanties, zoals de sociale dienst, Politie, Woningbouwvereniging, MEE Friesland, Scholen en Zienn. Deze instanties weten Richard ook te vinden als het gaat om de jongeren binnen de gemeente Heerenveen.

Richard geeft aan niet tegen alcohol zelf te zijn, maar wel tegen het misbruik daarvan.

7. Wat zijn de ervaringen van de outreachend jongerenwerker.

Richard werkt vanaf 2010 voor de gemeente Heerenveen. Dit betekent dat hij niet vanaf het begin in 2009 actief is geweest m.b.t. het beleidsplan. Hij geeft aan dat hij de beginsituatie van 2009 niet duidelijk in beeld heeft. Wat hem opvalt is het gemak wat de jongeren en volwassenen hebben als het gaat om het nuttigen van alcohol. Wat Richard signaleert is dat er meerder problemen bij de jongere voordoet dan alleen alcohol. Zo zijn drugs, problemen op meerdere leefgebieden zoals schulden, scheiding, mishandeling, verwaarlozing etc. en geen daginvulling hebben ook problemen die zichtbaar worden bij Richard. Hij komt met steeds meer jongeren in contact.

Van de ouders waar Richard mee in gesprek gaat is +/- 80% gescheiden.

Wat meer opvalt is de verkleining van woorden in Friesland over het gebruik van alcohol (Biertje, Wijntje, Shotje, Mixje). Er wordt te licht over de gevolgen van overmatig alcoholgebruik van jongeren gedacht. Ouders zeggen: 'Dat deden wij vroeger ook. Wij zijn ook goed terecht gekomen. Het komt allemaal wel goed'.

8. Wat ging er goed?

Soms zijn het grote interventies en soms zijn het kleine interventies. Richard is van mening dat ze allemaal van belang zijn. Het opbouwen van contacten in de gemeente met jongeren heeft zich uitgebreid. Jongeren weten wie Richard Akkerman is, en weten ook dat ze bij hem terecht kunnen met vragen of problemen. Het spreekuur in het jongerencentrum pakt ook goed uit.

9. Wat kan er beter?

- Richard is van mening dat de gemeente een voorbeeldfunctie heeft t.o.v. de jongeren en alcohol. De gemeente zou hier beter over na kunnen denken. Een voorbeeld hiervan is een Duits Festival in Heerenveen, wat door de gemeente wordt toegestaan. Hier wordt onbeperkt alcohol geschonken voor een bepaald bedrag. Op deze feesten staan ouders dronken te feesten, waar hun kinderen soms bij zijn. Wil de gemeente het alcoholgebruik verminderen onder jongeren, zullen ze anders moeten omgaan met de verstrekking van alcohol.
- Het aantal uren wat nu voor deze interventie staat is volgens Richard te weinig. Hij zou nog veel meer kunnen en willen betekenen voor de jongeren in de gemeente, maar dan moeten er meer uren ter beschikking staan voor deze interventie. Wanneer het outreachend jongerenwerk meer wordt ingezet, kan dit de gemeente op andere gebieden zelfs geld opleveren (voorbeeld: jongeren uit de uitkering en aan het werk).

10. Wat kan er komen te vervallen?

Niets

Bijlage 11 Interview Theatergroep Smoar

- Wat heeft theatergroep Smoar gedaan?

Theatergroep Smoar heeft, in opdracht van de gemeente Heerenveen, op vijf verschillende basisscholen een theateervoorstelling gegeven. Dit ging in samenwerking met VNN.

De voorstelling zelf duurt ongeveer drie kwartier. De nabespreking duurt net zo lang en kan uitlopen tot een uur. Dat hangt af van de reacties die uit de groep komen.

- Wat is het doel van deze voorstelling?

De doelstelling was het onder de aandacht brengen van het gebruik van alcohol en wat daar bij komt kijken zoals verleidingen die op je pad kunnen komen. 'Nee' zeggen is daarbij een punt van aandacht, of met wie ga je om en hoe kies je je vrienden?

De nabespreking is belangrijk. Hierin komen verhalen van de kinderen zelf naar voren. Doordat het onderwerp al is aangesneden is het voor de leerkrachten, wanneer het onderwerp weer ergens in terug kan komen, gemakkelijker om hier met leerlingen over in gesprek te gaan. Leerkrachten kunnen terugblikken op de voorstelling of dat als voorbeeld en als ingang nemen voor een gesprek.

- Op hoeveel scholen (binnen de gemeente Heerenveen) hebben jullie de voorstelling gegeven?

De voorstelling is op vijf scholen gegeven. De volgende scholen zijn bezocht:

- Anjewier
- Slingertouw
- Ekke de Haan
- Roerganger
- De Schoterschans (Ouderschoot)

- Wat zijn de ervaringen van theatergroep Smoar als het gaat om deze interventie?

De ervaring is dat de voorstelling zorgt voor reacties en voor een gesprek. Deze vorm geeft meer reactie dan een gewoon gesprek zonder dat daar aanleiding voor is.

Het verschil tussen basisscholen is te zien en te merken. In achterstandswijken is de problematiek vaak groter.

Door de theateervoorstelling, de beelden die de kinderen hierdoor zien, snappen kinderen het verhaal achter de voorstelling en voor sommige kinderen zijn situaties herkenbaar.

Thuisituaties worden open besproken in de groep. Anne denkt dat deze veilige omgeving ontstaat doordat zij zelf met haar collega gek doet tijdens de voorstelling, zich ook kwetsbaar opstelt.

Wat Anne opvalt is de sportgerichtheid die er is in Heerenveen. Er zitten kinderen in groepen die kans hebben op een sportcarrière en daar alles voor doen om dat te kunnen realiseren.

Op elke basisschool en in elke groep, zitten kinderen die in aanraking zijn geweest met alcohol. Niet alleen zelf hebben ze gedronken, ook zien sommige kinderen hun ouders dronken of is er sprake van agressie door alcoholgebruik.

Een andere ervaring die Anne heeft is het ontwijken van het onderwerp door ouders naar hun kinderen toe. Ouders zeggen dat hun kind zich nog niet met alcohol bezig houdt. Hierdoor worden de regels omtrent alcoholgebruik (in- en buitenshuis) niet met kinderen besproken.

Ook zien kinderen vaak alleen de positieve kant van alcohol drinken, zoals; dronken of aangeschoten zijn is grappig.

Eén keer heeft de theatergroep de voorstelling eerst aan de ouders van de kinderen van groep 7/8 gegeven. Dit riep veel (heftige) reacties en vragen op. Sommige ouders gaven aan dat hun kinderen niet met alcohol bezig waren, waar andere ouders direct op in gingen met 'wat denk je wel niet, heb je nou echt een bord voor je kop'? De nabespreking uitte zich in een vorm van een gesprek tussen de ouders onderling. De ouders maakten kennis met andere regels die kinderen meekregen en konden daardoor hun eigen kijk op alcohol en het gebruik daarvan weer eens onder de loep nemen.

- Wat zijn de reacties die u heeft gekregen naar aanleiding van de voorstelling?

Leerkrachten vinden de voorstelling een goed middel om verder te praten over het onderwerp. Ze kunnen terugblikken naar de voorstelling. Hierdoor komt het gesprek met leerlingen over alcohol gemakkelijker op gang.

Ook horen kinderen op deze manier van elkaar hoe en wat de regels zijn omtrent alcohol en het gebruik daarvan in- en buitenshuis.

Tot nu toe heeft theatergroep Smoar alleen maar positieve reacties gekregen.

Ouders komen hier niet in voor, omdat de theatergroep niet in aanraking komt met deze groep.

- Wat vond u zelf goed aan de theatervoorstelling?

Wat een uitdaging was, was het maken van een theatervoorstelling waarin een educatief stuk naar voren komt, en het tegelijk een mooie voorstelling is. Dit is goed gelukt.

Daarnaast is er interactie met de kinderen. Ze mogen tijdens de voorstelling al vragen beantwoorden en worden daardoor betrokken bij het stuk.

In sommige nabesprekingen zijn zorgelijke situaties naar boven gekomen. Deze situaties zijn besproken in de leerlingbespreking op school. Deze kinderen zijn doorverwezen naar de professionele hulpverlening.

- Zou er volgens u iets beter kunnen m.b.t. de theatervoorstelling?

Qua voorstelling niet. Het product bestaat nu twee jaar en is gaandeweg steeds al verbeterd.

Wat beter zou kunnen is de communicatie en het formuleren van de opdracht. Anne kreeg de opdracht om op vijf basisscholen de voorstelling uit te voeren. Vervolgens heeft Anne gevraagd op welke scholen dit nodig was, maar daar was geen antwoord op vanuit de gemeente. Ze mocht zelf scholen uitzoeken. Anne zegt dat ze dit erg slecht vindt van de gemeente. Er zijn wijken waar scholen staan die deze voorstelling en het bespreekbaar maken van dit onderwerp harder nodig hebben dan andere scholen binnen de gemeente. Als de gemeente dan toch geld heeft voor zulke projecten, kan het ook nagaan en onderzoeken waar de vraag precies ligt en waar dit nodig is.

- Is er een gedeelte wat volgens u achterwege kan worden gelaten? Zo ja, waarom?

Nee.

- Zit er een vervolg aan deze theatervoorstelling?

Ja, volgend jaar wordt de voorstelling nog gegeven. Het is afhankelijk van de overheid en de gemeenten wat ze kunnen doen en hoelang ze dit nog kunnen doen. Dit heeft te maken met het financiële plaatje, hoelang het op deze manier nog haalbaar is om voort te bestaan.

Wat Anne als laatste nog aangeeft, is dat zij vindt dat alcohol een onderwerp is waar meer over moet worden gepraat. Niet alleen met kinderen, maar ook met ouders. Doordat het onderwerp niet wordt besproken, en ouders in de veronderstelling zijn dat hun eigen kind daar niet mee bezig is, worden er geen regels besproken en wordt er niet bij nagedacht hoe om te gaan met alcohol.

Evaluatieformulier van een leerkracht samengevat naar aanleiding van de voorstelling:

- Educatief op een speelse manier
- Herkenbaar uitgespeeld voor kinderen
- Het thema 'keuzes maken' is een belangrijk thema
- De nabespreking was niet te zwaar voor de leerlingen
- De nabespreking is zorgvuldig uitgevoerd
- De leerlingen hebben het als leuk en leerzaam ervaren
- Zeker een goede aanvulling op de thema's die in groep 8 worden besproken

Bijlage 12 Enquête Gezonde School Methode, GGD

School	Bornego College	AOC Friesland
Hoe is de samenwerking verlopen tussen u en de GGD met betrekking tot de Gezonde School Methode?	Door een directiewisseling is er enige stagnatie in het proces geweest. Inmiddels is het weer goed opgepakt met de GGD.	Goede samenwerking, met Anneke Meijer van de GGD.
Op wat voor manier heeft deze methode vorm gekregen binnen uw school?	Er is op dit moment een 'schoolgezondheidsplan' voor de vestiging VMBO bovenbouw geschreven. Het is de bedoeling dit plan breder in de school te trekken. Rondom genotmiddelen en alcohol zijn we van plan een doorlopende leerlijn in de gehele school neer te zetten. Waar roken, genotmiddelen en alcohol een plaats in zouden moeten krijgen. In samenwerking met VNN. Financiële middelen zijn beperkt en bepalen op dit moment de keuzes.	Opstarten van een werkgroep over het aanbod in onze kantine. Scholing van docenten
Wat waren de aanpassingen die u moest realiseren om de Gezonde School Methode te integreren binnen uw school?	Catering; kritisch kijken naar voeding smiddelen beleid wat verkoop je wel/niet Genotmiddelen: neemt toe in Heere nveen en is een probleem, scholing voor docen ten georganiseerd rondom signalering. Lesmethodes aanschaffen bij VNN.	planmatig werken en vooruit plannen

In hoeverre is de Gezonde School Methode inmiddels geïntegreerd binnen uw school?	We zijn nu met het tweede jaar bezig. De komende maanden werken we aan teamplannen, verbonden aan strategische koers van de school. Gezonde school maakt daar onderdeel van uit, zo kan het geborgd en verankert worden. De school werkt aan veiligheidsbeleid, klaar en werkbaar in dec.2012, ook hier komen aspecten van Gezonde school in terug.	De 1e scholing is gerealiseerd en de werkgroep is bij elkaar gezocht en gevonden.
Het Gezonde School model bestaat uit 8 verschillende thema's. Welke van deze 8 thema's zijn binnen uw school aan de orde geweest? - Gezond en Veilig schoolklimaat	Gezond en Veilig schoolklimaat, Voedingsbeleid, Lessen over gezondheid, Ouders en buurt	Sociaal-emotionele Ondersteuning en begeleiding, Voedingsbeleid

- Sociaal-emotionele ondersteuning en begeleiding - Zorgaanbod - Voedingsbeleid - Sport en beweging - Lessen over gezondheid - Gezondheid op de werkplek - Ouders en buurt		
--	--	--

Als u terugkijkt op de uitvoering van de Gezonde School Methode, wat is dan voor uw school de meerwaarde geweest van deze methode?	De ondersteuning van Yvonne koster, het meeschrijven aan de plannen, het format.	We staan nog aan het begin van de uitvoering, maar erover nadenken is al zeer verhelderd geweest en we zijn goed "opgejut"
Wat zijn, in hoeverre u daar kijkt op heeft, de ervaringen geweest van de leerlingen omtrent de Gezonde School Methode?	De leerlingen hebben gemerkt rondom genotmiddelen dat er bij zorg contact is met thuis. Dat VNN op school aanwezig is om ouders en lln. te begeleiden. Cateringverandering gaat in per augustus 2012, hebben ze nog niet gemerkt.	Nog te weinig info.
Wat vond u goed gaan binnen dit project?	Ik ben er net sinds augustus. Ik vind dat de GGD goed contact onderhoudt, op een prima manier feedback geeft en meedenkt in het benutten en vergroten van de dingen die je toch al deed. Ze denken mee in het aanbrengen van samenhang.	Scholing opstarten.

Wat kan er volgens u beter binnen dit project?	Er zijn zoveel ontwikkelingen in en rond de school dat het er soms bijhangt.	?
Is er een gedeelte dat volgens u achterwege kan worden gelaten? Zo ja, waarom?	Nee	?

Bijlage 13 Interview GGD

- Hoeveel, en welke scholen hebben meegewerkt aan de Gezonde School Methode in opdracht van de gemeente Heerenveen?

De GGD is op 6 scholen actief, waarvan 5 VO scholen en 1 MBO school.

- AOC Heerenveen
- OSG Sevenwolden Fedde Schurer
- OSG Sevenwolden Buitenbaan
- OSG Compagnie (vso)
- CSG Bornego De Beugel
- Friesland College, afd. Welzijn

- Wat is het doel van de Gezonde School Methode van de GGD?

De gezonde schoolmethode staat voor planmatig en structureel werken. Werken aan de basis voor gezondheidsbevordering. De methode wordt aan de school aangepast, zodat de school er uiteindelijk voor kan zorgen dat de gezonde school methode een onderdeel van het schoolbeleid wordt.

- Op wat voor manier heeft u dit project vorm kunnen geven binnen de scholen?

De gezonde schoolmethode is een traject wat 4 jaar duurt. Elke school heeft een begeleider van de GGD die advies geeft en een 'aanjager' is. Zo heeft de school een stok achter de deur als het gaat om beslissingen nemen en keuzes maken. Daarnaast werkt deze medewerker van de GGD samen met de schoolverpleegkundige die uiteindelijk het aanspreekpunt wordt samen met de medewerker. Na deze vier jaar stopt het traject en is het aan de scholen om dit te blijven uitvoeren. Er wordt wel op gehamerd dat de schoolverpleegkundige een grote rol behoudt na deze vier jaar. Deze zorgt er samen met de school voor dat de methode gehandhaafd wordt.

Wat de medewerker van de GGD duidelijk aangeeft is dat de school uiteindelijk beslist wat wel en niet gaat gebeuren. Wij als medewerkers van de GGD zijn dan adviseurs en proberen ze de goede richting te wijzen. Als een school dingen echt niet wil, dan kunnen wij daar over adviseren, maar we kunnen het niet verplichten.

- Mochten de scholen kiezen uit de verschillende thema's of is dit gespitst op Alcohol

Er zijn binnen deze gezonde schoolmethode 8 thema's. De gemeente heeft geld uitgegeven aan deze methode zodat wij ons voornamelijk konden richten op genotmiddelen. Toch is het vaak een combinatie van verschillende factoren die ervoor zorgt dat kinderen en jongeren naar genotmiddelen grijpen. Bij de start van de methode wordt samen met de school een profiel aangemaakt om te kijken waar de school hoog en laag op scoort. Vervolgens wordt er door de directie, de medewerker van de GGD, de schoolverpleegkundige en de ouderraad besloten op welke thema's de school graag wil inzetten. Dit wordt onder andere geïndiceerd door het profiel wat is aangemaakt in samenwerking met de GGD.

De uitgekozen thema's worden onder de loep gelegd door ze in een schema te zetten. In dit schema wordt *signalering/zorg, gezondheidseducatie, schoolomgeving en schoolbeleid en regelgeving* per thema uitgelicht. Er wordt dan bekeken wat de school al doet rondom dat thema.

- Acht u de scholen in staat deze methode te verwerklijken?

Ja, met een beetje hulp van de schoolverpleegkundige acht ik de scholen zeker in staat om dit te verwerklijken. Wel is het van belang dat de school de gezonde schoolmethode heeft geïntegreerd in het beleidsplan van de school. Dat is waar we naar toe werken in de eerste vier jaar.

- Hoe heeft u de samenwerking met de betrokken scholen ervaren?

De samenwerking met de scholen ging over het algemeen goed. Wel is het van groot belang dat scholen zelf alles goed op de rit hebben. Zo heeft Anneke ervaring met scholen die wat wisselingen hebben gehad binnen de directie. Dit zorgt voor een zekere onrust binnen het team. Er moet een goed en stevig kader zijn waarop gebouwd kan worden. Als scholen dingen veranderd hebben adviseert de medewerker van de GGD om eerst alles als school weer op de rit te hebben en daarna te starten met de methode. Bij scholen waar de organisatie goed op orde is ervaart de medewerker van de GGD een goede samenwerking.

- Hoe heeft u deze methode geëvalueerd met de betrokken scholen en wat kwam daaruit voort?

Na elk jaar evalueert de adviseur/aanjager samen met de betrokkenen binnen de school de methode tot dusver. Dit zijn inhoudelijke processen waarin wordt besproken wat er is bereikt. Deze evaluaties worden bijgehouden en besproken met de gemeente. Tijdens de evaluatiemomenten die er zijn geweest op de scholen van de gemeente Heerenveen is goed gereageerd. Zowel de scholen als de werknemers van de GGD waren tevreden over het verloop van de methode.

- Als u terug kijkt op de uitvoering van de Gezonde School Methode, wat is dan voor de GGD de meerwaarde geweest?

Als GGD in samenwerking met bijvoorbeeld VNN komen we binnen de scholen. Hierdoor wordt de drempel van het doorverwijzen van leerlingen naar de externe hulpverlening lager en krijgen docenten een informatie over instellingen die hulp kunnen bieden en tegelijk een beeld van deze hulpverlening.

- Wat denkt u dat de meerwaarde is geweest voor de scholen?

De methode geeft een bepaalde rust en duidelijkheid. Er is een aanspreekpunt van de GGD die een keer in de zoveel tijd langs komt op de school. Met alle betrokkenen van de methode is goed afgesproken waar de speerpunten liggen en hoe hieraan gewerkt gaat worden. Dit zorgt voor een stuk duidelijkheid op de school. Daarnaast hebben scholen niet altijd de tijd om zich op andere zaken te richten. Doordat er nu iemand is die deze taken op zich neemt brengt dit een stuk rust binnen de school.

- Wat vond u goed gaan binnen dit project?

De betrokkenheid van de scholen. En de samenwerking met de ketenpartners. (LIV Vitaal, HALT Noord-Nederland, VNN, Cedin, SPORT Fryslân, MEE Friesland, Fier! Fryslân, Partoer CMO Fryslân)

- Wat kan er volgens u beter binnen dit project?

Wat nog een verbeterpunt is, is dat er niet te lang stilgestaan moet worden bij fasen die afgelegd moeten worden wanneer een school de methode vorm wil gaan geven. "Op een gegeven moment moet je verder gaan".

- Is er een gedeelte dat volgens u achterwege kan worden gelaten? Zo ja, waarom?

Op het moment dat scholen beslissen om dingen niet uit te willen voeren, of er is gewoonweg geen geld, worden er automatisch dingen achterwege gelaten. Als we het hebben over de methode in het algemeen is er niets wat achterwege kan worden gelaten.

- Zit er een vervolg aan dit project?

Als het traject van 4 jaar erop zit, is het aan de school om deze methode voort te zetten. In die zin zit er wel een vervolg aan het traject, maar dit zal uit eigen initiatief moeten komen. De schoolverpleegkundige kan wel een rol spelen in het vervolg. De medewerker van de GGD is er van overtuigd dat scholen baat kunnen hebben bij deze methode. En vindt dan ook dat deze methode op alle VO scholen moet worden ingevoerd. Natuurlijk zit hier wel een maar aan, want niet alle scholen hebben het geld om dit te bekostigen.

- Aanvulling

Deze methode is niet eenmalig. De kracht hiervan is dat de methode wordt geïntegreerd in de school, waardoor de school jaren vooruit kan. Scholen moeten wel open staan voor de methode. Sommige basisscholen zien het nut er nog niet van in. Ook budget speelt hierin een rol. Juist in groep 7 is deze methode van belang. De kinderen gaan dan nog naar de GGD toe waar ook hun ouders nog betrokken bij zijn. De ouders kunnen gewezen worden op de gevolgen van alcoholgebruik en de regels die vanuit de overheid gesteld worden; onder de 16 jaar geen alcohol. Omdat er nu nog sprake is van contact met ouders, kunnen ze hier nog op aan worden gesproken.

Bijlage 14 Interview Jongerenwerk, Jongerencentrum 'Casa'

1. Wat is uw aandeel binnen het jongerencentrum?

Hobbe Hollands is jongerenwerker. Hij werkt zowel in het jongerencentrum als ambulant in de Greiden. Samen met een andere jongerenwerker is hij op zoek naar vrijwilligers voor het jongerencentrum. Ook werkt hij samen met de vrijwilligers van het jongerencentrum. Deze vrijwilligers zijn jongeren. Er worden binnen het jongerencentrum vergaderingen gepland waarin regels, taken en activiteiten worden besproken, afgestemd en georganiseerd. Hobbe zorgt samen met de andere jongerenwerker dat deze activiteiten, regels en taken uiteindelijk naar behoren worden uitgevoerd. Dit alles wel in overleg met alle andere vrijwilligers.

2. Wat voor (preventie) activiteiten vinden er plaats binnen het jongerencentrum

Binnen het jongerencentrum vinden verschillende activiteiten plaats. Zo wordt er een Spreekuur georganiseerd door VNN waar ouders en jongeren naar toe kunnen. Daarnaast is er ook een jongerenpunt. Er worden alcoholvrije feesten georganiseerd door de vrijwilligers. Ook organiseert het jongerencentrum schoolfeesten voor scholen.

3. Hoe vaak en in wat voor tijdsbestek is dit uitgevoerd?

Het uiteindelijke aantal uren wat besteed wordt aan deze activiteiten is verschillend. Beide jongerenwerkers werken 16 uren per week in opdracht van de gemeente. Daarnaast zijn er nog een aantal uren wat de jongerenwerker ook werkt. Uiteindelijk komen alle werkzaamheden (ambulant en binnen het jongerencentrum) op ongeveer 26 tot 28 uur per persoon per week uit.

4. Wat zijn de ervaringen?

Hobbe verteld dat het aantal vrijwilligers steeds meer wordt. Op dit moment zijn er 20 vrijwilligers die onderdeel zijn van het jongerencentrum. Ze beslissen mee over nieuwe vrijwilligers, regels en andere activiteiten die georganiseerd worden vanuit het jongerencentrum. Wat het tot een succes maakt is dat er kaders zijn waarmee gewerkt wordt. Jongeren weten waar ze aan toe zijn, wat ze mogen beslissen en op wat voor momenten de jongerenwerker beslissingen neemt. Door dit met elkaar af te spreken is er voor niemand onduidelijkheid. Dat maakt dat de samenwerking goed verloopt met de vrijwilligers en de jongerenwerkers.

Wat Hobbe als voorbeeld noemt is dat jongeren elkaar durven aan te spreken op alcoholgebruik. "Er waren laatst twee meiden in het jongerencentrum. Deze meiden hadden volgens een aantal vrijwilligers al best wat alcohol gedronken. Ik heb hier zelf niets mee gedaan, maar het mooie was dat de vrijwilligers de meiden daar zelf op hebben aangesproken."

5. Wat gaat er goed?

De communicatie tussen de vrijwilligers en de jongerenwerkers verloopt erg goed. Doordat er gewerkt wordt met kaders weet iedereen waar hij of zij staat. Hierdoor ontstaat er geen verwarring tijdens beslismomenten. Op het moment dat vrijwilligers het niet eens zijn met het uitvoeren van bepaalde consequenties, wordt daar een positieve draai aan gegeven. Hobbe geeft als voorbeeld:

"Er waren laatste twee jongens uit de groep vrijwilligers die zich hadden misdragen en zich niet aan de regels hadden gehouden. Zij kregen toen een toegangsverbod. De andere vrijwilligers waren het hier niet mee eens (ondanks dat ze deze regels en consequenties zelf hadden bedacht). Er is toen gezegd dat in de volgende vergadering deze regels konden worden aangescherpt of enigszins veranderd konden worden als dit acceptabel was. Tijdens de volgende vergadering zijn deze regels aangepast."

6. Wat kan er beter?

Het jongerencentrum zou nog meer vrijwilligers zien. "Een uitbreiding van de vrijwilligersgroep zou alleen maar mooi zijn".

7. Wat kan komen te vervallen?

Niets. Als bepaalde dingen niet werken worden ze minder snel uitgevoerd. Als we het hebben over feesten die georganiseerd zijn, waar geen kop komt, wordt dit niet weer georganiseerd, of wordt het anders aangepakt.

8. Wie heeft de huisregels opgesteld?

De vrijwilligers hebben de huisregels opgesteld. Dit in samenspraak met de jongerenwerkers, maar de initiatieven komen van de vrijwilligers zelf.

9. wat zijn de huisregels?

Niet binnen gekregen

10. Wat is het aantal bezoekers van het jongerencentrum gemiddeld?

Het aantal bezoekers van het jongerencentrum hangt nauw samen met de activiteiten die er worden georganiseerd, de vakanties en het weer. "In de winter zijn er meer bezoekers dan in de zomer. Uiteindelijk kun je ongeveer uitgaan van meer dan 150 bezoekers per week."

11. Welke jongeren komen hierop af, en hoe komen ze binnen het jongerencentrum

De jongerenwerkers gaan niet actief op zoek naar nieuwe vrijwilligers en jongeren, maar laten dit eigenlijk ook over aan de jongeren zelf. Natuurlijk stappen wij als jongerenwerkers ook op de fiets en maken we een praatje met de jeugd. Als jongeren iets van ons willen, geef ik vaak mijn kaartje en laat ik ze contact met me opnemen. Ook zien en horen andere jongeren hoe de vrijwilligers aan het werk zijn.

Hobbe geeft aan dat het voornamelijk gaat om kanszoekende jongeren in de leeftijd van 12 tot en met 23 jaar. "Jongeren moeten zelf zoeken naar kansen en wij kunnen ze hier samen met de andere vrijwilligers in ondersteunen".

Als jongeren ook vrijwilliger willen worden bij het jongerencentrum komen ze op gesprek. Bij dat gesprek zijn 3 vrijwilligers en een jongerenwerker aanwezig. In dit gesprek worden taken besproken en doelen gesteld. De nieuwe vrijwilliger krijgt een proefperiode van 3 maanden.

12. Wat zijn de ervaringen m.b.t. de vernieuwing van het jongerencentrum, en de preventieactiviteiten?
(jongerencentrum, jongeren)

Doordat er transparant gewerkt wordt weet iedereen waar hij of zij aan toe is. "Er wordt eerlijk en open met elkaar gecommuniceerd en dit zorgt voor duidelijkheid." Vrijwilligers voelen zich verbonden met elkaar. Met z'n allen stellen en handhaven ze de regels. Ook nemen ze beslissingen en initiatieven. De jongerenwerkers en vrijwilligers stemmen een keer in de zoveel tijd samen over nieuwe regels, organisatorische dingen en activiteiten.

Hobbe geeft aan dat er winst wordt gemaakt binnen het jongerencentrum. Ze maken zelf een activiteitenbudget.

Over het gebruik van alcohol en de preventie/voorlichting hiervan zegt Hobbe het volgende:

We proberen niet te belerend over te komen. We gaan met jongeren in gesprek over alcohol en wat hier en wel en niet verstandig aan is. Daarnaast hangen wij flyers en posters op die met dit onderwerp en de preventie van alcohol te maken hebben. Hierin zijn wij wel duidelijk, en we proberen hierover ook in gesprek te gaan. Uiteindelijk kunnen we het gebruik van alcohol toch niet geheel tegengaan, maar we kunnen het wel met de jongeren over de gevolgen ervan hebben. Daarnaast kunnen we het hebben over wat wel en niet verstandig is aan alcohol en drugsgebruik.

Bijlage 15 Interview Keten- en Caravan beleid

- Hoeveel keten en caravans zijn bekend er in de gemeente Heerenveen?

Enkele

- Wat is het doel van de interventie?

Zie bijgaande beleidsnotitie

- Hoe vaak is er voorlichting en informatie gegeven?

Op ad hoc basis

- Door wie is er voorlichting en informatie gegeven?

Door jongerenwerk van Caleidoscoop en door verschillende wijkagenten van de politie.

- Waar is er voorlichting en informatie gegeven? (in alle keten, of op centraal punt)

Bij de -destijds- aanwezige keten en caravans, op locatie dus.

- Zijn alle jongeren van alle keten en caravans hierbij betrokken geweest?

De bij de voorlichting/bezoeken van jongerenwerk en politie

- Was er sprake van overlast door de jongeren van de keten en caravans?

Nee, daarvan is in de gemeente Heerenveen geen sprake.

- Zijn er veranderingen zichtbaar geworden?

Is moeilijk aan te geven omdat er bijna geen keten en caravans (meer) in de Gemeente Heerenveen aanwezig zijn die passen binnen het gestelde beleid.

- Wat was de reactie van de jongeren op de gegeven voorlichting?

Wisselend. Een aantal jongeren wil weinig tot geen bemoeienis vanuit de gemeente. Andere gaven destijds aan daar wel open voor te staan.

- Wat ging er goed?

De samenwerking met de verschillende partijen (politie, jongerenwerk Caleidoscoop), de voorbereiding en het gerealiseerde beleid. Dat we hebben geconstateerd dat van Keetproblematiek in de gemeente Heerenveen geen sprake is.

- Wat zou er beter kunnen met betrekking tot deze interventie?

Moeilijk te zeggen vanwege de korte ervaring en de afwezigheid van veel keten en caravans in de gemeente.

- Wat kan er eventueel komen te vervallen?

Ook dat is moeilijk te zeggen.

Bijlage 16 Interview JGZ

Helaas zijn wij verkeerd geïnformeerd over de interventie die jullie uitvoeren naar aanleiding van het beleid Jeugd en Alcohol van de gemeente Heerenveen. Wij proberen de vragen zo goed mogelijk te formuleren. Aanvullingen zijn zeer welkom.

Vragen JGZ

- Op welke manier is deze interventie tot uitvoering gekomen?
- Waarom is er gekozen voor deze manier?
- Wat is het doel van de interventie?
- Op hoeveel basisscholen is de interventie uitgevoerd?
- Hoe was de reactie van ouders en leerlingen op de interventie?
- Is er vooruitgang zichtbaar met betrekking tot het doel en op wat voor manier uit zich dat?
- Zijn er evaluaties bijgehouden van de uitvoering van de interventie?
- Hoeveel ouders zijn betrokken geweest?
- Wat ging er volgens u goed binnen dit project?
- Wat zou er beter kunnen?
- Is er een gedeelte van het project dat misschien achterwege kan worden gelaten?